

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Michaëlis, Karin.; af Karin Michaëlis
Stangeland.

Titel | Title:

Bogen om Kærlighed

Udgivet år og sted | Publication time and place: København ; Kristiania : Gyldendal, 1912

Fysiske størrelse | Physical extent:

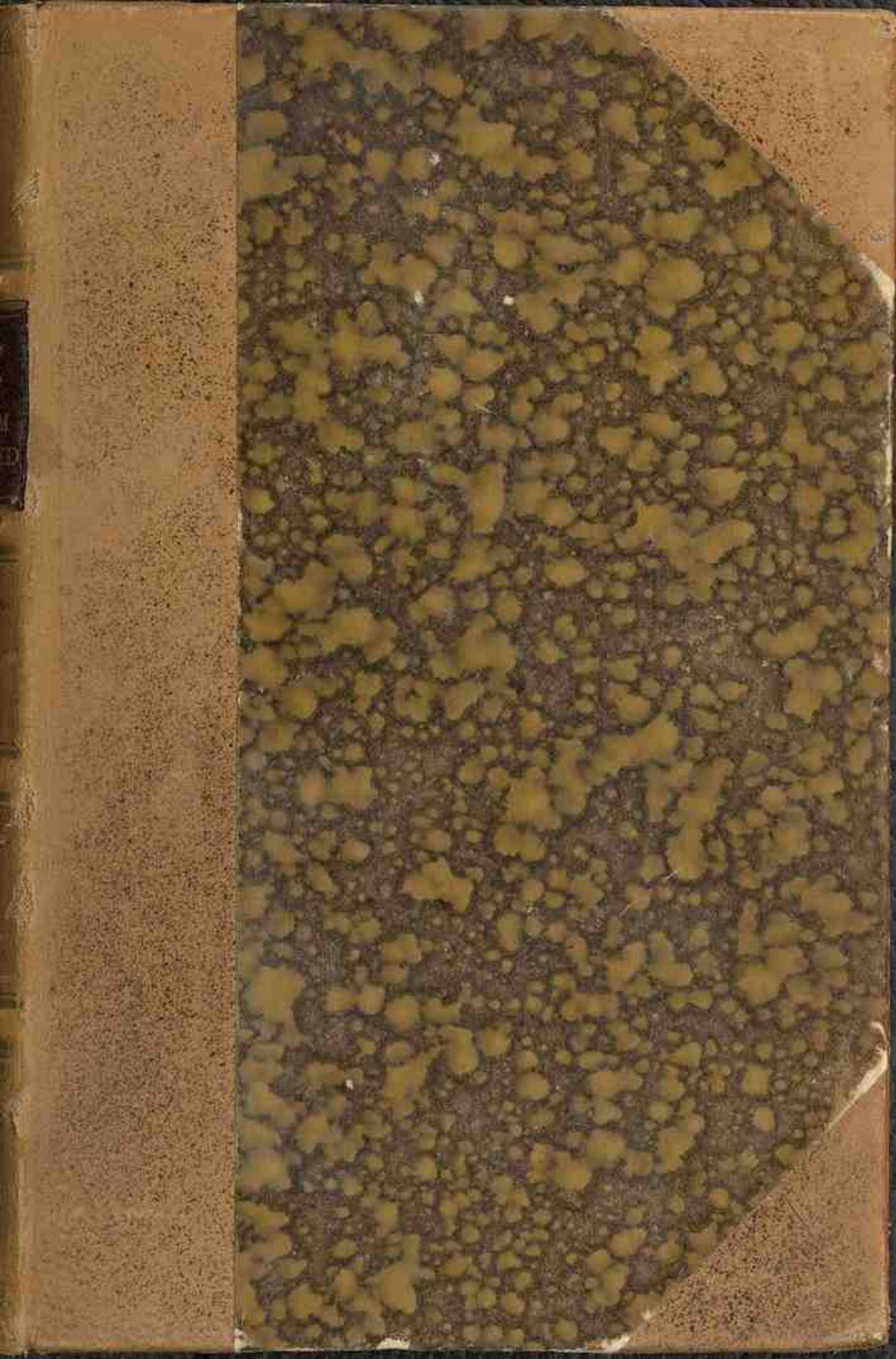
228 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

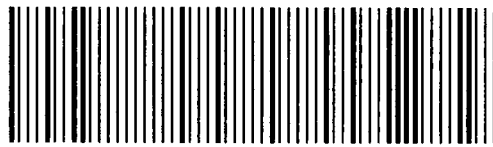
The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

57, - 218

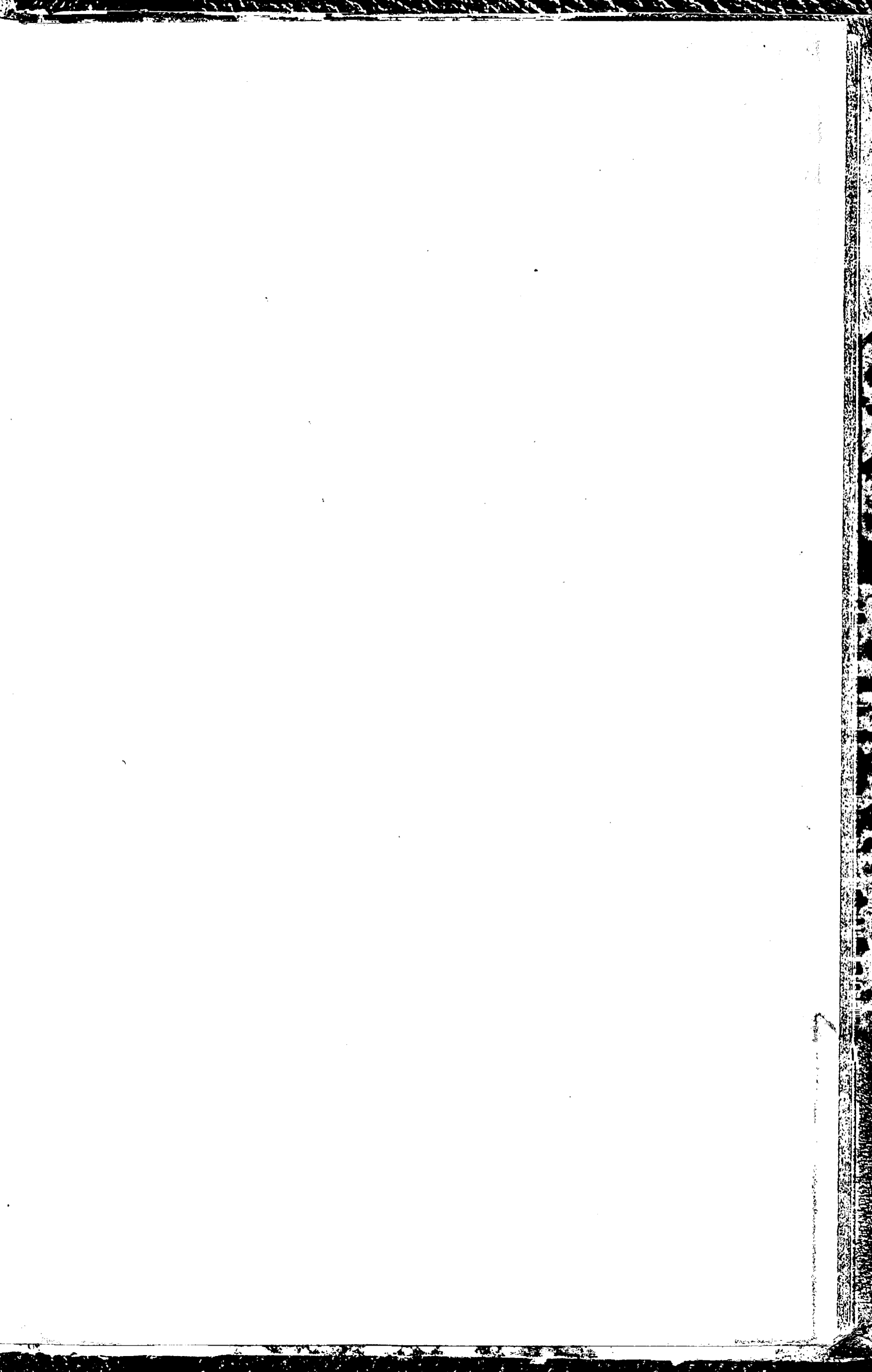
8°

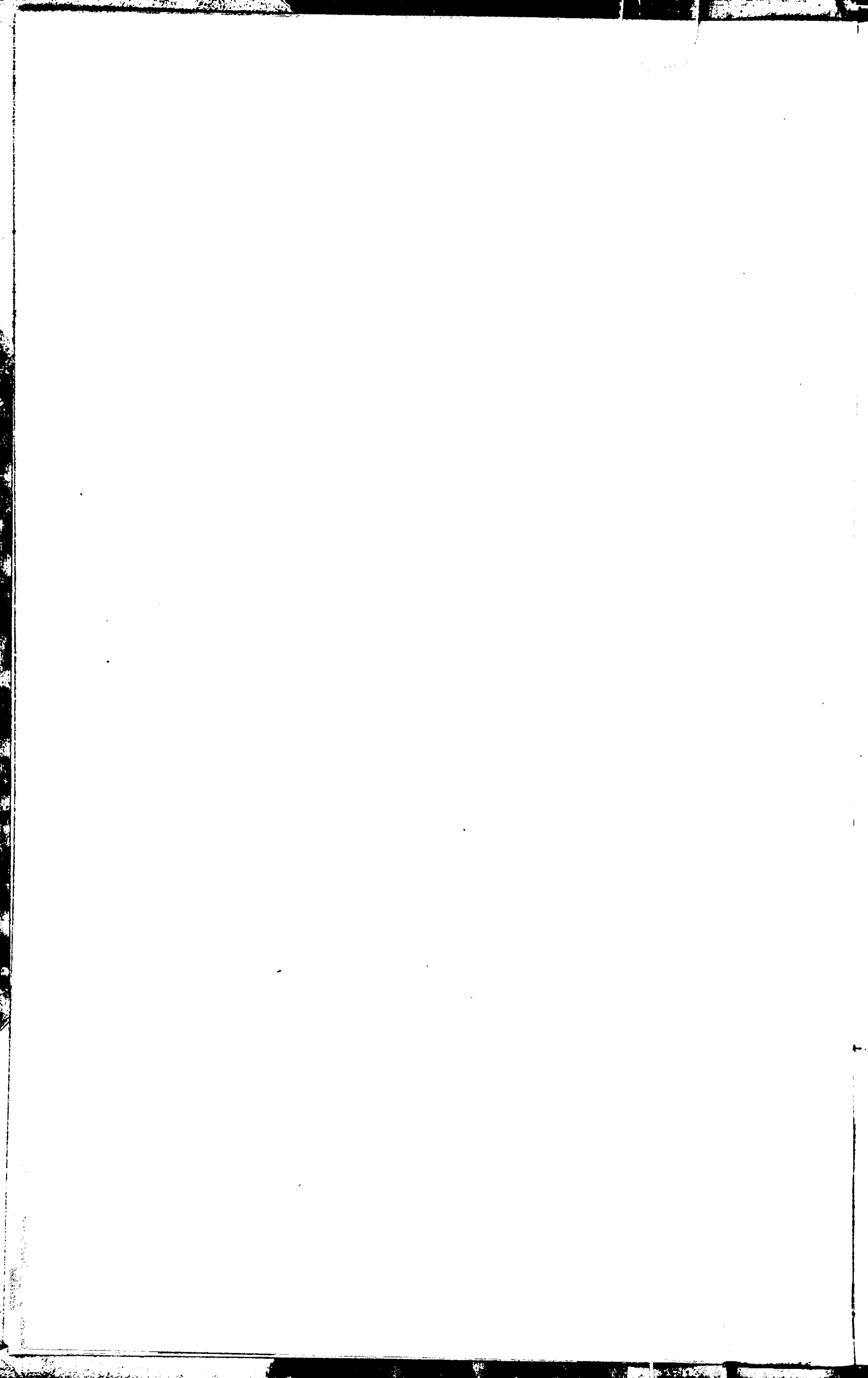
DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130022082478

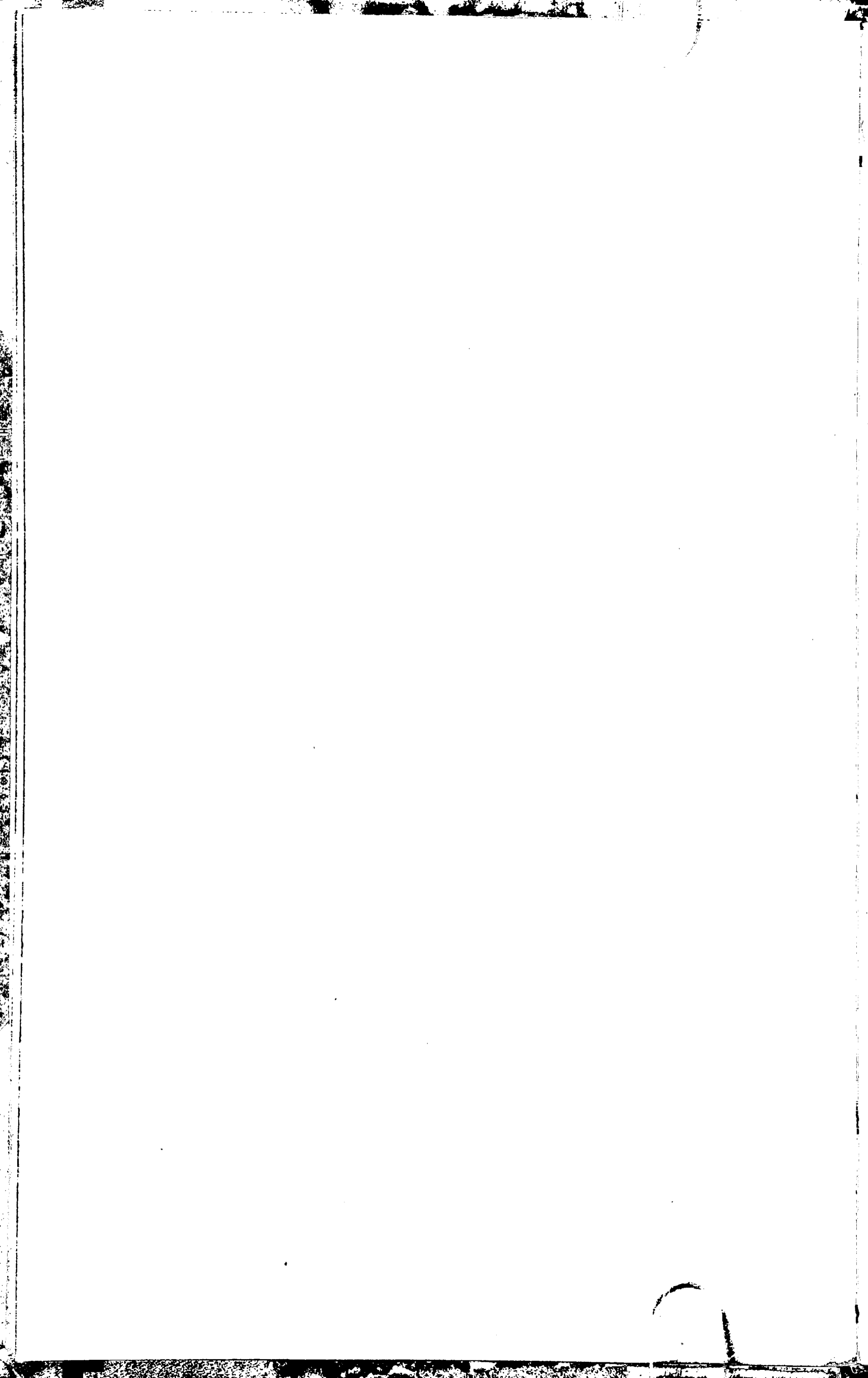
BOGEN OM KÆRLIGHED

AF

KARIN MICHAËLIS STANGELAND

413. 1708

KØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG ~ 1912

BOGEN
OM KÆRLIGHED

Karin Michaëlis Stangeland

- BARNET. Fortælling. 1902. 2. Oplag.
LILLEMOR. Fortælling. 1902. 3. Oplag.
HELLIG ENFOLD. Fortællinger. 1903.
SØNNEN. Fortælling. 1903.
GYDA. Fortælling. 1904.
MUNKEN GAAR I ENGE. Fortælling. 1905.
DE SMAA MENNESKER. 1906.
TOMMELISE. Fortælling. 1906.
KYLLINGESORGER. Fortælling. 1907.
OVER AL FORSTAND. Fortælling. 1907.
BETTY ROSA. En ung Kvindes Roman. 1908.
TRO SOM GULD. Fortælling. 1909.
DEN FARLIGE ALDER. Breve og Dagbogsoptegnelser. (1910). 8. Opl. 1911.
ELSIE LINDTNER. 1912.

Karin Michaëlis Stangeland og
Joost Dahlerup

DANSKE FOREGANGSMÆND I AMERIKA. Med Illustrationer. 1911.

BOGEN OM KÆRLIGHED

AF

KARIN MICHAËLIS STANGELAND

KØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG ~ 1912

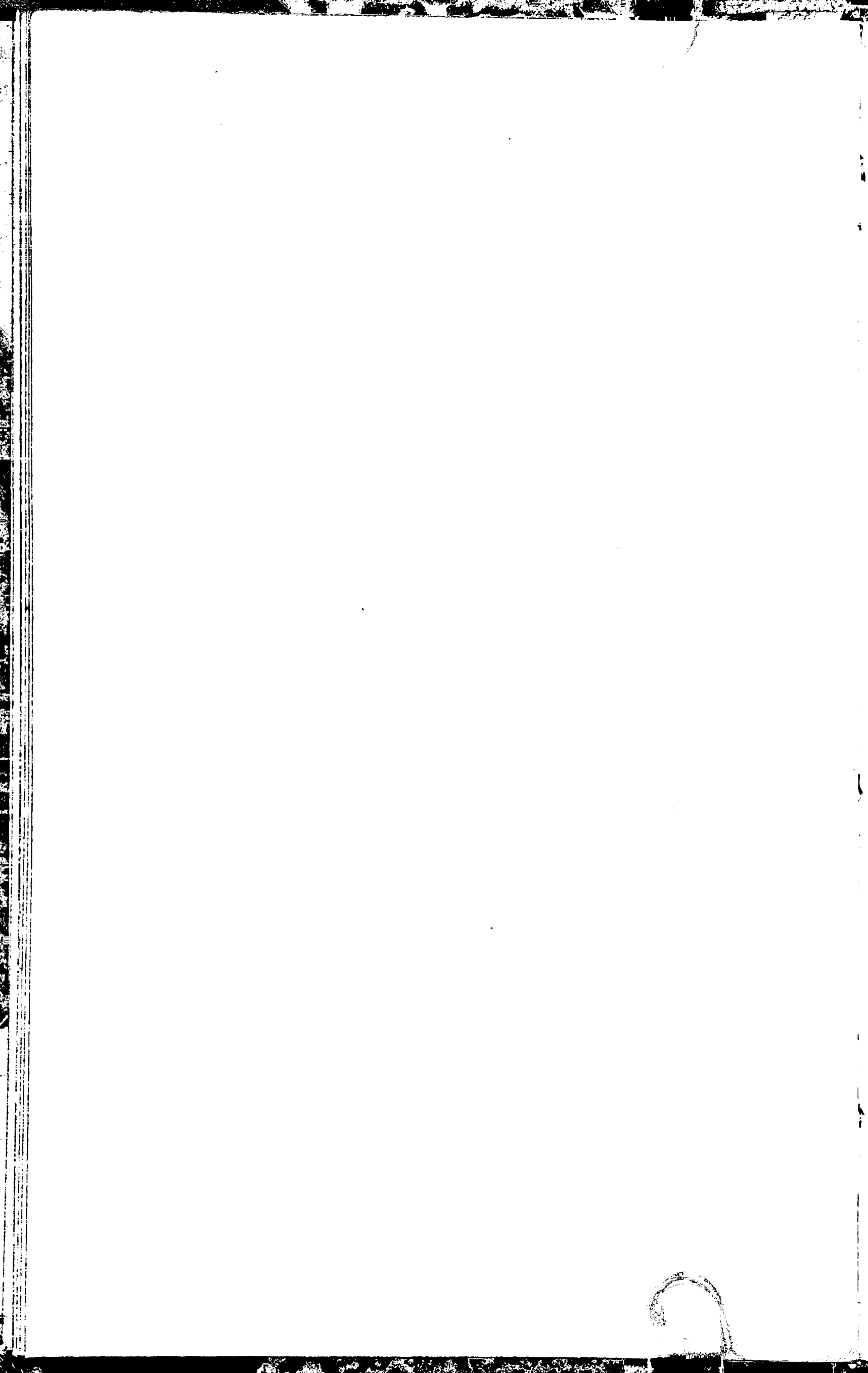
Copyright 1912
by
Karin Michaëlis Stangeland.

FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI
KØBENHAVN

Mrs. WILLIAM MERRITT CHASE

TILEGNET

Et rent Tilfælde førte mig til denne lille By. I mange Aar havde jeg syslet med Tanken om at efterforske en bestemt Gren af min Slægt, og ifjor Sommer gjorde jeg Alvor af dette Forsæt. Ved at rode i Kirkebøger stødte jeg flere Gange paa Navnet paa en lille By i Mellemeuropa, og det stod mig klart, jeg maatte derhen, hvis der skulde komme noget ud af min Søgen.

Det var min Hensigt at blive der nogle Dage for at se efter i Kirkebøger og Arkiv og muligvis tale med nogle af de gamle Folk, der i Smaabyer altid véd saa god Besked med længst afdøde eller udvandrede Slægter.

Jeg fortæller simpelthen dette for at forklare, hvorfor jeg netop rejste til hin lille By, hvor jeg ellers intet havde at gøre. Vejen dertil førte over skovbevoksede Bjærge,

gennem Tunneller, over Afgrunde, langs yndige Engdrag, forbi smaa Landsbyer, der hang som Svalereder paa Bjærgenes Fremspring. Medens jeg sad i Toget, var mit Sind forunderligt bevæget ved Tanken om, at det muligvis skulde lykkes mig at finde Rede i alle de baade sandsynlige og usandsynlige Historier, man havde fortalt mig om min Bedstemoders Slægt.

Jeg saa hende for mig, saa stolt og rank med de sorte lynende Øjne og et Væsen saa myndigt, at hun altid bragte mig til at tænke paa Sigbrit, den hollandske Kvinde, der engang havde hjulpet de danskes Konge med sine kloge Raad. Men naar Bedstemoder talte om Slægten, om Smykkeskrinet af Rav, bygget op som en hel Borg med Taarne og Tinder, eller om Stamtræet i den svære Sølvramme, eller om den lille Søster Regine med det lange Haar og de glade Øjne, om Bankerotten, da Pengene kørtes ud paa Slotsbanken og blev brændt som værdiløst Papir, da fik hendes Øjne et Udtryk saa mildt og drømmende og vemodigt, at der

i mig, Barn som jeg dengang var, opstod en sugende Længsel efter at se alle de Steder og vide om alle de Folk, om hvem hun talte.

Mennesker fødes med Kærlighed til Slægten, eller de fødes uden denne Kærlighed. For mig var den altid, hvad Talismanen er for den troende Inder.

Og straks jeg kom til denne lille By og nævnede Slægtens Navn, blev jeg modtaget som var jeg Plejebarn af den ganske By. Det rygtedes fra Hus til Hus, at jeg var kommen. Man kappedes om at tilbyde mig Gæstekamre. Til ud paa Natten sad vi, en Klynge af unge og gamle, paa Torvet foran Borgmesterens Hus, under de store Lindetræer, og talte om Slægten. Alle vidste noget at fortælle. Mine Oldeforældre og deres Forældre igen blev nævnet ved Fornavn, eller man gav dem Tilnavne paa Grund af Egenskaber eller ydre Særpræg.

Det er en Smule svært for mig ikke at dvæle længere ved dette, der har en saa dyb og inderlig Interesse for mig, men det

hører ikke med i den forunderlige Beretning, det er min Agt at nedskrive. Jeg nødes til at bryde af og gøre det kort.

Nok er det, istedetfor som bestemt at blive i Byen en Uge, blev jeg der i Maaneder. Jeg kunde ikke slippe bort. Fortiden holdt mig fangen. Den gamle Kirkegaard med de elskede Gravsten under tykstammede Ege. Kirken, i hvis Gulv var indmuret Ligsten med min Slægts Navne og Afbildninger af Kvinder og Mænd i stive bugnende Dragter. Portalerne i ældgamle Huse med min Slægts Bomærker. Brønden paa Torvet, anbragt af min Tip-Tipoldefader som Tak, fordi han efter tyveaarigt Ægteskab dog bekom en Søn. Alt, alt bandt mig til Stedet.

Jeg gik paa Omgang hos Byens Familier. Om Dagen fik jeg Lov at arbejde, om Aftenen var jeg til Gilde. Oh, disse lattermilde, nydelige, gæstfri Aftner, hvor alle talte venligt om fraværende, hvor ingen Kritik blev udøvet, hvor Stuerne duftede af Blomster og nystrøgne hvide Gardiner . . .

Den hvidskæggede Klokke førte mig op i Kirkens Taarn, jeg skulde se de fire Landeveje, der som et hvidt Kors snorlige vendte mod Nord og Syd, mod Øst og Vest. Fra Glamhullerne udsang endnu Vægteren hver Aften sit Vers i alle Verdenshjørner for at formane Folk til skikkeligt at søge deres Leje.

Dejligt, dejligt laa Byen, mellem Skove, Højedrag og rindende Vande. Møller suste højt og lavt, og jeg forstod ved Synet af dem, hvorfor Møller altid i min Barndoms Fantasi havde spillet en saa uhyre Rolle. Det var mig medfødt. Teglværkers røde Tage og Herregaardes hvide Dobbeltfløje skinnede mellem det grønne. Fredeligt laa nede i Dalen de smaa Landsbyer om deres smaa Kirker, som Faareflokke der sover til Middag om Vogterhunden. Men ude i Horizonten var en Rand af blaa Bjerge, blaa som Konvolvulus i den klare Luft. De bragte mit Hjerte til at banke. Jeg mindedes fra min Skoletids trælse Dage, hvorledes Navnet paa hine skovdunkle Bjerge

havde virket som Lyden af Kirkeklokker og i mig vakt Længsel efter noget, der laa langt udenfor min Fatteevne.

Og nu atter var det, som skulde noget times mig, noget vidunderlig sødt og skønt. Jeg besluttede en Dag at vandre ud til hine blaa Bjærg, jeg maatte føle dem under min Fod, jeg maatte røre ved deres Granit, aande deres Luft.

Og saa saare jeg var blevet fortrolig med Egnen, begav jeg mig paa smaa Vandringer. Skovene var ikke større, end at jeg altid fandt mig til Rette ved Hjælp af et Lommekompas. Skete det, at jeg blev sulten, kunde jeg roligt gaa ind hvorsomhelst, Gæstfriheden var overalt den samme, og der var det besynderlige ved Stedets Mennesker, at de hverken spurgte om Navn, Hjemstavn eller Ærinde. De tog enhver fremmed Vandrer i Hus som en ventet Gæst. Gik man bort, bragte Børnene Blomster og vinkede, til man atter var ude af Syne.

Saa hændte det en frisk Sommermorgen, at jeg gik ud fra Byens vestlige Port for at naa de blaa Bjærg. Og denne Dag, skønt en af mange Dage, blev den rigeste, den mærkeligste, den uforglemmeligste i mit Liv. Jeg vilde blot ønske, at Pennen, hvormed jeg skriver dette, var Hundredfold mere værdifuld, saa det bedre maatte lykkes mig at fortælle, hvad jeg oplevede. Det gælder for mig ikke blot om at fortælle roligt og klart, helst skulde der over det Fortalte være et Skær, en svag Afglands af den Skønhed, der fyldte mit Sind. Ogsaa er det mig magtpaaliggende, at ikke noget væsentligt overspringes, at jeg faar alt med, at jeg ikke dvæler for længe ved dette og iler over hint.

Men fremfor alt, at *Dr. Stefan* og *hans Hustru* for Læseren træder frem i det rette

Lys. Jeg er dog saa vant til at skrive, jeg har saa ofte følt, at jeg behersker mit Sprog, at det er mig givet at udsige en Del af, hvad jeg føler og har paa Sinde. Men den Opgave, jeg her har stillet mig, er — for mig — saa stor, at jeg ængstes som foran en Voldshandling. Thi lykkes det mig ikke at skrive om Dr. Stefan og hans Hustru, som det bør gøres, da vil mit Sind ikke faa Ro. Og jeg kan ikke gaa hen til noget Menneske med det færdige Manuskript og sige: — Læs det og vis mig de Steder, hvor jeg har glemt noget, eller tilføjet noget, der ikke er rigtigt! Der lever intet Menneske, der her kan hjælpe mig. Jeg har kun min Erindring og min Følelse at støtte mig til . . . .

Jeg gik paa Maa og Faa i Retning mod de blaa Bjærge. Men hvorlangt jeg end gik, de syntes lige blaa og lige fjerne. Luften var saa ren og let, at jeg fornåm det, som om Jorden løftede og bar mig, jeg syntes at kunne gaa til Verdens Ende — Verdens

Ende bestod for Øjeblikket just i hine fjerne konvolvolusblaa Bjærge.

Solen steg, og Dagen var hed, men Heden følte ikke trykkende. Jeg kom ind i en af de Granskove, hvor Stamme staar ved Stamme som Søjler i en Tempelhal til Ære for Guden Pan. Uhyre Raageflokke skingrede derinde, røde Myrer gjorde Skovbunden til et bevægeligt Tæppe, hvor nedfaldne gule Naale uophørligt skælvede.

Omkring Skoven stod en Række hvidstammede luftige Birke, tæt og fortroligt som en Ring af lysklædte Jomfruer, rede til syngende at danse en Kehraus. Men de blaa Bjærge var lige fjerne. Vidste jeg ikke, at Bjærgenes Rødder gaar dybere i Jorden end Egetræernes og er vanskelige at slide løs, kunde jeg tro, de havde givet sig paa Vandring for at undgaa mit Besøg.

Medens jeg stod og grundede over, hvilken Vej jeg burde vælge, fik jeg Øje paa en lille Lund liggende i Syd opad en Høj. Paa Afstand mindede den mig om Konstantinopels Kirkegaarde. Fra et hvidt Hus

ved Foden af Højen steg der Røg mod Himlen. En pludselig Lyst drev mig mod dette Hus, hvortil førte en Række Telefonstænger: — Dèr bor en Læge! tænkte jeg. Men eftersom jeg ad Markstier kom nærmere, grebes jeg af en hemmelig Frygt, som gik jeg i ulovligt Ærinde. Den lille Lund viste sig at være en græsklædt Høj, sparsomt bevokset med Pinjer. Huset blev borte i en Have med Hæk omkring.

Istedetfor nu at gaa videre eller vende om eller gaa opad Højen, gav jeg mig til at gaa rundt om Hækken, som kom jeg derved Huset nærmere. I Bagsiden af den solide Tjørnehæk ud mod Højen var en smal Tremmelaage, og gennem den skimtede jeg en Havegang, hvis Sider dannedes af blomstrende Lavendler. Et mægtigt Morbærtræ hindrede mig i at se selve Huset.

Paa Forsiden af Hækken ud til en Kørevej var en bred Gitterport, i hvis bedaaende Smeddejerns Slyngværk med Stigevaabnet jeg genfandt en omhyggelig Kopi af Gitret om *Scaligernes* Gravmæle i Ve-

rona: — Her bor Mennesker med Kultur, tænkte jeg, Mennesker, der har set sig om i Verden! En stærk Duft af Homérroser slog ud imod mig. Den Duft er ikke til at tage fejl af. Ogsaa fra denne Side var Huset skjult af Løvmasser, og ikke en Lyd trængte ud derfra. Medens Bagsidens Tremelaage kun var lukket med Krog, var Gitterporten aflaaet og forsynet med Klokke.

Hvorledes skulde jeg komme ind til det eller de fremmede Mennesker, der levede i denne Fjernhed? Skulde jeg give mit Kort og sige, jeg var gaaet vild, skulde jeg bede om en Drik Mælk, eller klage over et pludseligt Ildebefindende? Ind vilde og ind maatte jeg. Min Hjerne begyndte at arbejde som en Tyvedirk ved en Pengeskabslaas med de eventyrligste Muligheder. Der var intetsomhelst magisk ved denne Have, intet, men et Sted inde i mig følte jeg afgjort, at jeg stod overfor noget sælsomt, højtideligt, skæbnesvangert, noget jeg ikke — selv om jeg vilde — kunde gaa forbi.

Siden kort efter Solopgang havde jeg intet

nydt, men ganske mod min Natur følte jeg hverken Sult eller Træthed. Tværtimod . . . Jeg oplevede et af hine Øjeblikke, der kun kendes af skabende Naturer, hvor man ikke blot synes, men *er* Herre over Himmel og Jord, idet Fantasien spænder over alle Verdenser og som selve Rummet og Evigheden er uden Grændse.

Da hørte jeg Skridt. Jeg vendte mig ikke. Jeg *vidste*, at ned fra den pinjeklædte Høj kom, Arm i Arm eller Haand i Haand, to Mennesker, en Mand og en Kvinde, og at de vilde gaa forbi mig, ind ad den lille Laage og forsvinde i Skyggen af det mægtige Morbærtræ.

De talte, endnu skelnede jeg ikke Ordene, næppe nok Sproget, men kun Stemmerne. Hendes var svag og sløret, som saa ofte er Tilfældet hos Brystsyge, hans havde en mørk, indsmigrende Klang. Jeg dannede mig uvilkaarligt et Billede af de to: Hun farveløs og ubetydelig af Ydre, hendes Led-sager en af hine Mænd, hvis Gang igennem Livet er sejrrig i Kraft af noget medfødt,

noget der ikke behøver at skyldes Egenska-ber eller Skønhed, snarere noget rent atmo-sfærisk.

De kom nærmere men saa langsomt, som kun gamle eller syge Mennesker gaar, og min Taalmodighed var nærved at gøre Op-rør. Nu begyndte jeg at fange de enkelte Ord. Han nævnede *Oscar Wilde's* Navn, og jeg forstod, de havde truffet hinanden i Paris kort før *Wilde's* Død. Han citerede nogle Linjer af: »The Reading goal«, og de standsede.

— Nu græder du igen, Louise! Du maa ikke græde!

Kvinden med den svage, slørede Stemme svarede noget, jeg ikke forstod, og der klang en usigelig Ømhed gennem Ordene.

De havde aabenbart faaet Øje paa mig, for de tav begge.

Naturligvis var det taktløst at blive staa-ende. Jeg følte selv, at Stedet var helligt, at det kun tilhørte de to, at jeg krænkede det med min Nærværelse. Men min Fod var bundet — *jeg kunde ikke gaa.*

De kom nærmere, helt hen. Jeg blev staaende ved Laagen som en Døv og Blind. Jeg næsten spærrede dem Vejen. Først da de var standset, traadte jeg tilside, overrasket og med en Undskyldning.

Enten det nu skyldtes min fremmede Accent, eller det blot var en Følge af Egnens venlige Gæstfrihed, nok er det, Herren tog sin Hat af og spurgte, om der var noget, hvormed han kunde være mig til Tjeneste.

For første Gang saa jeg paa ham og studsede. Hvor havde jeg mødt ham før? Hvorfra kendte jeg dette forfinet aandfulde Hoved, hvis Blik udstraalede en Ro lig den, der falder over Alnaturen, naar Sol gaar ned efter brændende hede Dage, og Aftenbrisen aander gennem Skovene! Jeg kendte ham. Jeg havde mødt ham. Eller set hans Billede. Staaet foran det i et eller andet Galleri. Men hvor? Naar?

Dette Aasyn havde engang været letfærdigt »af denne Verden«, nu var det forædlet, forklaret, ophøjet i sin Skønhed.

Jeg burde have svaret, men Overraskel-

sen gjorde mig stum. Hvor havde jeg dog set denne mægtige Pande? Jeg havde talt med nogen om den. Ja, det var foran et Billede i et Galleri, men hvor? Pitti? Louvre? Dresden?

Jeg saa over paa hende. Hun var, som jeg havde tænkt, uanselig, næsten taaget af Ydre, kun virkede Skikkelsen ved sin Fornemhed. Det mest fremtrædende ved hendes Person og Aasyn var Udtrykket af legemlig Svaghed, Præget af Lidelser, og saa den Træthed, der findes hos Kvinder, som, skønt kraftløse, dog føder Børn, eller hos Mennesker, der har sultet.

Hun bar en sort Silkekjole, hvis Slæb hun havde lagt over Armen. Den var ikke ny og ikke moderne, man kunde se, den blev baaret fra Morgen til Aften. Istedetfor Hat bar hun et meget kostbart, hvidt Kniplingsjal.

Havde hun været smuk? Aldrig. Intet var smukt hos hende uden Skikkelsen og den vemodige Værdighed, hvormed hun førte sig. Jo, — Hænderne. De rystede,

men om det var Udslag af Sygelighed eller kun forbigaaende Nervøsitet, kunde jeg ikke afgøre. Hun stod med nedslagne Øjne.

Det faldt Manden ind, at jeg maaske ikke havde forstaaet hans Henvendelse, og han gentog den paa et andet Sprog. Jeg vidste nu intet bedre end stammende at udtrykke min Beundring for det pragtfulde Morbærtræ. De to vekslede et Blik, og han spurgte, om jeg ikke vilde med ind og prøve dets Skygge.

Jeg følte mig lurvet, fordi jeg ikke skyndsomt gik min Vej, men jeg bøjede Hovedet og takkede. Lidt efter sad vi paa en rund hyndebeklædt Bænk under Træet. Nu forestillede de sig: Dr. Hans Stefan og Hustru. Jeg gav til Gengæld mit Navn. Men da skete det forunderlige: begge Ægtefæller rejste sig samtidig og strakte Hænderne ud imod mig med et Udtryk af den mest oprigtige Glæde.

Det faldt mig ikke ind, at disse Mennesker kunde have andet Kendskab til mig end maaske tilfældigt have hørt mit Navn

i Forbindelse med en af mine Bøger. Eller maaske forelaa der en Forveksling! Men heller ikke dette var muligt. Dr. Stefan tog sin Hustrus Haand og førte den til sine Læber, saa sagde han smilende til mig: — Det vil sikkert glæde Dem at se, hvilken Hædersplads De indtager i vort Bibliothek!

Hvad skulde jeg sige? Mit Instinkt begyndte at ane, at mine Bøger paa en eller anden Maade havde grebet ind i disse Menneskers Tilværelse, men det var ikke min Sag at komme med Spørgsmaal.

Dr. Stefan havde ringet paa en Klokke, der, løbende langs Morbærtræets Stamme, stod i Forbindelse med Huset, og en hvidhaaret Tjener kom ud og fik Ordre til at bringe Forfriskninger. Han syntes umaadelig overrasket ved at se mig, og Dr. Stefan, der ikke undlod at bemærke hans Forbavselse, sagde: — Ja, tænk Iwan, vi har faaet Fremmede idag!

Vi talte foreløbig om ganske ligegyldige Ting. Husets Frue var meget ordknap, men

jeg havde Fornemmelsen af, det mere skyldtes Afvænthed med at se Mennesker end egentlig Skyhed eller Stivhed. Nu og da sendte hun mig et ligesom varmt taknemlig og samtidig forskende Blik, men saa saare jeg fangede det, tog hun det til sig igen. Hendes Mand konverserede med en Verdensmands smidige Sikkerhed, skiftende Emne uden at Overgangene føltes.

Medens vi talte, prøvede jeg, med den Understrøm af Tanker, der altid arbejder, trods den mest fængslende Samtale, at udfinde, hvilken Livsstilling denne Mand indtog eller vel rettere havde indtaget. Men det var mig ikke muligt.

Min Opmærksomhed blev nu grebet af den meget store kvadratiske Smaragd paa hans Finger. I Slipset bar han en mindre af samme Form. Det virkede saameget mere iøjnefaldende, som Hustruen ikke bar et eneste Smykke.

Han lo pludselig: — Jeg vædder, De sidder og tænker slet om mig for min stakkels Rings Skyld, ikke? Jeg maatte le, og over

den stille Frues Ansigt gled et fint overbærende Smil.

— De mener, jeg er en meget forfængelig Herre! Jeg nikkede, en Smule Munterhed gjorde helt godt. — Og De har virkelig Ret!

Triumferende nød han min Forvirring. Jeg havde jo ikke ventet netop det Svar. Men nu kom Forklaringen: — Kender De Brødrene *Goncourt*? Har De læst om deres Glæde over at samle paa skønne Ting? Jeg har det paa samme Maade, men jeg samler uden at bryde mig synderligt om dybere Kendskab til Tingenes Historie eller Oprindelse. Det er mig en Glæde i min umiddelbare Nærhed at have noget smukt — jeg tror, kønne Ting for mig spiller samme Rolle som Legetøj for et Barn. Louise bærer aldrig Smykker, og deri gør hun Ret. Der findes ikke den Perle eller den Sten, som er værdige at sættes i Smykker til hende. Med Kniplinger er det en anden Sag. Over Kniplinger er der altid noget af Menneskers inderste, smukkeste Drømme, og tænk saa

paa den Taalmodighed, hvormed disse Drømme gribes og holdes fast!

Han tog ned i Lommen og spredte en Haandfuld Smaagenstande ud over Bordet; der var Cameer, græske Mønter, Skarabæer, Barokperler og smaa japanske Elfenbensfigurer. Fra en Brystlomme fremtog han et Par vidunderlige Miniaturer. Han aabnede en lille Saffiansmappe og bredte ud nogle løse Blade af en af hine Bønnebøger, Girolamo i sin Tid prentede i Guld og Farver.

— Se! sagde han for hvert Stykke, han lagde frem. — Se! Alt det slæber jeg rundt med i Lommerne. Det er Legetøj for Louise og mig. Naar vi har set paa det nogle Dage, bliver det gemt hen, og jeg tager ny Forsyning. De finder det latterligt, men jeg forsikrer Dem, det har sin store Charme . . . . De maa ikke gaa herfra, før De har set mine Taareglas — desværre egner de sig ikke til at have i Lommen . . . .

Fru Stefan sagde med et yndigt Smil:

— Min Mand stiller dem op ved sin Seng hver Aften!

Dr. Stefan slog ud med Haanden: — Det gør »min Mand« nu slet ikke. Det er kun, naar det er Maaneskin — for Maanelyset paa de Glas, det er det utrolige, det som ikke kan fattes, selv om man ser det med sine Øjne . . . .

Vi talte videre om alle mulige Ting, om Astrallegemer, husker jeg, og Udenrigspolitik, om Radium og Zola. Hans Viden imponerede mig i samme Grad som Klarheden, hvormed han fremsatte sine Meninger.

Vi gik rundt i Haven, og da jeg flere Gange udbrød i Beundring, sagde Dr. Stefan endelig: — Det er nu ikke saa mærkeligt, at Haven her er smukkere end andre tilfældige Haver, den er jo vores *Verden*. Vi gaar udenfor den, kun opad Højen, hvorfra De saa os komme. Vi tilbringer Sommer og Vinter paa samme Plet, skulde den da ikke efterhaanden faa et Skær af den Lykke, der fylder os?

Han standsede og rankede sig, saa han

formeligt voksede for mine Øjne. Han løftede Hovedet med en egen Bevægelse, jeg aldrig har set hos andre: — Thi den overgaar alt, hvad Mennesker har kendt og erfaret.

Han vendte sig om mod Hustruen, der var standset et Par Skridt bag os for at plukke en Rødtjørn, og jeg saa i hans Blik en saadan Ekstase af Æmhed, at jeg et Sekund kom til at tvivle om hans Forstand. Thi hvor var det muligt, at denne Mand, der aabenbart havde set den halve Verden, at denne fødte Kvindebedaarer kunde føle en saa altoverskyggende Kærlighed til hin svagelige, uanseelige, tidligt ældede Kvinde?

Noget i hans Adfærd berørte mig pinligt. Jeg kan ikke gøre Rede for, hvad det var. Det var umuligt at tvivle om Oprigtigheden af hans Følelser. Snarest var det vel det, at jeg ikke begreb Valget af Genstand for denne Tilbedelse, eller maaske fordi jeg var vant til at leve i Omgivelser, hvor man

beherskede sine Følelsesudbrud, naar andre var tilstede.

Der er Mennesker, der ikke tager Hensyn til andre, og man kalder dem efter Omstændighederne naive, uopdragne eller brutale, men Dr. Stefans Kulturstandpunkt var saa højt, at man af ham kunde forlange en mere behersket Optræden.

Som om han gættede mine Tanker, sagde han lidt efter: — De undrer Dem over, hvad De ser og hører, og det er kun rimeligt, men hvis De kendte og forstod Sammenhængen, vilde ogsaa De begribe, at jeg hverken har Raad eller Trang til at tage Hensyn til andet end den Kvinde, gennem hvis Kærlighed jeg er født paany, den Kvinde, der har givet mit Liv Betydning . . . .

Fru Stefan saa paa mig, som om hun loddede Dybden af min Sjæl, som om hun prøvede, hvorvidt jeg var værdig til at høre Mandens Tilstaaelse eller ej, og jeg opdagede, at hendes Blik var ligesom fosforiserende. Det førte min Tanke hen paa den

Taage, der visse Nætter hviler over Nilen, og som langsomt fra Mulm gennem Graahvidt giver Plads for den opalskinnende Dæmring. Og samtidig kom der noget medusaagtigt over dette Aasyn, der var saa martret af sjælelig Kummer, at selv den uendelige Lykke, der nu fyldte hendes Tilværelse, ikke havde formaaet at udslette Sporene.

Det var paa Tide for mig at bryde op. Men jeg vidste med mig selv, at var jeg udenfor denne Have, vilde jeg atter staa og stirre gennem den lille Tremmelaage ind i hin Hemmelighed, der blot forekom mig dybere og mere gaadefuld, jo nærmere jeg kom den. Dog tog jeg mig sammen og stod op. De to Ægtefæller vekslede et Blik, og Fru Stefan bad mig blive Dagen over hos dem. Jeg tøvede. Dette kunde være en Art nødtvungen Gæstfrihed — jeg havde jo sagt, hvorfra jeg kom, saa de vidste, jeg havde Timers Vandring for mig.

Dr. Stefan iagttog mig roligt: — De tænker ganske rigtigt, vi er ikke gæstfri. Vi

seer ingen Gæster hos os. Det eneste fremmede Menneske, der kommer, er Doktoren, og ham kalder vi kun i Nødsfald. De er vor første Gæst i fem Aar. De kom ved et Tilfælde, men det er ikke et Tilfælde, at vi beder Dem blive!

Vi satte os paany, og atter undrede det mig at høre denne Mand, der levede saa fuldstændig udenfor det pulserende Liv, tale om den store Verden, som var det ikke en Uge siden, han havde trukket sig tilbage i Stilheden. Jeg maa være kommen med en Ytring, der viste min Forbauselse, thi Dr. Stefan smilede: — Posten bringer os alt, hvad vi behøver for at følge med. Vi er enige om at vedligeholde en Slags aandelig Forbindelse med Omverdenen, men forøvrigt tror jeg, det er ganske overflødigt for to Mennesker, der elsker hinanden . . . .

Jeg spurgte, om de aldrig rejste. De saa paa hinanden med et dybt, tindrende Blik. Fru Stefan sagde: — Vi var borte en Gang i tre Dage for at se *Eleonore Duse!*

Dr. Stefan blev ved at se paa Hustruen.

Man kan ikke sige, at Øjne »synger«, dog fornåm jeg, at mellem de to var Blikket som en tonende Verden for sig, det ud-sang Melodier, der kom fra Sjælen og gik til Sjælen.

— Det er den eneste Gang, vi var borte herfra, og det bliver ikke gentaget. Naar man lever saa stille som vi, taaler man ikke Afbrydelser. Enhver ny Sindsbevægelse gør Fortræd, volder Smerte, bringer Uro. Vi var begge ude af Ligevægt Uger efter . . . . næsten syge. Det skyldtes ikke blot Duses Spil, men selve det at bryde op fra Huset og Haven her, at se Mennesker og høre fremmed Støj.

Dr. Stefan havde for Aar tilbage set Duse spille i de smaa italienske Bjærgbyer, før hun endnu var den berømte, fredløse Kunstnerinde. Spillet havde grebet ham saa stærkt, at han var fulgt efter Truppen fra By til By og tilsidst havde opnaaet at blive Ven med den store Tragedienne.

Fru Stefan, der tydeligt nød at høre ham tale, sagde med en svag Rødme i de ellers

saa farveløse Kinder: — Fortæl om den- gang, hun nægtede at spille!

— Du bryder dig om at høre det igen, Louise? Og han fortalte. Men det er mig umuligt blot tilnærmelsesvis at gengive hans Ord. For mine Øren blev det til et Prosa- digt saa mægtigt og pragtfuldt, at jeg uvil- kaarligt strakte Hænderne ud som for at gribe og holde Stroferne fast. Afklædt denne Ordenes Glands bestod Oplevelsen deri, at han og Madame Duse havde foretaget en Udflugt i Kampagnen og var kommen saa dybt ind under Indflydelsen af fælles Na- turglæde, at hun ikke var til at formaa til at vende om, skønt hun skulde med Nat- toget nordpaa for at spille et Sted i Um- brien.

Medens han talte, saa jeg, der i sin Tid havde gennemstrejft Kampagnen og egent- lig fundet den gold og trættende, saa jeg nu Landskabet leve op og blomstre, saa jeg Byer stige ud af blaa Taager, og følte jeg Nattens kvægende Duft og Stilhed omsvøbe mig. Og jeg udbrød: — De er jo Digter!

Han svarede med et næsten galgenlystigt Smil: — Maaske har jeg ogsaa været noget af en Digter, men jeg er det ikke mere. Og jeg savner det ikke. Hvis jeg nu vilde forsøge at skrive, ved jeg, at det vilde blive til intet. Før betød Ordene for mig Liv, Lyd, Skønhed, nu er der kun et Ord, som for mig er værdifuldt, og hvori jeg finder Summen af Alverdens Skønhed. Jeg naar aldrig forbi det ene Ord. Det indeholder hele min Tilværelse. Ordet er i sig selv et Digt — men det kan De ikke høre; det er *min* Viden. Vilde jeg nu begynde at skrive, kom Pennen dog aldrig forbi det ene Ord: *Louise*.

Jeg skønnede, at for mig gjaldt det nu at være varsom, en ubetænksom Ytring, et uoverlagt Spørgsmaal var nok til at sønderrive det fine Væv af Fortrolighed, der var ved at spindes mellem disse Mennesker og mig. Saa drejede jeg Samtalen bort fra det altfor intime ved at sige: — De har rejst meget, Dr. Stefan?

Han bøjede Hovedet: — Som de fleste

Mennesker uden indre Ligevægt har jeg rejst meget. Der har endda været en Tid, hvor jeg ønskede mig Jorden større, saa den kunde byde mig endnu mere Forandring, endnu flere Nydelser. Nu har jeg Fred, og min Verden, som jeg aldrig faar vandret til Ende, ligger paa denne lille Skrænt og indenfor disse Hække.

— Og De, Frue? Fru Stefan saa forvirret op, som vaktet hun af en fjern Drøm: — Jeg? . . . . Med rørende Ubehjælpssomhed stammede hun: — Jeg ved ikke, hvad jeg skal svare . . . . Jo, jeg har vist rejst en Del . . . . men . . . . det er saa længe siden . . . . Min Hukommelse er saa slet . . . .

Dr. Stefan bøjede sit Hoved, saa hans Pande berørte hendes Haand. Saa rettede han sig og sagde: — Min Hustru har rejst temmelig meget, men dels er det længe siden, og dels er det gaaet hende saadan, at hun undertiden forveksler, hvad hun selv har set, med det hun véd gennem mig.

Jeg saa mere end forbavset paa ham. De smilede begge, og han sagde: — De skal

høre, hvorledes det gik til, at vi opdagede dette. Jeg har en ret stor Samling Billeder fra mine Rejser, og vi sysler stadig med dem om Vinteren. Det er mig om at gøre, at Louise skal kende alt om mig, forstaar De, og der var en Tid, hvor hele min Udvikling foregik gennem Rejser. Nu, disse Billeder er ordnet i Mapper, vi tager en enkelt Mappe frem, og jeg genoplever med Louise de enkelte Indtryk ved at gennemse Billederne fra et bestemt Sted.

— En Aftenstund sad vi og oplevede det Eventyr, der hedder: *Philae*. Fra Egypten kom vi til at tale om Grækenland, og med Et begynder Louise at fortælle mig om et Ophold ved *Olympia*. Hun ikke blot beskriver Beliggenheden, de enkelte Ruiner, Mosaikgulvene, Fuglelivet, de blaa Iris mellem omstyrtede Søjletromler, Anemonernes Flor ved Vintertid, medens Sneen ligger paa Højene rundt om, de glimrende Stjerner . . . men Hotellet, de blegrøde Moskitonet om Sengene, Opvarteren, der taler syv Sprog, Madkurvene, der fra det store Hotel i Pa-

tras med Gæsterne sendes til Filialen i Olympia . . . . Jeg troede ikke mine egne Øren. Mig bekendt havde Louise aldrig været i Grækenland, hvorimod jeg havde tilbragt Uger i Olympia. Paa engang gik det op for mig, Louise havde i den Grad tilegnet sig *mine* Indtryk, at de for hende var blevet til *Oplevelse*.

— Siden har dette gentaget sig ikke saa sjældent, men hvergang er det mig et nyt dyrebart Vidnesbyrd om, hvorledes vi er vokset sammen . . . .

Fru Stefan sad med sænket Hoved: — Du forklarer alt saa smukt, Hans! Jeg er jo kun en stakkels Drømmer, der har tilbragt saa lang Tid i Ensomhed, at jeg snart ikke kender Forskel paa Sandt og Usandt, paa Drøm og Virkelighed . . . . jeg havde nær sagt paa Liv og Død . . . .

Hendes Mand skyggede for Øjnene med sin Haand: — Liv og Død! gentog han.

— Døden eksisterer ikke for os! Han rejste sig, stadigt skyggende med Haanden for sine Øjne, og han talte, som om jeg ikke

var tilstede: — Nej, Døden eksisterer ikke for os. Den Dag kommer, snart eller sent, hvor én af os sover ind og bæres bort herfra. Det er Naturens Orden, og der er intet bittert eller ondt i det. Bliver det mig, da vil hun, som jeg elsker, gaa i denne Have og tænke de Tanker, vi tilsammen har tænkt, og jeg vil være hos hende, hun vil fornemme min Nærhed. Hver Aften vil jeg lægge min Haand paa hendes Hjerte, at det ikke skal forstyrre hendes Hvile med sin altfor stærke Banken, og hver Morgen vil jeg ved hendes Side, men usynlig, gaa op paa Højen, naar Pinjerne farves røde. Sammen vil vi hilse den gryende Dag, sammen nyde den til Ende. Louise vil vide, jeg er der, selvom hun ikke ser mig . . . . Og bliver *jeg* tilbage . . . . Døden kan ikke adskille os. Altfor længe vandrede vi hver for sig som Skibe i Natten. Vi fulgtes et Stykke, saa gled vi forbi hinanden, ud i Mørket, bort i Natten . . . . nu vi endelig har fundet hinanden igen, kan vi ikke skilles. Døden er et Begreb, der hører de Mennesker til,

der lever ude i Verden og ikke kender Stilheden og Fred. For dem er Døden Hvile, eller Frygt, Afslutning eller Begyndelse. For os er der ingen Død, men en Evighed uden Grændse. Ifølge Naturens Love bliver vore Legemer til Støv, men siden vil Støvet af vore Legemer søge sammen, Atom for Atom. Saadan ogsaa vore Tanker. Kan Tanker dø? Nej, nej, de kredser ude i Rummet i deres lovbundne Baner som Stjernerne, men medens Stjernerne gaar deres Veje i fuldkommen Ensomhed, vil vore Tanker, hendes og mine, omslynge, omslutte hinanden og kredse videre i uopløselige Favntag . . . .

Han satte sig og tog Haanden bort fra Øjnene, og det slog mig, at hans Blik var forvandlet, som havde han set ind i en Verden, der ikke var opladt for Mennesker. Hans høje Pande lyste.

Han stemte Fingerspidserne mod hverandre, den grønne Sten glimrede i Solskæret, der nu og da fandt Vej trods Løvet's Tæthed. Han saa paa mig med sit bedaarende gratiøse Smil: — Mon De alligevel ikke er

paa Vej til at forstaa, hvorfor Louise og jeg er nødt til at leve alene og borte fra alle andre? Var vi ude blandt Mennesker, vilde man jo blot anse os for to Stakler, der hørte hjemme i et Galehus. Saa sjælden er Kærlighed, at den ikke fattes af Mennesker. Hvad Mængden kalder Kærlighed, er kun en Trang til at blive hin indre grufulde Ensomhed kvit, der knuger de fleste Hjerter. Paa det slutter de sig sammen, to og to, Mand og Kvinde. De formaar at skænke hinanden kortvarige Nydelser — det kalder de Elskov. Børn fødes, og Mødrene tror gennem Børnene at kunne sikre sig mod den Ensomhed, der er deres Kval. Men Børnene vokser med hver Dag længere bort fra dem, som Floderne, der forlader deres Udspring og styrter ud mod Havet, der opsluger dem. Gamle Folk venter Haand i Haand paa Døden, de giver hinanden fattige Trøstens Ord for at skjule deres Ensomheds Angst. De ønsker at dø i samme Time, at lægges i samme Kiste. Den ene klynger sig hjælpeløst til den anden. Det

kalder de *Samlivets Lykke*, deres Fællesangst giver de Navn af *Kærlighed*. Nej, Kærlighed fattes ikke af mange. Kærlighed er af alle Underer det største — og Underet bliver næppe troet af dem, der ser det . . . .

Den gamle Tjener kom hen og hviskede et Par Ord til Dr. Stefan, der straks rejste sig og gik med ham. Henne i Havegangen vendte han sig, holdt Hænderne for Munden som Raaber og sagde: — Jeg har noget meget vigtigt for, jeg skal ind i Drivhuset og skære Frugt af til Bordet!

Vi sad et Øjeblik overfor hinanden, begge forlegne. Pludselig bøjede Fru Stefan sig frem: — Bliv hos os, hvis De tror, De kan befinde Dem vel! De har engang gjort mig saa meget godt, nu vilde jeg gerne gøre Gengæld! Hun tog sig til Hjertet, som pintes hun af en eller anden Erindring, eller som voldte det hende Besvær at tale. Jeg vidste ikke, om det gik an at spørge, og jeg tav. Saa vedblev hun: — Dengang var min Sjæl som en bundfrossen Sø. Biblen

hjalp mig ikke. Man lod mig læse »Ulla Fangel«, og da kom jeg til at græde . . . .

Hvad havde denne Kvinde gennemgaaet? Hvem havde gjort hende saa uhyre Smerte?

Da jeg for to Timer siden saa hende, syntes det mig klart, at hun aldrig havde været smuk, men da jeg nu saa ind i de lyse, ligesom afblegede, fosforiserende Øjne, forekom det mig, at jeg aldrig havde set saa sjælfuldt Blik. Øjnenes Udtryk formeligt forlenede Ansigtet med et glorieagtigt Skær. Og jeg saa atter paa Hænderne, den eneste Skønhed, jeg straks blev vår. Det var de samme talende, signende, kvidefyldte Hænder som de, hvormed en Duse henrev Verden. Saadanne Hænder maatte kunne stille den hæftigste Feber, blot de tog om den brændende Pande, saadanne Hænder maatte kunne holde flygtende Liv tilbage i et lille Barnelegeme . . . .

Deres opofrende Ømhed syntes kun at overgaaes af den Lidelse, de udstrømmede.

Men nu laa de rolige i hendes Skød som to hvide Lam i Skyggen af et Hegn.

Fru Stefan bøjede Hovedet tilbage og saa op gennem Morbærtræets tunge Løv. Hendes Tanker var langt borte.

Rundtom hørte jeg i den stille Middagsstund Livets fjerne Lyde. Koklokkers Klemten, Insekters Summen, Vandets svage Rislén. De røde Rosers Duft blev mørkere og mere bedøvende. Jeg følte pludselig den legemligt svidende og sugende Fornemmelse af Sult. Havde Fru Stefan i dette Øjeblik ladet mig se ind i hendes Livs forunderlige Hemmelighed, jeg havde næppe kunnet samle mine Tanker til at høre efter. Just da kom Dr. Stefan og hentede os til Bords.

Jeg var nu ganske udmattet. Den første Slurk Vin steg mig som en tung Døs til Hovedet. Jeg hverken saa eller hørte. I Sekunder, maaske Minutter, var jeg som uden Bevidsthed, saa vendte langsomt Iagttagelsesevnen tilbage.

Bordet var endog paafaldende rigt smykket. Alt forraadte den kræsne Kender og Samler, hvis Skønhedssans er bleven yderligt forfinet og kultiveret gennem idelig Sam-

menligning og Syslen med Ting fra alle Lande og alle Tidsaldre.

Mellem det gullige Wedgewood, som i sin Enkelthed er saa uovertræffelig yndefuldt, stod et Par gamle kinesiske Vaser, hvis grønne Dragemønster paa rød-krakeleret Grund ligesom omslyngede de højstilkede Homerrosen, der strakte sig ud over Vasemundingen. Muranoglassene kastede purpurfarvet Skær over Kniplingsdugen, hvis Kors og Monstranser røbede dens Fortid som Alterklæde i en eller anden russisk Kirke. Bedaarende tilfældigt var anbragt en Gruppe Tanagrafigurer, saa velbevarede, at Farven i deres Gevandter og Parasoller endnu var ganske klare.

Dr. Stefan saa min Henrykkelse: — Forstaar De, hvert Maaltid med Louise er for mig en Fest, altsaa maa Omgivelserne svare dertil. Og hver Dag er Bordet dækket paa en ny Maade. Iwan og jeg gør os meget Umage dermed, meget, kan jeg forsikre Dem. Alle vore Ejendele kommer efterhaanden paa Besøg hos os, medens vi spiser. Det er saa-

dan en Idé jeg har, at Maden smager bedre, naar man har nogle smukke Ting paa Bordet, og det behøver ikke netop at være Brugsgenstande, vel? Jeg var engang en ivrig Samler, men Tingene stod og døde for mine Øjne, som Perler, der ikke bæres. Siden de kom herud for at dele Stilheden med os, er det for mig, som strømmer der hver Dag nyt Liv og ny Skønhed fra dem. Og jeg bliver aldrig træt af at sysle dermed. De maa vide, her i Huset er det mig, der kender Dækketøjsskabets Indhold, ikke Iwan?

Den gamle Tjener bukkede med et blidt, vemodigt Smil. Ogsaa Fru Stefan smilede: — For jeg er nemlig saadan en ussel Husmoder!

Dr. Stefan løftede sit Glas imod hende: — Ja, det manglede jo blot, at Dronningen selv skulde gaa i Køkkenet! De drak med hinanden, som om jeg ikke var tilstede. Bagefter vendte han sig til mig og bød mig velkommen som Husets første Gæst.

Fru Stefan spiste næsten intet, og hver-

gang jeg tilfældigt saa over paa hende, blev hun ligesom forlegen eller urolig. Dette paa-virkede mig ligesaa pinligt som gaadefuldt. Den uhyre Forskel paa de to Mennesker syntes mig ved Bordet at træde brutalt frem. Tydeligvis var det Dr. Stefan en Glæde at være Vært, og skønt hans Opmærksomhed var aarvaagent henvendt paa Hustruen, underholdt han mig med sprudlende Livfuldhed, som sad vi tilbords med en hel Kres af Mennesker, der hvæssede hverandres Vid og paaskønnede aandfuld Veltalenhed.

Fru Stefan derimod fik mere og mere Lighed med de kun tilsyneladende levende Figurer, der udgraves ved Herculanium og Pompeji — en eneste Berøring, og de falder sammen og bliver til Aske.

Hendes Mand tilberedte Salaten: — Det er det eneste, jeg forstaar bedre end vor gode Brigitte. Hun har lært sin Kunst i Milano, men jeg har lært min ved at studere Louises Smag, og det er det afgørende! Han samlede de inderste skøre Blade og lagde

dem over paa hendes Tallerken med en Zirlighed, som var det en Rose, hvormed han hyldede hende. Hun takkede med et bevæget Smil, og atter forekom det mig, at det tonede fra Blik til Blik.

Den gamle Tjener var et Øjeblik borte fra Værelset. Dr. Stefan sagde: — Kan De se, hvor Iwan er fra? Jeg gættede ikke, jeg var vis i min Sag: — Rusland! sagde jeg.

— Rigtig, han har været om Louise, fra hun blev født! Og med Et gik det op for mig, at Fru Stefan jo havde det over sig, som kun findes hos Mennesker af russisk Afstamning. Jeg udbrød: — De Frue, er altsaa ogsaa . . . ? Fru Stefan nikkede, men saa ned i Dugen, som om hun helst undgik dette Emne. Og vi talte om andre Ting.

Nu blev han opmærksom paa, at hun intet nød: — Er du syg, Louise? Hun rystede paa Hovedet. Pludselig slog han sig for Panden: — Jeg Daare! At jeg ikke tænkte derpaa! Min Hustru er jo ikke vant til at se Fremmede . . . . Sandelig, havde jeg husket paa det i Tide, var De kommen til at

spise alene . . . . Tilgiv min Aabenhjertighed, men Louises Velvære gaar mig fremfor alt andet — ogsaa den Høflighed man skylder sin Gæst!

Fru Stefan rakte mig over Bordet sin vidunderlige Haand: — Vær ikke vred, fordi jeg er saa sær. Jeg kan ikke gøre for det. I lang Tid kunde jeg heller ikke spise, naar min Mand saa paa mig. I Fængslet . . . .

— Louise! Udraabet var mere et Skrig: — For Gud i Himlens Skyld, Louise!

Han blev saa bleg, at jeg troede, han skulde falde i Afmagt. Da rejste Fru Stefan sig og gik hen til ham, der var sprunget op, og bøjede sit Hoved ind mod hans Bryst. Saaledes stod de tæt omslyngede, medens Sekunderne gik deres stille, træge Gang gennem Rummet.

Jeg ønskede mig langt bort. Ordene »I Fængslet« hang i mit Øre, men de bragte mig ikke Sammenhængen nærmere. Havde jeg blot aldrig stillet mig ved den Tremme-laage! Havde jeg blot aldrig opgivet dem mit Navn!

For ikke at se hen paa de to, der uophørligt syntes at glemme, jeg var tilstede, gav jeg mig til at betragte de Billeder, der dækkede Væggene helt ned til Gulvet: Store glasbeskyttede japanske Tegninger og Akvareller malet paa hint gullighvide Silkepapir, der kan have saa foruroligende Lighed med Huden paa Menneskehænder. De hvidkalkede Vægges Baggrund gjorde Rummet besynderlig stort og frit. Man saa ind i Billederne som gennem Ruder ud i Naturen: Det snedækte *Fuijama* og Foraaret ved dets Fod. Kæmpeørne, som fra slangeagtigt forkrøblede Træer, groende paa forrevne Klipper, spejdede ud over oprørte Vande, hvis Bølger havde Form som hæslige Uhyrer. Floder med saa glasklare Vande, at man saa Fiskene gaa mellem Planterne nede ved Bunden, medens Fiskere fra Tømmerflaader drog deres Vaad.

Jeg grundede over, hvorvidt denne kostbare Samling var købt paa Stedet eller nedarvet eller udsøgt hos europæiske Kunsthandlere, da Fru Stefans Stemme vakte mig:

— Vær ikke vred . . . . Naar De har været hos os en Tid, vil De forstaa det altsammen . . . .

En besynderlig Angst steg op i mig. For blot en Time siden vilde jeg have sat alt ind paa at komme til Bunds i disse Menneskers Hemmelighed, og nu nærmest gruede jeg ved Tanken om at blive Medvider.

Hvad havde de oplevet? Hvad havde de bedrevet? Hvorfor havde hun været i Fængsel? Hvorfor levede de nu her som ved høje Mure stænget ude fra Verden? Deres Kærlighed var mig ikke Grund nok. For hvilken Pris havde de købt denne Kærlighed?

Uvilkaarlig kom jeg til at tænke paa: »*The fall of the house of Ushers*«. Det skulde slet ikke undre mig, om jeg pludselig stod ude paa den grønne Mark og saa Huset styrte sammen, begravende disse to under Ruinerne.

Alt, hvad jeg hidtil havde læst og hørt af menneskelige Handlinger, forekom mig nu Dagligdags i Forhold til, hvad jeg her

saa og hørte uden at forstaa. Jeg kendte *Edgar Poe*, som fromme Folk deres Bibel, jeg elskede og ærede hans Kunst, men jeg troede ikke paa Sandheden af hans Skildringer.

Jeg ansaa Poe for en Dykker, der med Fare for sin Forstand havde ladet sig sænke ned i Fantasiens uloddelige Dybder, hvorfra han saa hentede op de Skatte, som en hel Verden længe efter i Undren og Andagt forstirrede sig paa.

Dr. Stefan havde ganske genvundet sin Selvbeherskelse. Han hævede sit Glas: — De behøver ikke at svare. De bliver dog. De faar jo ikke Fred, før De faar os lukket op og set efter, hvad der er indeni. Naa, har jeg ikke Ret?

Han talte spøgende og let som til et Barn, man driver Spas med, og jeg følte mig pludselig befriet for min Angst og mine Tvivl. Muligvis var det hele dog kun en Bagatel, noget, der til syvende og sidst, naar jeg erfor Sammenhængen, vilde lade mig ud-bryde: Ikke andet! Dog maatte jeg jo over-

for Dr. Stefan indrømme mit Hang til at komme bagom Tingene.

Resten af Maaltidet forløb under Spøg og Latter, der kulminerede, da Dr. Stefan tilbød mig at skrælle Frugt efter de forskellige Landes Mode. Tilsidst flaaede han med taskenspilleragtig Behændighed Huden af de store blaa Druer, spiddede dem paa en Guldnaal og rakte skiftevis hen til Fru Stefan og mig.

Fru Stefan havde lagt sig. Hun plejede at hvile flere Timer midt paa Dagen. Hendes Mand førte mig rundt for at vise mig den hele Bolig. Vi sluttede i en stor, lys Stue ovenpaa, hvis ene Væg indtoges af et Kæmpevindue, hvorfra man gennem Ud-klip i Træerne saa langt ud i Dalen over til »de blaa Bjærge«. Skraat ud for dette Vindu stod et dobbelt Arbejdsbord og for Enden af dette, ind mod Stuen, en lille Viol-træsreol med kun to Hylde. Dr. Stefan pegede. Paa den ene Hylde stod alle mine Bøger.

Under dem — der kun fyldte en halv Hylde — stod den samlede Udgave af en højt anset Forfatter, hvis sørgelige Skæbne for en Del Aar tilbage havde vakt stort Røre i hele den literære Verden. Jeg mindedes i Øjeblikket ikke, om han sad inde-

spærret paa en Galeanstalt, om han var gaaet i Kloster, eller om han levede som sindssyg i en Privatklinik. Der havde cirku-leret saamange Rygter om ham, at ingen rigtig vidste, hvorledes det endelig stod til. Nylig havde jeg hørt sige, han forlængst havde begaaet Selvmord, men at Familien af Hensyn til hans store Navn ikke lod dette blive offenligt bekendt.

Jeg vidste fra Bladene og gennem Folkesnak, at han havde været indviklet i adskillige Kærlighedsaffærer, en enkelt af ret uhyggelig Art, at han havde faaet Religions-skrupler og forsøgt at indtræde i de tavse Munkes Orden, men derefter vist var overført paa en Sindssygeanstalt under paa-taget Navn. Hans Broder, en højtstaaende Embedsmand, nægtede at give Pressen enhver Oplysning og bidrog derved mægtigt til, at modstridende Rygter sattes i Omløb.

Jeg erindrede saaledes den almindelige Harme mod ham, da han lod Broderens meget omtalte Villa ved Comosøen bort-sælge ved offentlig Auktion, saa det kost-

bare og sjældne Indbo spredtes for alle Vinde.

Jeg tog en af Bøgerne ud og bladede i den: — Stakkels Mand! udbrød jeg.

Dr. Stefan strøg henover Bogryggen med en Bevægelse, der er fælles for alle Bibliofiler for at glatte Rækken til: — Hvorfor »stakkels Mand«?

— Hvorfor? Et Menneske med hans Evner, rig, fejret . . . . og saa spærret inde, stum, navnløs, slettet ud som Skrift paa en Tavle. Et levende Lig, et Legeme, der har mistet sin Sjæl . . . .

Dr. Stefan rankede Nakken som Arabere, naar de ytrer Foragt for Fremmede: — Et Legeme der har mistet sin Sjæl! . . . . Hvad ved De om den Ting? . . . . Maaske er det omvendte Tilfældet. Maaske levede Manden uden Sjæl, indtil . . . .

Jeg stod med Bogen i Haanden og bladede, medens han talte. Pludselig gav jeg et Skrig, som havde jeg brændt mig. Mit Blik var faldet paa et Portræt foran i Bogen — et Portræt, jeg genkendte.

Dr. Stefan tog Bogen ud af mine Hænder. Et Øjeblik saå han paa Billedet, saa lukkede han Bogen i og stillede den paa Plads, som om intet var hændet. Og han sagde: — Den Mand, der skrev disse Bøger, er død. Eller rettere, han *var* død. Bøgerne dér synes mig nu værdiløse og skadelige som Asken, der regner fra Vesuv . . . Ja, det er min Mening om dem, der engang betød Ærgerrighed, Forfængelighed og Magt for mig. Naar jeg ikke forlængst har brændt dem, er det fordi de trods alt har en hellig Betydning. Uden disse elendige Bøger var Miraklet ikke sket, var Louise ikke kommen paa min Vej. Hun saå i dem, som hun saå i mig, noget der ikke var, noget der først blev, da hun havde vakt min Sjæl til levende Liv . . . .

Jeg stod som bedøvet. Om denne Mands sædelige Fordærv havde Rygtets Tusinde Tunger spillet som Flammerne om tørt Ved. Dette var jo om igen Historien om *Dr. Je-kyll* og *Hyde*. Eller var Dr. Stefan simpelt hen en Afsindig, der paa Grund af tilfældig

Lighed smykkede sig med den berømte men lastefulde syge Digtets Navn?

Men den kongelige Ro i hans Ansigt, det dybe, milde Blik, der virkede fredeligt og skønt som Skovsøer kranset af smilende Birke, overbeviste mig om Sandheden af hans Ord.

Det Hele var mig ufatteligt, men intet saa ubegribeligt som dette: At han levede her med denne Kvinde. Han, hvis Kærlighedsforbindelser havde vakt Landes Forargelse, han, hvis Bøger af den Grund i mange Krese var Tabu.

Dr. Stefan lagde sine Hænder paa mine Skuldre: — De skulde ikke plage Deres Hjerne med besværlige Tanker, det lønner sig ikke. Engang vil De forstaa, at saadan som det er gaaet Louise og mig, maatte det gaa. Det kunde ikke være anderledes. Det hele er Led i en eneste Kæde af Selvfølgeligheder . . .

— Kan De lide dette Værelse? Her opholder vi os det meste af Vinteren, fordi Stuen vender mod Syd. Louise bliver aldrig

ked af at sidde ved Bordet dér overfor mig. Undertiden naar det sneer, kan jeg slet ikke faa hende bort, saa bærer Iwan Maden op til os. Vi aabner Vinduet — se, det er til at skyde op og ned, saa hele Væggen er borte. Vi gør det naturligvis kun, naar Vinden ikke staar paa. Iwan passer saa Ilden, mens vi sidder herhenne og lader det sne.

Jeg spurgte, Ordene faldt mig ud af Munden: — Er det virkelig sandt, skriver De aldrig mere? Heller ikke for Deres egen Fornøjelse?

Dr. Stefan sendte mig et halvt spodsk halvt medlidende Blik: — Det gør Dem stadig ondt for den »stakkels« Digter! Men saadan er De nødt til at tale, fordi De ikke har Begreb om Kærlighedens Væsen. Tro mig, Hjertet stiller større Krav end Fantasien kan udfylde. Forresten var jeg aldrig *Digter*. Jeg var *Skribent*, det gør en Forskel. Jeg skrev med min Hjerne. Digteren skriver ikke. »Det« skriver inde i ham. *Louise* er Digter. Naturligvis, det tror De ikke. De kender ikke hendes Digte. Ingen kender dem

uden jeg. De er skrevet til mig, men dengang forstod jeg dem ikke. Jeg regnede dem for intet, indtil . . . Da hendes Sang forstummede, begyndte min Sjæl at tale. Gennem hendes Tavshed fuldbyrdedes Kærlighedens Under i mig . . .

Han blev afbrudt. Gamle Iwan kom forpustet ind og sagde et Par Ord i et Sprog, jeg ikke forstod. Dr. Stefan gav ham et Tegn med Haanden og styrtede ud og nedad Trapperne. Iwan sukkede dybt, gik hen til Telefonen, der stod paa et Bord henne ved Døren, og jeg hørte ham kalde Lægen. Fruen var blevet syg. Lægen maa have stillet Spørgsmaal, for Iwan svarede: — Ja, det sædvanlige, Hjertet . . . Kom endelig straks!

Og han forlod Værelset. Jeg var alene. Et Øjeblik tænkte jeg paa at tilbyde min Hjælp, skønt jeg var vis paa, den vilde blive afslaaet, men atter besluttede jeg at vente og se Tiden an. En halv Time vilde jeg forholde mig i Ro og ikke mere.

Allerede et Kvarter efter kom Dr. Stefan igen: — Saa, nu er det ovre! Han havde

store Sveddraaber paa Panden, han flettede Fingrene nervøst i hinanden, og gik op og ned ad Gulvet med en Rastløshed, der viste mig, at dette »ovre« ikke betød: Nu er der Fred og ingen Fare.

— Sæt Dem dér! sagde han pludselig og trak mig ned i en Stol: — Sig mig, hvad jeg skal gøre? Louises Hjerte er svagt, sygt . . . opslidt, forstaar De! Anfaldene kommer oftere og oftere. Lægen siger, den eneste Redning er at faa hende paa et Højfjeldssanatorium, men hun vil ikke. Skal jeg bringe hende derhen mod hendes Ønske? Kan jeg forsvare at lade hende blive her? Nu sover hun, og det er muligt, hun har det godt en Uge, en Maaned, men det er ogsaa muligt, Anfaldet kommer igen imorgen . . .

— — — — —

Solen var gaaet ned. Endnu gik vi rundt i den store stille Have, snart talende, snart tiende. De lange Skygger fra Træerne og Skyggerne fra vore Legemer blandede sig. Planter, som ved Dag lukkede deres Duft inde, udaandede den nu i Skumringen, og

skønt det var ganske stille, drev store Velugtspust hen gennem Luften.

Fru Stefan, der var endnu blegere end ved Dag, havde taget sin Mands Arm. Hun støttede sig tungt til ham, som havde hun Besvær med at gaa, ofte standsede hun og gispede efter Vejret. Det lød som uendelig dybe Sukke. Og disse Sukke, i deres Gentagelse, vakte i mig en saadan Bedrøvelse, at jeg følte næsten legemlig Smerte derved. Engang, da Kirkeklokker langt borte ringede Solen ned, fo'r hun sammen og hævede uvilkaarligt Hænderne som for at holde dem for sine Øren, men hun lod dem atter synke.

Mørket sluttede sig tættere om os. Det var en af hine stjerneløse Aftener, hvor Himmel og Jord mødes i fælles Mulm. Vi famlede som tre Blinde mellem Hækkene, snart var vi indhyllet i Duft af Lavendler, snart i Duft af Roser. Fru Stefans gispende Sukke og vore Fodtrins øde Klang var de eneste Lyde.

Jeg følte mig sat udenfor Tid og Rum. Verden udenfor, Menneskene, alt det, der

før var Livsbetingelse for mig, svandt bort, blev til noget inderlig ligegyldigt. Jeg ønskede kun et: Selv helt at gennemtrænges af den indadvendte Fred, der fyldte disse to.

Med Mellemrum sagde Dr. Stefan: — Er du dog ikke træt? Vil du ikke til Ro? Men hun svarede bestandig: — Ikke endnu! Lad os gaa lidt endnu!

Og vi blev ved at gaa. Snart havde jeg Fornemmelsen af, at vi listede rundt i et Bur, bange for at støde mod Tremmerne, snart at vi gik i det grændseløse Rum, der kun var fyldt med Mulm.

Vi tav alle tre. Mørket slog Segl for vore Læber.

Saa skete det, der maatte ske.

Straks vidste jeg ikke, var det et Suk, eller var det en Tone? Saa forstod jeg, det var et Menneskes Hjerte, der bristede, et Menneskes Sjæl, der mellem Jubel og Klage sled sig løs fra det Anker, der bandt den til Jorden.

Men ofte senere, naar de vilde Svaner trækker bort over Havet, eller August-

himlens Stjerner falder til Jorden, er det, som genkender jeg hin Lyd — Suk eller Tone, jeg første Gang hørte den Aften, da Louise Stefan sank sammen i sin Mands Arme.

Der fulgte en Nat.

Til Tider staar den for min Erindring som en Drøm kun, men en Drøm, mere ja langt mere værdifuld end det virkelige Liv.

Vi var tre og dog kun to. Den ene sov for ikke mere at vaagne. Vi var kun to og dog tre, for hele Natten talte Dr. Stefan skiftevis til sin Hustru og mig.

Den Nat blev det mig givet at skue ind i to Menneskesjæle, oprindelig saa forskellige som Lys og Mørke, to Sjæle, der, gennem deres Kærlighed, smeltede sammen til en Enhed, saa end ikke Døden formaaede at skille dem.

Dr. Stefan græd jo ikke, eller sukke, eller klagede. Der var ingen Smerte i hans Blik, der var ingen Bæven i hans Stemme. Vidunderligt vellydende klang den.

Jeg har engang hørt en stor Mester stem-

me et Orgel; paa lang Afstand hørte jeg Lyden af en enkelt Tone, da jeg kom nærmere blev den stærkere og stærkere, den trængte ud gennem hver af Murenes Sten, og den trængte ind i mig, saa jeg tilsidst følte det, som om jeg selv var den Orgel-tone, Mesteren stemte. Jeg maatte støtte mig til Muren for ikke at styrte om. Saa længe han vedblev at holde den enkelte Tone i Live, maatte jeg vibrere med. Og naar jeg tænker paa Dr. Stefans Røst hin Nat, saa er det atter, som hører jeg Mesteren stemme en af Kæmpeorglets Toner, og som om jeg atter tvinges til at vibrere med.

Hvert Ord Dr. Stefan talte, ridsede sig ind i min Erindring, som skrevet med Diamant paa en Rude. Nu og da dugges Ruden, og da skimter jeg kun, hvad jeg før saa, og ved ikke, om det Hele dog var Drøm, men snart er Ruden atter klar, og jeg ved, jeg kunde bekræfte hvert Ord med Ed.

Men hvormange har ikke staaet overfor det Uforglemmelige — og dog glemt? Hvilket Menneske tør forlade sig paa sin Hu-

kommelse? Og det er mig om at gøre, at jeg ikke griber fejl.

Gamle Iwan rejste hjem til Rusland. Da Louise Stefan var død, og da han havde fulgt hendes Husbond til Graven, havde han intet mere hos de Fremmede at gøre. Ingen ved, hvor han rejste hen. Det aner mig, han vidste det ikke selv. Rusland er et stort Land, og Iwan var kun en tro Tjener. Han havde intet lært, vidste intet, var kun en tro Tjener. Iwan kunde have sagt mig, hvor jeg tog fejl. Hans tro Øre lod sig ikke be-
drage af Ord. Han kendte netop den Orde-
nes Vægt, Dr. Stefan talte om.

Men Iwan er i Rusland, og Rusland er stort. Og Iwan var den eneste, der kunde have hjulpet mig. Og jeg tænker, thi hvem ved, hvorledes det gaar, at en Dag, naar denne Bog bliver oversat paa russisk, vil den falde i Iwans Hænder. Hvis han ikke er død, og hvis Tilfældet mager det saa. Ikke ligestraks men senere. Han vil blade i den, og Navnet *Louise* — thi dette er hendes virkelige Navn, det har jeg vovet at

beholde, eller rettere, det har jeg *ikke* vovet at forandre — vil gøre ham opmærksom. Han vil læse rundt om. Han vil genkende Stedet, Natten, Stemmerne. Og han vil tro, at dette er et Værk af Gud eller Djævlens. Iwan vil ikke forstaa, at det blot er et svagt famlende Forsøg af et svagt famlende Menneske paa at gengive det *ubeskriverlige*, det, der i sin Sælsomhed ikke lader sig forklare med Ord.

Kunde jeg blot se Iwan, naar han efter mange Timers besværlige Læsen — det vil tage ham lang Tid, for husk, Iwan var nok en tro Tjener, men han havde intet lært og var ikke meget vant til at læse — naar han saa lukker Bogen sammen. Hvis han ryster paa Hovedet og ser bekymret ud, ved jeg, at Bogen er forfejlet, at den ikke blev, hvad den skulde, *et Monument over Louise*. Men folder han sine gamle Hænder, kommer Taarerne ham i Øjnene, som hin Nat, da han ikke kunde tørre dem bort, fordi han sad og holdt paa de to Sølvstager, hvori Lysene brændte til den Dødes Ære, og si-

ger han paa sit Modersmaal, som jeg ikke kender: Ja, ja! Saa ved jeg, at jeg ikke har skrevet dette forgæves.

Dr. Stefan græd ikke og klagede ikke. Naar han rejste sig fra Sengekanten — hvor han sad det meste af Natten med Haanden paa Hustruens bristede Hjerte — for at hente det hvide Sjal, eller for at trække Uret op, eller for at tage Kammen til at rede hendes Haar med, gik han over Gulvet med den samme ranke, fast knejsende Holdning, der hører Orientaleren til. Nej, han følte ingen Smerte, fordi hun var død. Vel overmandede Bevægelsen ham flere Gange i Nattens Løb, men det skyldtes Erinringen om Lidelser, han havde tilføjet hende, det var ikke Sorg, fordi hun var død.

Og det er naturligt, han ikke sørgede. I fem Aar havde han og hun nydt den fuldkomne Lykke. Fem Aar er en lang Tid, tænk hvilket Antal af Dage og Nætter, af Morgentimer, og Skumringsstunder!

Inde i ham lød uafsladeligt hin Kærlighedens Højsang, der var trængt ud gennem

Fængslets Mure, havde kaldt paa ham, omvendt ham, draget ham nærmere og nærmere, til den Stund oprandt, hvor det ikke mere hed: Mit Hjerte, dit Hjerte! Min Sjæl, din Sjæl! men hvor det hed: *Vort* Hjerte, *vor* Sjæl!

Ja, ja, der er mange, som paa Halvvejen vil slaa denne Bog i med Afsky, fordi den er mere sentimental end Mennesker vil have Bøger. Og det gør intet. Saadan maa det være. Andre vil betragte deres Kendskab til *Hans* og *Louise Stefan* som en Berigelse.

Er det nødvendigt at skildre Værelset, hvori vi opholdt os? Visselig ikke. Det var jo Nat. De to Kandelabrer foran Spejlet formaaede dog hverken helt eller halvt at oplyse Rummet. Saa mørkt var der, at en forgyldt Armstol, hvorover Dr. Stefan havde lagt Kniplingsløret, hans Hustru bar, da hun kom ned fra Højen, ligesom sugede alt Lyset ned i sit røde Betræk. Uret var i fuldkommen Skygge, end ikke nu kan jeg sige, hvad Form det havde.

Derimod Sengen — ja Sengen. Ikke blot husker jeg nøje den hvidlakerede indvendig forgyldte Dobbelt-Musling, der udgjorde selve Sengen, men det lette hvide Flordrapperi, der, samlet oppe under Loftet med en forgyldt Roset, mindede om et Brudeslør og en Brudekrone. Jeg husker ogsaa den Bevægelse, hvormed Dr. Stefan Gang paa Gang delte Forhængene til Side, næsten kærtegnende, som naar man stryger Haaret bort fra en Febersygs Pande.

Fordi han selv var sortklædt tegnede han sig som en Silhuet mod det hvide Flor. Og saaledes, som han sad der, med Haanden varsomt hvilende mod Hustruens Hjerte, eller senere, da han løsnede hendes Fletninger ned og børstede dem og flettede dem sammen igen, nynnende dertil, saadan ser jeg ham oftest for mig nu.

Vinduerne stod aabne, helt aabne, men ikke det mindste Lufttræk trængte ind. Lysebrændte roligt, som vidste de, de brændte for en Død.

Der var saa stille. Intet kan være mere

stille end fuldkommen Stilhed. Og dog, naar jeg af og til hørte gamle Iwans undertrykte Hulken — han sad jo paa Vagt udenfor Døren med en Stage i hver Haand, støttet mod Knæet, fordi Hænderne rystede — syntes det mig, at Stilheden blev endnu dybere.

Dr. Stefan taler til sin Hustru:

— Saa, nu har du det godt. Jeg har dækket dig til med det hvide Sjal, som du elskede. Det gemte alle din Barndoms kære Minder: Baikals Græsgange, Faarene uden Tal, spredte som Hørblomstens Fnug, naar Vinden stryger over de store Sletter. Og de hvide Pile, der dufter, naar Blomsterne falder . . . Husker du dem, Louise? I deres Skygge sov du ind som Barn og drømte om mig — om mig, du aldrig havde set! Ja, ja, det hvide Sjal skal du have med i Graven, som du havde det med i Fængslet.

— Du er saa kold, Louise, du fryser. Dine kære Hænder zittrer ikke under mine Kys. De sover. De er tunge som døde Fugle, slipper jeg dem, falder de ned. De har mistet

deres sidste Kraft. Det er Døden. Jeg ved det godt, det er Døden, men jeg er ikke bedrøvet, for jeg har dig, Louise, ingen kan tage dig fra mig, ingen, ingen . . . .

— Vi hører sammen som Stjernerne og Rummet, som Blodet og Aarerne, som Natten og Drømmene. Min Forstand siger mig: Dette er Døden! Alligevel forstaar jeg det ikke helt. Ikke endnu, Tanken, Bevidstheden skal trænge dybere ind i mig, det er det, jeg venter paa.

— Naar jeg lægger min Haand paa dit Hjerte, fornemmer jeg ikke mere dets yndige Sang, den Melodi, der var mine Dages Glæde, mine Nætters Fryd. Nu ligger min Haand paa dit Hjerte som en Sten paa en Grav. Der er stille derinde.

— Louise, véd du at jeg elsker dig? Véd du det nu? Véd du, at jeg drømmer mig tilbage til din Barndom, til Baikalsøen og dine grønne Enge? Véd du det? Ja, du véd det, og dit Hjerte smiler, men du svarer ikke. Ikke, fordi du synes, det er overflødigt.

Hellerikke fordi du er træt. Men fordi du er død.

— Du er død, Louise. Du rejser dig ikke imorgen og gaar med ud for at se, om vore Ferskenes er voksede. Du gaar ikke med op paa Højen og folder dine dejlige Hænder og beder til Dagen og Solen og takker for vor grændseløse Lykke. Du lægger ikke dine Hænder om min Pande og velsigner mig. Men du er hos mig, du vil aldrig forlade mig.

— Nu ser det ud, som om du sover, som om din Sjæl vandrer om mellem Stjernerne i Drømmenes høje Himmel, men saadan er det ikke. Du er død.

— Men hvor er din Sjæl? Er den i denne Stue? Strejfer den mine Øjne som Skyggen fra de flyvende Natsværmere? Aander den paa mine Læber, medens jeg hvisker dit elskede, elskede Navn? Eller har den foldet sine Vinger sammen som en Blomst, der lukker sig ved Nat? Jeg vilde saa gerne vide, Louise, jeg vilde saa gerne vide . . .

— »Den af os, der bliver tilbage, skal ro-

ligt vente Tiden ud« — — — Ja, Louise, det er ogsaa min Hensigt. Jeg lover dig at vente taalmodigt, fordi du vil det saadan. Der har været Øjeblikke, hvor jeg tænkte, at naar du engang ikke var mere, vilde jeg lægge mig ved din Side og bringe mit eget Hjerte til samme Stilhed som dit. Men siden du sagde de Ord, og du *vidste*, at du gik bort først, er Fristelsen forsvundet.

— Jeg vil lægge dig ned i Jorden, begrave dig, som andre Folk begraver deres Døde. Vær ikke bange! Jeg mister dig jo ikke, fordi du er død . . .

— Du har plukket Lavendler iaften! Jeg saa ikke, du bøjede dig efter dem, og du bad ikke mig plukke dem til dig. Duften er inde i din Haand. Men Blomsterne har du tabt. Du har plukket dem, naar vi gik forbi, uden at standse, og de er faldet ud af din Haand, da du . . . Jeg véd Stedet, jeg vil, naar det bliver Dag, gaa ud at finde dem, de sidste du har plukket. Du har baaret dem i venstre Haand, men din højre dufter af tørrede Lavendler . . .

— Jeg maa altid smile, naar jeg tænker paa, at du som lille Pige gik og puttede Lavendler i Næsen for at holde fast paa Duften, og saa blev Lægen hentet for at tage dem ud med en Pincet. Du var saa bange. En anden Gang dryssede du Suppen fuld af Lavendler, og din Barnepige fik Skænd, fordi hun ikke passede bedre paa. Aah, Louise . . . din Barndom. Altid gik du og syslede med dine Lavendler som andre smaa Børn med deres Dukker. Du gned Hænderne dermed, du flettede dem ind i dit Haar, du dryssede dem over de hvide Gulve, du samlede dem i Bundter og hængte dem nærved de aabne Vinduer, og dér hængte du dit Linned, i den friske Blæst, i Solen, ved Lavendlerne . . .

— Men nu, Louise, nu kommer Taarerne, jeg vil holde dem tilbage, men jeg kan ikke. Tilgiv mig, Elskede, jeg græder jo ikke, fordi du er død. Jeg kom til at tænke paa alle de Aar, hvor du hverken saa Træer eller Blomster, hvor du ikke fornåm en eneste Vellugt . . . Jeg véd ikke Præstens Navn, jeg

fik aldrig sagt ham Tak, nu angrer jeg det, og nu er det for sent. Jeg ser ham komme ind i Cellen, ser dig løfte Hovedet, som om der blev kaldt paa dig langt, langt borte fra. I mange Maaneder havde du ikke smilet, nu smiler du og véd ikke selv hvorfor. Saa falder dit Blik paa den lille blaa halvvisne Lavendel, som et Barn har stukket i hans Knaphul, og du stirrer og bliver ved at stirre derpaa, til Taarerne blænder dine Øjne, du stirrer paa Blomsten som en Troende paa det hellige Martyrkors. Dine Hænder strækker sig bønfoldende ud efter Blomsten. Præsten forstaar det, løsner den og giver den til dig og lover at bringe dig flere. Men han glemmer det. Han ser saa mange Hænder strække sig bønfoldende ud. En Dag bringer han dig en Rose, en Dag en Nellike, han har glemt, at det var Lavendler, han lovede dig. Men du har den eneste ene, denne Blomsternes mindste Blomst, og du bevarer den som en Relikvie. Og trofast bevarer den sin Duft. Halvvissen, halvdød var den, da Præsten rakte den til dig, dog var den taknem-

lig over din Glæde, dog var den god imod dig.

— Da du gik ud fra Fængslet, glemte du ikke at tage den med. Det var din Bryllupsblomst, Louise, husker du?

— Og husker du om Efteraaret, da Gartneren plantede den første Lavendelhæk? Du gik ved Siden af ham og jeg ved din Side. Jeg hørte dit Hjerte banke. Saa bad du: — Lad mig! Du lagde dig paa Knæ paa den fugtige Jord og plantede selv. Dine Kinder blev røde, du nynnede, medens du plantede. Husker du, hvor vi lo? Hvor dine Hænder saa ud af Jord? Og jeg fik Lov til at vadske Jorden af dem igjen. Og da saa Lavendlerne blomstrede! . . . Vi lod Iwan brede Tæpper i Gangen mellem Lavendelhækkene, og der sov vi til Middag. Ikke en Gang, men mange Gange. Vi var altid saa fortumlede, naar vi vaagnede og ikke vidste, hvor vi var. Husker du? Hvem var saa stolt som du, da vi bragte Lavendelhøsten i Hus? Vi var bægge saa trætte af at bøje Ryg, og vi havde Vabler i Hænderne af Saksen, men du vilde ikke

tilstaa din Træthed for mig, og jeg fornægtede min Træthed overfor dig — indtil vi kom i Seng. Vi kunde ikke sove ind med blot en saadan lille Fortielse. Sig, Louise, sig, at vor Fortrolighed var fuldkommen, at den gjorde dig godt!

— Og nu skal du faa alle Lavendlerne med. Jeg vil selv skære dem af — med den store Hækkesaks, saa gaar det saa nemt. Jeg vil lægge dem i din Kiste, højt under dit Hoved, saadan som du plejer at ligge for Hjertet — og saaledes, at de dækker dine Fødder og dit hele Legeme. Kun dit Ansigt og dine velsignede Hænder skal være blottede.

— Saa tror jeg, du vil drømme sødt. Om de mørke Høstaftner ved Baikal, naar Folkene dandsede om Baal, og Fiskerne blusede Aal ude paa Vandet, og I, paa Balkonen, stod og lyttede til deres endeløse klagende Sange. Naar de var allermest glade, sang de allermest sørgeligt . . . De Aftner var det, som i din Sjæl blev til Digte. Aah, du velsignede blandt Kvinder, du, Louise . . .

— Vil du have Lavendlerne nu, inat? Det er mørkt, men Luften er stille. Iwan kan holde Lyset for mig. Det skal ikke vare længe . . .

Dr. Stefan glattede endnu engang omhyggeligt det hvide Sjal ned om den Døde, puslede Hovedgærdet til Rette, saa gik han tværs over Gulvet og tog fra Spejlets røde Porfyrplade den ene af Kandelabrerne. Idet han løftede den, fik han Øje paa mig. Han smilede: — Sandelig, nu glemte jeg Dem igen! Det kommer deraf, vi ikke er vant til at have Gæster. Men om lidt skal jeg gøre det godt igen, nu skal vi ud at plukke Lavendler.

— Iwan, vi plukker Lavendler!

Men Iwan rejste sig ikke, rørte sig ikke. Han sad paa en Stol udenfor Døren med en Sølvstage i hver Haand, støttet mod Knæet. Taarerne randt ustandseligt fra hans trætte milde Øjne, og han tørrede dem ikke bort, han havde jo ikke Hænderne fri. Dr. Stefan sagde igen: — Iwan, vi plukker Lavendler! Iwan rørte sig ikke, men nu sagde han sagte

et Par Ord i sit eget Sprog, og Dr. Stefan nikkede: — Du har Ret! Bliv, hvor du er! Og vi gik alene.

Medens jeg bar den syvarmede Stage, klippede Dr. Stefan Lavendler med en af de store Sakse, man bruger til Buske. Flere Gange samlede han Favnen fuld og bar ind. Pludselig sagde han: — Forstaar De at lave The? Overrasket svarede jeg ja. — Godt, saa gaar vi ned i Køkkenet og finder, hvad vi behøver. Pigerne er i Seng, de véd endnu intet, vi vil have denne Nat i Fred. Men uden The kan De ikke holde Dem vaagen, og det er nødvendigt, De ikke falder i Søvn. De skal hjælpe mig . . .

Aldrig før eller siden har jeg været med til at plukke Blomster ved Lys, men det forekom mig ikke mærkeligt. Luften var lige-saa rolig ude som inde.

— Giv mig Stagen! sagde Dr. Stefan og tog den ud af mine Hænder. Han gik frem mellem de lave Lavendelhække, stærkt foroverbøjet, bærende Stagen som en Lygte, naar man har tabt noget, der skal findes.

Saa satte han Stagen paa Jorden og mumlede: — Ja, jeg vidste det! Og han samlede tre fire Lavendelstængler op, holdt dem et Øjeblik i Hænderne og gemte dem saa i sin Brystlomme: — Saa laver vi The! Han greb Stagen, nu holdt han den op over Hovedet og gik med hurtige næsten flyvende Skridt op mod Huset. I Køkkenet stod paa Komfuret en Kedel og kogte. Som sædvanlig gættede han mine Tanker: — Her er altid kogende Vand om Natten, saa Louise ikke behøvede at vente, naar hun ønskede The. De véd, Russerne drikker altid The, ikke?

Jeg vilde hjælpe ham at samle Tilbehør til det lille Thebord, han rullede frem, men han lo: — Tror De for Alvor, jeg vilde overlade Dem at lave The? De er vor Gæst, og jeg er meget flink, som De snart skal se.

Lidt efter sad jeg foran Thebordet inde hos den Døde. Dr. Stefan havde først spurgt, om det var mig imod at nyde noget derinde. Han skænkede for os bægge. Han smurte Kiks til mig og valgte ud af det smaa Bagværk. Medens vi drak Theen, talte han liv-

ligt, ja fortalte mig et Par lystige Anekdoter om en afdød Statsmand.

Saa spurgte han: — Er De nu ikke meget nysgerrig efter at vide, hvorfor vi blev saa glade over at se Dem?

Jeg valgte at sige Sandheden: — Fru Stefan har allerede sagt mig . . .

Længere kom jeg ikke, han udbrød: — Hvad . . . har Louise sagt?

Nu var jeg nødt til at tale ud: — Fru Stefan kunde ikke græde . . . saa læste hun »Ulla Fangel«, og det hjalp hende . . .

Dr. Stefan udstødte et Brøl som et saaret Dyr. Han kastede Hovedet ned mod sine Knæ og hulkede, saa jeg ikke vidste, hvad jeg skulde gøre.

— Ja, saadan er det. Hun kunde ikke græde! Tænk Dem, hvad et Menneske maa lide, inden det kommer saa vidt! Ikke at kunne græde! At ville men ikke at kunne! Og det var for min Skyld! Altsammen for min Skyld. Forstaar De, at jeg vedblev at leve, da jeg vidste, hvad jeg havde forbrudt? Nej, De véd intet, De kan ikke forstaa det.

Aldrig, aldrig, siger jeg Dem, har en Mand forbrudt sig mod en Kvinde, som jeg mod Louise. Men hun tilgav mig . . . Det er Vidunderet. Det er Miraklet. Det er Opstandelsen. Véd De, hvorfor hun tilgav mig? Fordi hun elskede mig, kun, ene og alene fordi hun elskede mig. Saadan kan en Kvinde elske. Saadan har en Kvinde elsket. Saadan har Louise elsket mig . . . Skræmte jeg Dem? Det gør mig ondt. Det vilde jeg nødig. Jeg kan godt tænke mig, at det hele forekommer Dem forvirret og usammenhængende som en Sindsygs Tale. Men drik nu rolig Deres The, saa skal jeg fortælle Dem om Louise og mig. Det bliver ikke, som det skal. De vilde forstaa Louise meget bedre. Hun tager anderledes paa Ordene. Hvert Ord, Louise siger, har ligesom et levende Hjerte inde i sig. Naar jeg taler, saa hører De mine Ord som — ja, lad os sige som Fodtrin henad en Vej . . . men naar Louise taler, saa synker Ordene ind i Dem, saa fornemmer De Ordenes levende Liv helt ind i Sjælen. Jeg véd det, jeg er jo saa vant til at

høre hende tale . . . Aah, De kan ikke tro, hvor det var underligt for os i Begyndelsen, da Louise kom ud fra Fængslet. Naar jeg talte til hende, bevægede hun Læberne, men der kom ingen Lyd — forstaar De, hun havde vænnet sig til at tale lydløst, og hun vidste ikke selv deraf. Men da hun overvandt det, blev hun saa glad for at tale — akkurat som en Fugl, der begynder at synge, naar man fjerner det Klæde, der lægges over Buret om Natten. Men pludselig kunde hun blive saa forskrækket for Lyden af sin egen Stemme, at hun fo'r sammen og kom til at græde. Jeg tror nu, Louises Ord virkede saa levende, fordi hun bar dem saalænge inde i sig — De véd, Kvinder plejer ellers at sige Ordene i samme Nu, de bliver til i Tanken. Louise holdt mest af at tale i Skumringen, og naar jeg sad med bægge hendes Hænder i mine. Ofte, ofte var det for mig, som om Ordene, hun sagde, fik Vinger og fløj ud i Mørket og vendte tilbage igen og kredsede om os. Maaske kom

det af, at jeg ikke kunde forsoner mig med, at noget, der angik Louise, blev tilintetgjort.

— Forstaar De, naar man elsker, som vi, som Louise og jeg, saa ønsker man at opbevare hvert Aandedrag, hvert Fodspor, hver Tanke, Lyden af hvert Ord. Man ønsker at opbevare det, at samle det, at fornemme det med sine Hænder, at vaage over det Nætter igennem. Sjælen kan ikke dø. Det véd vi alle, Troende og Ikketroende, det véd vi, Sjælen kan ikke dø. Hvorfor skulde saa Ordene dø? Sig mig det! Opstaar de ikke i Sjælen? Er de ikke usynlige Dele af den usynlige Sjæl? Nej, hvorfor skulde de dø? Tænk Dem, hvor uhyre Rummet er. Hvert Atom har Plads for sig. Hvert Ord, der siges, tager sin bestemte Plads i Rummet, beskriver sin bestemte Bane. Det har dog intet med Død at gøre. Man véd, hvoraf Skyerne bestaar, men hver Vanddraabe er en levende — ikke en død — Verden for sig. Regnen, der falder ned, betyder ikke, at nu er Skyen død, kun at Tingene skifter Plads. Den fallende Draabe synker ned i Jorden, stiger

op igen med Blomsternes Saft, hæver sig atter ifølge en eller anden usynlig Lov og deltager paany i Skyernes evige Kredsløb.

— Louise og jeg kom ikke udenfor denne Have, denne Høj, dette Hus. Nu er det for mig en vidunderlig sød Tanke, at alle de Ord, Louise talte, alle de Tanker, hun tænkte, alle de Skridt, hun gik, at de er her, her, hvor jeg kan naa dem. De forlader mig ikke.

— Louise vil blive lagt i en Kiste. Der graves et Hul i Jorden, Kisten sænkes ned, og den dækkes atter til med Jord. Vi seer den ikke, men vi véd, den er der. Gravede vi atter Jorden bort, kom Kisten tilsyne. Der gaar en lang Tid, Jorden graves bort, og nu er der ingen Kiste mere. Er den derfor »blevet til intet?« Nej. Hver Blomst, hvert Straa, der gror op, fører med sig Dele af Kisten, Dele af den, der ligger i Kisten. Hvis man én Gang har gjort sig den Umage at tænke dette igennem, saa véd man, at der ikke er noget, der hedder Død, forsaavidt Død betyder *Tilintetgørelse*. Derfor

er jeg heller ikke bedrøvet, fordi Louises Hjerte er hørt op at slaa.

— Tænk, hvor der er slidt paa det Hjerte! Jeg har et Ur, jeg trækker det op hver Aften, og hvis jeg glemmer det, gaar det istaa. I alle de Aar inde i Fængslet bankede Louises Hjerte som et Ur, Dag og Nat, hun vaagnede ved at høre dets Banken. Og hvert eneste Slag var en Besvær. Har De nogensinde set de graa Oxer ved Nilen, hvorledes man spænder dem fast mellem to Bjælker og saa driver dem frem, rundt i en Trædemølle? Lidt derfra er en Fordybning i Jorden, og dèr kommer Vandspandene op, den ene efter den anden, fyldte med Vand, og tømmes af, medens Oxerne drives rundt. Saa-dan var Louises Hjerte spændt fast i hendes Bryst, hvert Slag var som en Byrde, hun møjsomt hævede op fra sit indre — et Kar fyldt med Fortvivlelse.

— Er det ikke godt, hendes Hjerte nu har Ro? Forstaar De ikke, hun var usigelig lykkelig, det véd jeg jo. Men naar hun nu var træt, saa træt, at hun ikke formaaede at gaa

nedad Højen, saa kunde jeg bære hende ned og lægge hende ind paa Sengen. Jeg kunde sørge for, at hendes Hoved laa blødt og højt nok, at hun havde en lille Pude stukket ind under Ryggen paa det Sted, hvor Kvinder ofte bliver trætte, jeg kunde sørge for, at Lyset var tilpas, saa det ikke gjorde hendes Øjne Fortræd. Og naar det var varmt, kunde jeg med en Vifte bringe hende kølig Luft, naar det var koldt, kunde jeg svøbe saa mange Tæpper om hende, at hun ikke mere frøs. Hendes Hænder kunde jeg varme med min Aande, med mine Kys. Alt dette stod i min Magt, alt dette formaaede jeg. Men Hjertet . . . intet kunde jeg gøre for Louises Hjerte. Slet intet. Derfor er det kun godt, at Hjertet nu faar Hvile. Jeg synes, jeg ser hendes Hjerte som et lille Barn, der sover ind med Hænderne mod Moderens Bryst. Louises Hjerte . . . Er det nu ikke underligt: Er der noget i Verden, jeg kender, saa er det Louises Hjerte, men jeg har aldrig set det. Jeg vil aldrig faa det at se. Det har talt til mig, tydeligere end alle hen-

des dejlige Ord, det har fyldt mig med en Fryd, saa jeg til Tider synes, jeg maatte briste af Lykke, men set det har jeg aldrig. Dog véd jeg, det er til. Vidste jeg ikke det, tror De da, jeg kunde sidde her saa rolig og tryk og tale med Dem?

— Men De drikker jo ikke Deres The! Er den for stærk? Husk, De skal være vaagen hele Natten, det har De lovet mig. Se de smaa gule Kager dèr, prøv en af dem! Louise holdt jo af alt, hvad der mindede om Barndommen i Rusland. Hun havde givet Slip paa sin Slægt. Forældrene lever endnu, men de eksisterede ikke for hende. Kun hvad der knyttede sig til Barndomstiden havde, udenfor mig, Interesse for hende. Jeg forskrev en russisk Kogebog. Jeg er jo selv født i Rusland, men min Slægt har intet med Rusland at gøre. Min Far levede der blot en Række Aar for sin Forretnings Skyld, han var en stor Handelsmand. Lidt russisk kan jeg endnu, jeg læser det ogsaa men med Besvær. Altsaa regnede jeg med Iwan. De begriber, jeg vilde ikke bebyrde Louise med

at læse i Kogebog. Iwan skulde blot vælge nogle Retter ud og forklare Brigitte, hvorledes de tilberedtes. Med Iwans Læsning var det nok heller ikke stort bevendt — aah, De vilde have leet, hvis De saa Resultaterne af hans Kogebogsoversættelse. En Dag gaar Louise, uden at sige noget derom, ned i Køkkenet og slaar selv efter i den russiske Kogebog. Jeg anede ikke, hvor hun var, og jeg forsikrer, jeg var saa ængstelig, at jeg maatte tage mig til Hjertet, skønt mit Hjerte jo ikke fejler noget. Saa kom der Bud fra Køkkenet, det eneste Sted det ikke var faldet mig ind at søge, hun kom der jo aldrig. Tænk Dem, dèr stod hun med Dejj paa Hænderne og stak Kager ud! Der var allerede nogle i Ovnen . . Synes De, det er umandigt af mig, at jeg faar Taarer i Øjnene, fordi jeg taler om de Kager? Jeg kan ikke gøre for det. Alt, hvad der angaar Louise, bevæger mig saa stærkt. De smaa gule Kager . . . hun kendte dem jo fra Hjemmet ved Baikalsøen. De skulde have set hendes Øjne straale, da hun rakte mig den første

Kage . . . Har De nogensinde set saadanne Øjne som Louises? Er de ikke som Blomster, der springer ud, naar man ser paa dem? Har De lagt Mærke til, at de bliver ved at lukke sig op dybere og dybere ind? Har De? . . . Den første Gang jeg saa Louise . . . ikke den første Gang jeg talte med hende, for det glemte jeg jo, det er det utrolige, at jeg talte med hende og glemte det igen . . . men altsaa første Gang, jeg véd af, jeg saa hende, da mindede hendes Øjne mig om Møl! De ler. Javist er det latterligt at sammenligne Louises Øjne med Møl! Men jeg forsikrer Dem, de mindede mig om Møl. Hun var jo saa sky. Sandsynligvis glippede hun med dem for at skjule sin Forlegenhed. Nej, Louises Øjne . . .

Sætningen blev formelig skaaret over. Jeg fo'r sammen. Hvad var det? Hvor kom det fra? Hvem spillede her i Huset om Natten? Her i Stuen? Spinkelt og zirligt som Tonerne fra et ældgammelt Spinet klang *Scarlattis* lille »Sicilienne«. Forunderligt henrivende lød det, hver Tone som et Kærtegn.

Med Øjnene lukkede følte jeg mig Aarhundredreder tilbage i Tiden.

Dr. Stefan havde rejst sig, han gik over Gulvet, hen til Sengen, vuggende Hovedet i Takt til de mildt hendansende Toner. Han satte sig paa Sengekanten og nynnede med. Saa var Melodien til Ende. Et Ur slog Time-slag. Da endelig forstod jeg.

Lidt efter kom Dr. Stefan atter hen til mig. Han sad med Hænderne om Panden, som havde han stærke Smerter eller kæmpede voldsomt for at samle Tankerne.

Jeg ventede. Jeg havde besluttet, at hvad der end skete, at skulde jeg gaa bort fra Stedet saa uforstaaende, som jeg var kommen, jeg vilde ikke med Spørgsmaal trænge mig ind i hans Fortrolighed. Nu sagde han uden at se paa mig: — Jeg vil jo tale med Dem om Louise, De skal ikke være bange, jeg glemmer det. Jeg er ved at ordne det inde i mig selv. Bagefter maa De hjælpe mig. Jeg vilde helst gøre det selv, men jeg kan ikke overkomme det, nej, jeg kan ikke overkomme det . . .

Han gjorde en Bevægelse med Hænderne som løftede han noget tungt fra Jorden: — De skal hjælpe mig at rejse Louise et *Monument*. Saa, saa, sig mig ikke imod, jeg kender Deres Indvendinger. De vil sige, De kan ikke gøre det godt nok. Det véd jeg. Det kan ingen. Men . . . *De* fik Louise til at græde . . . Og derfor, fordi De formaaede det, er ogsaa De den eneste, der har Muligheden for at kunne rejse Stenen over Louises Grav . . . Jeg har jo altid vidst, at Louise gik først herfra — aah, jeg vidste det den Dag, jeg hentede hende ved Fængslet. De skulde set hende vakle ud i Lyset, famlende . . . famlende som en Blind. Hun strakte Hænderne ud, som var hun angst for at støde paa usynlige Mure. Hun vilde smile til mig . . . Det blev kun saadan en Bæven om Læberne. Luften gjorde hende ondt. Skyerne skræmte hende. Hun blev staaende foran Skyggen af et Træ, Skyggen af et Hus, som foran en Afgrund . . . Hun var mærket allerede dengang, og hun vidste det jo selv. Men

for os var hver Dag en Evighed for sig, hver Dag forstaar De. Vi tænkte ikke: Imorgen er det forbi, eller om en Maaned eller om et Aar. Saadan tænkte vi ikke, fordi vi var sammen, fordi vi elskede hinanden. . . . Kender De til smaa Børn? Jeg ikke synderligt, det er længe siden, jeg selv var Barn. Men overfor Louise havde jeg dengang en Følelse som en Mor overfor sit spæde Barn, naar det begynder at sanse, at tale, at gribe efter Tingene, at beregne Afstande . . . Jeg saa Louise *blive Menneske igen*. Forstaar De det Forfærdelige, der ligger bagved Ordene: *Blive Menneske igen!* Hun, det største, det bedste, det rigeste og reneste Menneske, der har levet. Og dog var det saaledes. Jeg maatte langsomt vænne hende til at bruge sine Øjne, til at bruge sine Øren, til at bruge sin Stemme. Jeg maatte vække Smilet i hendes Blik.

— Nu ligger Louise her og kan ikke røre hverken Haand eller Fod. Ikke det ømmeste Kærtegn vil nu bringe Farve i hendes An-

alle Ordene. De laa omkring mig som store skinnende Marmorkvadre, jeg behøvede blot at lægge den ene paa den anden — netop som det skulde være. De véd, som Skribent véd De, at Ordene har Vægtfylde ligesom Vand og Metaller. De Ord, der behøves for at rejse Louise *det rette Monument*, skal netop være tunge og hvide og gennemsigtige som det Marmor, Billedhuggerne selv udsøger i Bruddene. Og mange, mange Gange om Natten har jeg ligget og samlet saadanne Ord om mig, nok til at rejse hende et Monument, der kunde ses i en Afstand som de højeste Bjerge. Men det var mig ikke tilstrækkeligt. Det Monument, jeg vilde rejse Louise, skulde ikke blot ses som de højeste Bjerge, det skulde sees fra hver Plet paa Jorden som *Solen*. Og det formaar jeg ikke. Desuden, alle de Ordblokke jeg samlede i Nattens Løb, forsvandt med Daggryets første Skær. Naar jeg saa det første svage Lysskær røre Louises Pande, saa vidste og forstod jeg, at de Ord, de *rette* Ord, skulde

jeg aldrig finde . . . Kan De begribe, hvorfor det er saa vidunderlig sødt at vaage, naar den, man elsker, sover? Er det Lykken i Visheden om, at hun igen vil vaagne? Eller er det Taknemlighed, fordi man ved Søvnens udsletter hver smertefuld Erindring? Louise laa altid saa stille, naar hun sov, altid med den ene Arm bøjet op over Hovedet . . . hun drømte aldrig. De kan ikke tro, hvor det gør mig godt at vide, hun aldrig drømte! For hvis hun havde drømt — med det syge Hjerte, ikke sandt — saa var hendes Drømme blevet tunge, saa havde de søgt tilbage til Forfærdelsens Tid . . . Jeg sad altid hos hende, naar Hjertet var uroligt, lige til hun sov ind. Kender De Lindeblade? De er glatte, bløde, kølige. Dem plukkede jeg og lagde paa hendes Bryst over Hjertet, et ad Gangen, min Haand holdt dem fast. Det hjalp hende. Jeg tror, saalænge jeg lever, vil jeg gennem hvert Lindeblad kunne mærke Louises uregelmæssige Hjerteslag. Har De nogensinde prøvet at

lægge Haanden paa et sygt Hjerte? Kender De den pludselige Skælven, de hastige Slag, og saa Stilheden, de ganske svage, ganske langsomme Slag, og igen Stilhed, og igen Skælven . . . Louises Hjerte har talt til mig, som Kristus talte til sine Disciple, gennem Lindebladene . . .

Dr. Stefan løftede Hovedet og lyttede. En Natsværmer sejlede ind gennem det aabne Vindu, kredsede et Øjeblik rundt i Værelset, nærmede sig Spejlet med Kandelabrerne, blev et Øjeblik suget ind i Lyshvirvlerne, men kom fri igen og sejlede ud.

Dr. Stefan sad atter henne paa Sengekanten. Med uendelig Varsomhed løste han Fru Stefans Haar, delte det i to Dele og redte det med en Elfenbenskam. Derefter børstede han det, saa let og behændigt, at jeg straks indsaa, det var hans daglige Vane. Nynnende flettede han de to Fletninger og lagde dem til Rette, en over hver Skulder. Han talte til den Døde, men jeg hørte ikke Ordene, han havde bøjet sig ned, som hviskede han til hende.

Nu lagde han Haanden ind paa hendes Bryst som for at fornemme, om Hjertet atter var begyndt at banke. Da han tog Haanden ud, saa jeg af hans Ansigts Udtryk, at Kulden undrede ham.

Dr. Stefan taler til sin Hustru:

— Ja, ja, jeg vil aabenbare din Hemmelighed. Mennesker skal vide, hvem du var. Jeg véd det, jeg vidste det, fordi du lod mig det vide. Gennem Fængslets Mure sendte du det lysende Bud — fra Fangezellen til Klostercellen . . . Det var en Nat som denne. Ingen Lyd. Ingen mumlende Vande. Ingen susende Træer. Kun stille vandrende Stjerner, evigt vandrende stille Stjerner. I tre Maaneder havde min Tavshed varet, min frivillige Tavshed, den Prøve jeg havde paalagt mig selv. Og jeg følte ingen Trang til at tale. Det gjorde mig godt at tie, at bade Sjælen i Stilhed. Om Dagen arbejdede vi i Haven, og det var første Gang i mit Liv, jeg rørte mine Hænder som Redskaber, hvoraf nyttige Ting blev til. Jeg satte Ris til Ærterne, jeg lugede Ukrudt fra de spæde Urter. Om Af-

tenen vandede vi alle. Jeg hører endnu Lyden af Draabernes Brus mod de tørre Blade: Hvert Maaltid var som en velsignet Handling. Hver stum Andagtstime fyldte mig med sin hellige Fred, skønt jeg ikke var en Troende. Ak, Louise, den Fred jeg søgte, den evige Fred, var jo at finde hos dig. Jeg vandrede jo imod dig. Mit hele Liv var en Ørkenvandring mod Lykkens hellige Land, mod dig, Louise. Men dengang kendte jeg ikke mig selv.

— Jeg laa paa min Briks, som Nætterne før denne. Men jeg kunde ikke sove. Dog var jeg træt. Jeg tumlede med svære Tanker. Jeg vendte mit Hoved mod Øst og Vest, jeg lyttede ud i den Stilhed, der kun bestod af Nat og Stjerner.

— Jeg rejste mig fra mit Leje. Se, da ramtes Cellens hvide Væg af et Stjerne-skær, gennemsigtigt og levende som dine Hænder, et uendelig fredeligt Skær, der lyste og kærtegnede den stille, hvide Væg. Da kom *du* til mig. Da kom din tilgivende Sjæl til mig.

— I Drømme kun. I Drømme kun, vil Mennesker sige. Ja i Drømme kun, men i Drøm, der drømmes af to i samme Nat og i samme Time.

— Jeg stirrede paa Væggen, nu saa jeg, *det var din Haand*, din hvide dejlige Haand. Jeg saa den tegne paa Væggen mit Navn, atter og atter, og hvergang du havde tegnet det — det flimrede som Morild paa Vand — strøg du Haanden derover, som for at viske det ud igen. Ingen skulde se, det var mit Navn, det ved jeg nu, derfor viskede du det ud. Jeg udholdt det ikke, jeg lukkede mine Øjne, men gennem de lukkede Laage saa jeg atter og atter din Haand paa den hvide Væg tegne mit Navn. Og gennem Stilheden hørte jeg et Aandepust, der ikke var mit, et Suk, der ikke opsteg fra mit Bryst . . . Louise, Louise, i det Øjeblik vidste jeg med hele mit Væsen, at du var uskyldig. Men jeg forhærdede mig imod dig, jeg *vilde ikke* vide.

— — — Husker du, Louise, da man gav dig Blyant og Papir! Du havde hungret

derefter i Maaneder, men da man gav det til dig, lod du det ligge. Du frygtede, det skulde forraade ham, du elskede. Ham, der havde forraadt dig . . . saa du ikke kunde græde . . . saa du . . . ikke kunde græde . . . Først længe efter, da Præsten talte til dig, som det ene Menneske til det andet, og i sit Hjertes Godhed lovede dig, at ingen skulde se, hvad du skrev, først da fattede du Mod. Da begyndte du at skrive, i dit eget Sprog, i de smaa Hefter, streget af som Børns Stilebøger med blaa Linjer paa grovt Papir. Præsten bandt et Baand om og forseglede dem med sit Vokssegl, et for et, medens du saa derpaa, og tog dem i sin Varetægt, til Døren atter aabnedes, og du kunde gaa, hvorhen du vilde . . . Louise, du lod mig læse disse Hæfter, du lod *mig* læse dem . . . naar jeg tænker paa det nu, er det, som jeg skal dø i dette Sekund. Gud i Himlen, hvad har du lidt . . . for min Skyld . . . for din Kærligheds Skyld . . . Og jeg tilføjede dig endnu en Smerte, da jeg læste dem, endnu en Smerte, som om du ikke havde lidt nok!

Ja, jeg véd, jeg skreg den Nat, jeg véd, jeg huggede mit Hoved mod Dørstolpen, thi da, først da, gik det op for mig helt, hvad ondt jeg havde gjort dig. Oh, Louise, disse smaa Hæfter . . . de har brændt mit Hjerte som gloende Ild, det svider i Arrene, naar jeg tænker derpaa. Og dem vil du have med dig i Kisten, under dit Hoved, som en Bibel . . . Ja, ja, du skal faa dem med. Det er min sidste Bod, at jeg lægger dem under dit Hoved. Jeg tør ikke læse dem en Gang til, jeg har ikke Kraft nok. Jeg har ikke Mod nok. De smaa Hæfter, skrevet med dit Hjerteblood . . . med dit Hjerteblood og med dine Taarer. Tror du ikke, jeg saa Blodet, tror du ikke, jeg saa Taarerne . . .

— Men hin Nat, Louise, hin Nat, da du kom til mig i Klostercellen, da din Sjæl kom til mig, og da jeg i min Trods og Forhærdelse ikke vilde se, da var der en Magt, som var stærkere end min Vilje, og denne Magt drev mig hen til Væggen, nærmere, nærmere. Jeg maatte se din Haand helt nær, røre den . . . Og jeg bøjede mit Ho-

ved for at kysse den. Saa nær, saa levende, saa virkelig forekom den mig. Den skælvede under mine Kys, saa sank den ned og forsvandt. Og da var det, at du — i samme Time; hvor du stod med nøgne Fødder paa din Celles Stengulv og skrev mit Navn i Stjernelyset paa den hvide Væg — da var det, du fornåm mit Kys, og din Haand skælvede og sank ned, og i Maaneder efter hang den som lammet, og ingen vidste, hvad der var sket.

— Louise, det er godt at mindes, ogsaa det der gør ondt, ogsaa det, der smerter. Og jeg tænker nu: Er det *Gud*, der vækkede mig hin Nat? Er det *Ham*, der aabnede mine Øjne og lod mig se Hundreder af Mile bort? Er det *Ham*, der i sin Barmhjertighed tvang mig til at bøje mit Hoved og kysse din elskede, elskede Haand? Eller er det vor Kærlighed selv, der besad en Magt, der er over al menneskelig Forstand og udenfor alle Naturens Love? Jeg véd det ikke. Jeg véd intet . . .

Fin og kaad, næsten letfærdig munter

flagrede *Boccherinis* Menuet ud fra Uret. Og i samme Nu var Dr. Stefan som forvandet.

— Kan De begribe, hvilken Skat et saadant Ur er? Louise kaldte det altid: Fugleburet. Det var min første Julegave til hende. Jeg tror, hun laa vaagen en hel Nat for at høre alle Melodierne. Siden har jeg ofte drejet paa Viserne for hende, saa hun faar alle fireogtyve Melodier lige efter hinanden, men Uret har ikke godt deraf. Véd De, jeg kan tage Værket fra hinanden og sætte det sammen igen! Jeg er meget stolt deraf. Engang gik det helt i Staa, og da Louise ikke kunde tænke at undvære det, var der jo ikke andet for. Forøvrigt tror jeg, man kan alt, naar den, man elsker, tror paa En. Det var aldrig faldet mig ind før, men da Louise sagde: — Du kan jo gøre det istand! Var det mig den selvfølgeligste Ting af Verden. Havde Louise sagt til mig: — Flyt Huset op paa Højen! jeg havde ikke betænkt mig en Time paa at gøre det uden noget Menneskes Hjælp . . . . De maa ikke tro, fordi

vi har Iwan og de to Piger, at jeg driver Tiden hen! Paa ingen Maade. Hvem tror De, saver alt det Brænde, vi bruger Vinteren igennem? Og stabler det? De kan sagtens ikke tænke Dem mig i Skjortearmer, arbejdende, saa Haaret klæber sig til Panden af Sved! For to Aar siden blev bægge Pigerne syge af Skarlagensfeber, vi maatte have dem paa Sygehuset, ogsaa Iwan blev isoleret. I den Tid, og det var om Vinteren, passede jeg hele Huset selv, fordi Louise ikke ønskede fremmede Ansigter om sig. Det var en herlig Tid. Det eneste, der var svært, var at hindre Louise i at hjælpe mig. Louise . . . . Naar jeg tænker paa, at man har ladet hende feje og vaske Gulv i Cellen, overfaldes jeg af en Vrede, der bringer mig til at se rødt. Jeg siger ikke, jeg selv ynder den Art af Arbejde. Men Fornemmelsen af at være *alene* med Louise, helt alene med hende, saaledes, at der for os i Virkeligheden kun var to Mennesker i Verden, det er den Fornemmelse, der lod selv det laveste, det rin-

geste Arbejde synes ophøjet. Mon De forstaar dette? For mange Aar siden, i den første Tid jeg kendte Louise, dengang jeg endnu ikke vidste, hvad det var at elske — ikke jeg, men hun, hun vidste det altid . . . . var der en eller anden Uforsigtighed, jeg bebrejdede hende. Visselig mere for min egen Skyld end for hendes. Jeg yndede ikke at faa mit Navn blandet ind i Kvindehistorier . . . . De ser paa mig, synes De, jeg bliver en anden, naar jeg taler saadan? Ja, jeg var en anden. De vilde ikke have genkendt mig . . . . Men altsaa, jeg bebrejdede Louise, at hun ikke var varsom nok i sit Forhold til andre Mennesker. Da sagde hun med et ubeskriveligt Tonefald, som sluttede hun Ring om sig og mig og slettede den øvrige Verden ud med en Bevægelse af sin Haand: — *Vi . . . . og de andre!* Tusinde Gange har jeg senere hørt for mit indre Øre disse Ord: *Vi . . . . og de andre!* De er blevet som en Devise over vort Liv. Tro ikke, Louise dermed mente, at vi var bedre end de andre. Sligt laa hende fjernt.

III

Nej, det var simpelthen det: der *eksisterede* for Louise kun to Mennesker, »de andre« var saa langt borte fra os, som de fremmede Kloder vi ser svømme i det uendelige Rum.

— De véd jo endnu ikke, hvordan Louise kom ind i mit Liv . . . . Og naar De hører det, vil De sige, det ser ud som et Tilfælde. De vil sige, det ser ud som et Tilfælde, jeg selv var Herre over. For hvis jeg nu *ikke* havde besvaret Brevet . . . . der var jo et Øjeblik, hvor jeg tænkte paa ikke at besvare det, og hvor jeg krammede det sammen i min Haand . . . . eller hvis jeg havde besvaret det *anderledes*, saa Louise ikke var kommen den Dag, netop *den* Dag, hvem véd, hvad saa? Det er en forfærdelig, en uudholdelig Tanke. Fra Tidernes Begyndelse har dette Møde været bestemt, jeg véd det, jeg føler det inde i mig, det er umuligt andet, og alligevel . . . . der kommer Øjeblikke, hvor jeg siger til mig selv: — Hvis jeg *ikke* havde besvaret det Brev, hvis Louise

ikke var kommen den Dag, hvem véd, hvad saa?

Louise har aldrig tvivlet, hun kender ikke til Tvivl. Derfor kunde hun, den første Dag hun var i min Stue, sige, at hun elskede mig. Ikke blot med sit Væsen eller med sit Blik, men med Ord — ja, med Ord saa hvide som den evige Sne paa Bjærgene, Ord, der fødtes i hendes rene Sjæl. Dette maa De ikke misforstaa. Ingen Kvinde kunde være mere sky, mere blufærdig end Louise. Dog kom hun til mig og gav mig sin hele Kærlighed uden at være kaldet, uden at blive spurgt. Hun kendte sin Besøgelsestid og tøvede ikke et Øjeblik . . . . Har De været i Kairo? I Musæet? Har De set de Træstatuer, man har fundet inde i andre Statuer? Louise var et levende Menneske, men hun bar inde i sig Billedet af mig, det fyldte hende ud, der var ikke Plads til andet. Og ingen vidste derom. Ingen kendte Louise. Hun talte et fremmed Sprog med de fremmede Mennesker, der omgav hende. Hun talte sit eget Sprog til Billedet, hun bar

inde i sig. Louise var nok et levende Menneske, inden hun kom til mig, alligevel synes det mig, hun var som en Statue, med en anden Statue inde i sig — saa stille, saa umeddelsom, saa tillukket.

— Jeg ser endnu Brevet paa mit Bord. Men jeg véd ikke, det har jeg aldrig fundet ud, hvorved det adskilte sig fra andre Breve. Hvorfor der ved Synet af dette Brev mellem saa mange rørte sig noget dybt inde i mig, en Anelse om noget forunderlig sødt og fremmed og ophøjet . . . . Var det Hjertets Instinkt? Eller udstraalede der fra Brevet noget af Louises Væsen? Eller kom det blot af, at jeg havde sovet godt og var oplagt til en god Dag? Mon ikke alle nu og da vaagner med Forventning om noget . . . . Krav om Overholdelse af Løfter, Natten har givet? . . . . Jeg kendte jo ikke Louises Skrift, jeg saa kun, Brevet var fra en Kvinde . . . .

Dr. Stefan tog sig til Halsen med den Bevægelse, nervøse Folk altid har, naar de

taler om eller tænker paa noget, der vækker deres Modbydelighed. Han fortsatte:

— Jeg fik saamange Breve fra Kvinder dengang — det skyldtes mine Bøger. De véd — ikke sandt, det har De hørt — at jeg var Specialist i Studiet af »Kvindesjæle«! Som den ene Læge giver sig af med Øjensygdomme og den anden med Nerver, saaledes var min Specialitet Kvindesjæle. Og tro mig, jeg dyrkede den med Grundighed. Jeg stillede Diagnoser. Jeg førte Bog over mine »Patienter«. Jeg nedskrev deres Betroelser . . . Vær saa venlig ikke at rynke de Bryn. Det tilkommer ikke Dem at dømme mig. De véd ingenting . . . Hans Stefan, det er mig, men Hans Stefan er to Personer, hvoraf den ene ikke vedkender sig den anden, den Mand, der i grændseløs Forfængelighed skrev de værdiløse Bøger, der behagede alle Landes Kvinder som Spejle, hvori de saa sig selv — og saa den Hans Stefan, der elskede og *blev elsket* af Louise. Det maa De huske, og De maa ikke forveksle disse to. Louise hævede mig

op til sig, adlede mig ved sin Kærlighed. Sig, ser De ikke Adelsmærket paa min Pande? Ser De ikke, hvor Louise skrev med sin Finger: Jeg elsker dig! Og forstaar De ikke, at Visheden om denne Elskov har givet mig Holdning som en Fyrste? Det var Louise, som en Dag sagde: — Vi . . . og de andre! Vi — og de andre! For hende var der paa Jorden kun to Mennesker, hun og jeg, ikke flere. Hun lærte mig at se med sine Øjne, hun delte sin Sjæl med mig . . . Hverken De eller nogen anden har Ret til at dømme mig. Dom og Tilgivelse tilkommer kun én, og hun har tilgivet mig. Louise sonede alt for mig. Forstaar De, hvad det vil sige? Den Skyld, jeg havde overfor andre, tog hun paa sig. For Den, der intet véd om Louise, kan det synes, at til Omvendelse hører Anger. Men jeg siger Dem, jeg har aldrig angret. Jeg har ikke kunnet angre, og jeg har ikke villet. Mit Liv begynder med Louise. Mit Ansvar begynder med Louise. Til hun kom, fulgte jeg min Natur.

— Uden disse Kvinder havde jeg ikke

kunnet skrive mine Bøger. De bragte sig selv som levende Stof. Jeg tog imod deres Bekendelser, som jeg tog imod deres Kærtegn. De var ikke blinde for min Foragt, de vidste, jeg var troløs — overfor dem hyklede jeg ikke, det var ikke nødvendigt. Havde jeg kunnet angre, da havde jeg jo *selv* udsonet alt. Det er dèr, Gengældelsen ligger, den forfærdelige Gengæld: Louise maatte lide for mig, i mit Sted. Hvorfor gik Louise i Fængsel? Hvorfor oplod hun ikke sin Mund til Forsvar, til Forklaring? Hvorfor? Fordi hun elskede mig, fordi hun med denne Gerning sonede, hvad jeg overfor mange Kvinder havde forbrudt. For Louise var der paa Jorden kun to Menneker, hun og jeg — dog handlede hun saadan. De Taarer, andre har grædt for mig, tog hun paa sig, bar hun med ind i Fængslet — Louise, der ikke var Troende. Det var hendes Renhed, hendes Kærlighed, der krævede dette Offer.

— Omvendelsen i mit Indre har intet med Fortiden at gøre. Det er snarere det samme

Uvilkaarlige, der sker, som naar en Plante vendes bort fra Lyset. Ganske langsomt, ubevidst arbejder den Dag og Nat, vrider den sine Stængler, til Bladene atter vendes mod Lyset. Jeg vidste ikke, at jeg for en Tid havde været vendt mod Lyset, først da Louise var borte, følte jeg Skyggen, Kulden, Mørket.

— Men det hører ikke herhen, det skete først længe efter . . . Jeg lagde Brevet tilside, som Børn gemmer en Frugt, til de har spist Brødet. Men medens jeg læste de andre Breve, tænkte jeg uafadeligt paa det, jeg havde lagt hen. Og saa stærkt paavirkede Forventningen min Indbildningskraft, at mine Hænder rystede, da jeg endelig brød Brevet. Jeg havde ventet alt andet, kun ikke det: En ung Pige sendte mig nogle Digte og spurgte om min Mening. Jeg krammede Brevet sammen i min Haand, Skuffelsen gjorde mig hidsig . . . Nu vil De næppe tro, hvad jeg siger. De vil mene, at jeg senere uvilkaarlig har omdannet Virkeligheden, men saadan er det ikke. Er det

nogensinde hændet for Dem, at De har plukket en Rose og har gaaet med Blomstens Hoved i Deres hule Haand og pludselig har følt den bevæge sig? Det er ikke Rosen selv, men et lille Dyr, der har skjult sig mellem Bladene og nu kryber rundt. Kender De den pludselige Skræk, naar man saaledes føler det, man tror livløst, blive levende? Saaledes gik det mig med Brevet. Det sammenkrøllede Papir bevægede sig i min Haand. Det talte til mig, det anraabte mig. Dette er Sandhed. Saa foldede jeg det ud igen . . .

— Hvor ofte var det ikke hændet, at Kvinder plagede mig med deres poetiske Forsøg? Det var mig imod at agere Bøddel og sige dem, at de hellere straks maatte opgive al Tro paa Evner i den Retning, og for mig var dengang Ordet »Kunst« saa helligt, at jeg ikke kunde bekvemme mig til at lyve . . . Medens jeg nu læste Louises Digte, havde jeg igen en sælsom Fornemmelse af, at nogen saa paa mig eller talte til mig, ja dunkelt, dunkelt anede jeg, de

var skrevet til mig — af et Menneske, jeg ikke kendte. Jeg ansaa Digtene for værdiløse, medens den, der havde skrevet dem, vakte min Interesse, og dog formaaede jeg ikke at danne mig noget Billede af hende . . .

— At disse Digte, blot et Øjeblik, end-sige Maaneder, kunde forekomme mig værdiløse, er en af de Gaader, jeg senere har tumlet med uden at komme til Klarhed.

— To Aar efter — eller var det mere — brød jeg op fra Klostret og rejste Dag og Nat for at læse disse Digte igen . . .

— Louise skrev dem til mig, før hun havde set mig, dengang jeg endnu kun var Drømmebilledet, hun bar i sit Indre . . . Det er sandt, det véd De ikke. Louise har drømt om mig som Barn. Mange Gange, ogsaa som Voksen. De skal ikke smile, som om De ikke troede det. Louise har aldrig sagt et Ord, der ikke var gennemsigtigt af Sandhed. Det er ikke Indbildning. Lad være, det er besynderligt, men det er sandt. Jeg har tænkt meget over det. Vi har ogsaa talt om det. Og jeg har en Forklaring, der

kan være rigtig, det maa De indrømme: Louise kan som Barn, som ganske lille Pige have set et Menneske, der lignede mig — Hvorfor et Menneske? Et Billede i en Bog, en Helgen i en Kirke, en Statue . . . eller en Mønt. Jeg har jo Lighed med visse græske Hoveder fra Tiden efter Phidias. Sæt nu, Louise har leget ved Søen, har fundet en Mønt, er faldet i Søvn og har drømt om Mønten! Hun vaagner og holder den i Haanden og indprenter sig yderligt Billedet. Saa taber hun Mønten, men Billedet bliver ved at dukke op i hendes Erindring, mest naar hun er halvbevidst, mest naar hun drømmer. De maa give mig Ret, saadan *kan* det være gaaet til — men ingen véd det med Sikkerhed. Vi tør kun regne med det som en Mulighed for at undgaa det Uforklarlige. Og dog er det endmere uforklarligt, at et Barn, en lille Pige, uden at nævne et Ord derom til nogen, kan lukke et saadant Erindringsbillede ind i Sjælen og bevidst indrette hele sin Tilværelse paa engang at finde Originalen . . . Louise har som Barn

levet det ensomste Liv derovre ved Baikal. Iwan kan fortælle derom, Iwan husker længere tilbage end Louise . . . De maa ikke tro, Iwan er her i Huset som *Tjener* — jeg har bedt ham komme som Ven, men han vilde ikke. Han har været om Louise, fra hun blev født, han vilde tjene hende til den sidste Time. Og dog har hun aldrig, som jeg, skænket ham sin Fortrolighed. Ikke fordi hun saa ned paa ham, men fordi hun kun kunde aabne sit Væsen for en eneste, for den Mand hun elskede . . .

— Tænk Dem Louise som Barn . . . hun ser ikke Menneskene om sig, hun hører dem ikke, Livet gaar hende forbi, alle hendes Tanker vender indad, de gaar som Blodet i Aarerne deres stille, dunkle Veje, bestandig i samme Kredsløb . . . Hun vokser op . . . Jeg véd ikke, men for mig er det altid, naar jeg tænker paa Louises Barndom, som ser jeg et Vokslys staa og brænde. Ikke et Lufttræk rører Flammen, skønt Lyset staar paa en uhyre Slette, under den aabne Himmel . . . Da Louise kom til mig, kendte

hun intet til Godt eller Ondt, kendte hun intet til Menneskers Færd. Hun var upaavirket og upaavirkelig. Hendes Sjæl levede som bag syv høje Mure . . . Men hun kom til mig, som gik hun ad en Vej, hvor Sporene lyste. Det faldt hende ikke ind, at noget kunde være anderledes. Alt var, som det skulde være.

— Tænk Dem et Barn, der beslutter at gaa paa sin Fod fra Land til Land, fra By til By, fra Hus til Hus for at lede efter et Drømmebillede, og forestil Dem saa den Dag, hvor det rejser sig for hende i Kød og Blod . . . Tænk Dem hendes Blik, da hun saa mig, hendes Smil, den Lysen og Straalen og Skælven, der udstrømmede fra hele hendes Væsen . . . Og jeg saa det ikke. Jeg var blind. Jeg saa det ikke.

— To Gange var jeg i Stue med Louise, og jeg ænsede hende ikke. Hun maa være styrtet mig i Møde, men er saa standset, stødt tilbage. Jeg har set paa hende som paa en Fremmed — jeg har set hende og glemt hende i samme Nu, og talt videre med andre, som var intet sket. Ikke én

men to Gange. Hvorfra faar hun da den Udholdenhed, det Mod, der lader hende skrive til mig? For Louise har denne Handling været det samme, som naar en Kvinde lader det sidste Klædningsstykke falde for den Mand, hun elsker. Hun gav sig nøgen til mig i disse Digte, der var udpresset af hendes Længsel som de enkelte Draaber Olie af Titusinde duftende Rosers Blade . . . Var det da et Under, at Papiret rørte sig i min Haand, at det vægrede sig ved at blive tilintetgjort? Har jeg sagt Dem, at Louise er en stor Digter? Jeg har Digtene, jeg kan bevise det, men jeg gør det ikke. Ingen skal se dem, det er hendes Ønske. De er skrevet fra hendes Hjerte til mit. De skal gaa med hende i Graven.

— Jeg vilde se hende. Der var ingen Beregning med, kun det, at jeg vilde se hende. Maaske tænkte jeg mig, at her igen var en Sjæl, der passede i min Samling, men det véd jeg ikke. Jeg mindes kun, at da jeg svarede paa hendes Brev, var det ikke med min sædvanlige Skrift. De kender

sikkert dette ligesaagodt som jeg. Dengang mine Forældre levede, skrev jeg altid Breve til dem med barnlig Skrift, ja selv Indholdet var ubehjælpsomt. Saa saare jeg begyndte at skrive, var jeg under Paavirkning af Minderne om den Tid, hvor de voksne Folk var langt forud for mig i Viden og Magt og Vilje. Jeg kom aldrig udover dette. Skrev jeg til Kvinder, havde jeg atter en egen Skrift, den, der skabtes af min Lyst. Mine Manuskripter derimod var som prentede. Brevet til Louise var skrevet med en forunderlig mild, uskyldig Skrift — der er Kvinder, som skriver saaledes.

— Vil De kalde det Hykleri? Selvfølgelig var jeg vant til at tage hver Kvinde paa sin Vis, ikke to er jo ens. Men overfor dem alle følte jeg mig som den Sikre, den, der bestemte, hvad der skulde ske. I mit Brev til Louise var jeg ikke mig selv — men jeg var, tror jeg, den *hun* ønskede, jeg skulde være.

— Da jeg skrev udenpaa Konvoluten: Louise v. Aschenbach, gik det op for mig,

at hun maatte være Datter af Generalen, og med det samme vidste jeg, man engang havde forestillet os for hinanden, men det var mig umuligt at erindre, hvordan hun saa ud . . .

Dr. Stefan greb mig pludselig om Haandleddene, saa jeg var nærved at skribe af Smerte.

— Jeg glemte det, jeg glemte, hvordan hun saa ud! Og det er mig, man kaldte den store Kvindepsycholog! . . . Hvad skrev jeg til hende? Jeg løj. Jeg hyklede. Jeg skrev, at hendes Digte havde vakt min dybeste Interesse, og jeg ønskede at tale med hende om dem. Jeg vidste, hun vilde komme. I den Anledning købte jeg Blomster — og læg nu Mærke til det Træf, jeg købte hvide Victoria Augusta Roser, netop Louises Yndlingsblomster. Jeg ventede hende om Formiddagen, jeg forberedte Modtagelsen . . . Men alle mine Beregninger blev kuldcastet, da hun stod i min Stue. Jeg ser hende endnu, med sænket Hoved, med den lange, tynde Haand pres-

set ind mod Hjertet. Gennem Haandens Rysten saa jeg, hvor Hjertet bankede. Min første, nej, min *eneste* Følelse var Medlidenhed. Hun saa ikke op. De glippende Øjenvipper mindede mig om Mølvinger. Jeg husker saa tydeligt det sorte Fløjlsbaand, der laa glat om hendes Hals, fæstet med en Diamantagraf. Dette Fløjlsbaand vakte min Medlidenhed endnu mere. Jeg, der ikke havde grædt i Aarevis, følte Taarerne stige op i min Strube. Saa talte jeg til hende. Jeg talte til hende, som jeg aldrig havde talt til noget Menneske, og hun kom nærmere hen til mig. Jeg kendte ikke min egen Stemme, jeg kendte ikke mine egne Ord . . . Maaske var det dog ikke Hykleri, maaske var det kun, at jeg omstemte mit Væsen efter hendes. Saa løftede hun Hovedet og saa paa mig . . . og det er det Blik, forstaar De, dette første Blik, der lærte mig at leve, lærte mig at elske . . . De kender den vidunderlige Renhed, der kommer i Luften efter et Tordenvejr, saadan følte jeg mig, fornyet, forynget, forvandlet . . . Louise blev hos

mig indtil Aften. Da hun begyndte at tale, forstod jeg, det var sandt, hvad hun sagde, at hun havde elsket mig hele sit Liv. Hun kom til mig, troskyldig som et Barn til en Kilde, det faldt hende ikke ind, at Vandet kunde være forgiftet . . . Allerede dengang sagde hun: — Var det saa ikke godt, jeg kom? De Ord har hun hvisket til mig hver Aften og hver Morgen i disse fem Aar. Uden dem kunde jeg ikke sove ind, uden dem kunde jeg ikke gaa Dagen imøde . . . De aner ikke, nej, De kan ikke ane den Fortryllelse, der udgik fra hendes Væsen. De har jo først set Louise efter . . . Hun gik saa let over et Gulv . . . Hun havde en Maade at lægge Haanden ind paa mit Hjerte for at føle om det slog. Hun havde en Maade at tale paa . . . og saa hendes Smil. Man maatte forvandles i hendes Nærhed. I det Nu, hun skred over min Tærskel og tog mine Stuer i Besiddelse, var jeg en anden. Det, der havde været, var ikke mere. Det var ikke Hykleri, ikke *kun* Hykleri, naar jeg gav hende Ret, at vor Kærlighed var

den største, der nogensinde havde eksisteret mellem Mand og Kvinde. Det var ikke *kun* Løgn, naar jeg til hende sagde, at aldrig, aldrig havde jeg elsket før. Men det var bevidst Hykleri, naar jeg sagde, at jeg havde gaaet med hendes Billede i Sjælen, at jeg, som hun, havde ventet paa denne Dag . . .

— Louise troede hvert Ord, jeg sagde. Det var saa let at lyve overfor hende. End ikke, naar hun sagde: — Du er saa god, du har aldrig gjort nogen Fortræd! end ikke da slog jeg mine Øjne ned.

— De kender Louises Stemme — ikke sandt, den virker, som sidder man med et Silkebaand i sine Hænder og lader det glide gennem Fingrene? Hun talte aldrig højt, hun hævede aldrig Stemmen, end ikke naar hun var i Ekstase. For første Gang indsaa jeg, at hvad jeg vidste om Kvinder, var saa ufuldkomment, som vilde man tale om Havets Dyb uden at kende andet end Overfladen.

— Louise aabnede mig sin Sjæl. Altid var hun den samme, og altid var hun for-

skellig. Naar jeg sagde: — Hvorfor smiler du saadan? Svarede hun: — Fordi vi fandt hinanden!

— Men allerede dengang vidste jeg, vidste jeg med den koldeste Sikkerhed, at en Dag vilde det være forbi. For mig var alle Kvinder Episoder, kortere eller længere, Kapitler i mine Bøger — en Dag vilde jeg gøre mig fri. Saadan var min Natur. Jeg havde givet hende mere af min Tid og mere af min Fortrolighed end nogen anden, men jeg havde ogsaa løjet mere overfor hende end overfor nogen anden.

— Louise havde læst mine Bøger. Men hvorledes? Hendes Hjertes usigelige Renhed omformede dem, som de omformede min Person. Hun tillagde mig Tanker, jeg aldrig havde haft, hun tillagde mine Bøger Hensigter, der var mig fjerne. Som den gode Konge i Eventyret tildækker den frysende Stodder med sin Purpurkaabe, saaledes indhyllede hun mig og mine Værker i sin egen guddommelige Godhed, saa de blev ukendelige.

— Hendes Forældre var dengang i Italien, saa hun kunde komme og gaa uden at vække Forundring, naar jeg dog bad hende være forsigtig for sit Rygtes Skyld, saa hun paa mig med sit straalende Smil og sagde: — For hvem skal jeg være forsigtig? Er der da flere Mennesker i Verden end os to? Kender du flere?

— Forstaar De mig? Kan De samle, hvad jeg fortæller? Ellers maa De spørge. Hvis der er noget angaaende Louise, som synes Dem uklart, saa tal, for Himlens Skyld tal, spørg. Jeg skal svare Dem. Jeg skal svare Dem, som hvis Louise selv rejste sig og spurgte mig. . . . Der er kun en Ting, en eneste, De ikke maa spørge mig om: Hvorfor og hvorledes Louise gik fra mig. Det kan være nok, at en Dag var den sidste.

Uden at afbryde sin Enetale tog Dr. Stefan af og til enkelte af de Smaagenstande frem, han havde Lommerne fyldt med. Snart nogle smaa Figurer af Jade og Jaspis, snart en vidunderlig Camée, snart nogle mørke, glødende Opaler. Han vendte og drejede dem, som en Kender der prøver Tings Ægthed, han undersøgte dem som et Barn, der fryder sig over et nyt Legetøj. Og hvergang saa jeg i hans Blik det slørede Udtryk af Henrevethed, der er fælles for virkelige Kunstelskere, det Udtryk, der viser, at de ikke blot ser Tingene selv, men fatter den Tingenes Sjæl, der er skjult for almindelige Mennesker. Stundum rakte han Genstandene over til mig, at ogsaa jeg kunde faa Del i hans Glæde. Det var tydeligt, at hans Skønhedsfølelse var ganske uafhængig af de Tanker, der fyldte ham. I Begyndel-

sen forstyrrede det mig, men lidt efter lidt blev det mig en Vane, og tilsidst indsaa jeg, at der var en indre dyb Sammenhæng mellem dette Sværmeri for døde Ting og hans Kærlighed til den Kvinde, der havde forvandlet hans hele Liv.

— Sagde jeg til Dem, at jeg blev træt af Louise? . . . Har De aldrig, naar De levede i en stor By, følt denne voldsomme Længsel efter *Havet*, der tvinger Dem til at bryde op og rejse straks, for ellers vilde De gaa til? Og saa, naar De kom til Havet, forstod De ikke, at De nogensinde havde holdt Byen ud. Havet var Deres Verden, Havet var Deres Hjerte, Havet var Sangbund for Deres hele Væsen . . . Men en Dag synes Havet Dem goldt som en Ørken. De taaler ikke Synet af dets mægtige Flade. Dets Nøgenhed væmmer Dem. Da er det *Skoven*, De har behov, de store, stille Skove, Freden, Mørket, Fuglenes Liv, den grønne Farve, de frodige Dufte. Da maa De ligge med Deres Ansigt tæt mod det bløde Mos, Deres Læber maa røre det, Deres Øjne maa

fyldes dermed, De bliver Et med Skoven. Deres Hjerte vider sig ud og trækker sig sammen i Takt med Skovens rolige Aandedrag. Det er, som fødes De paany, som er De for første Gang i Deres Hjemland, dør hvor De hører til. De ønsker, at De selv maa slaa Rod som et Træ, skyde Grene ud til alle Sider, gaa op i dette Samfund af stille, groende Vækster. Skoven har taget Dem og holder Dem fast. Men en Dag virker Skoven som en Haand om Deres Strube. De føler Dem levende begravet. De kunde skringe af Fortvivlelse ved Synet af Træernes Ro. Da kalder *Bjærgene* . . . Den høje Luft, det Himlen nære. De flygter ud fra Skoven som fulgt af en Forbandelse. Bladenes Sus skurrer og hvisler i Deres Øre. De styrter bort. Bjærgene kalder. Og er De saa oppe i Bjærgene, føler De Dem som Herre over Himmel og Jord. Tiden staar stille. Solen gaar over Deres Hoved, men De føler ikke Tidens Vandring. Kun De selv vandrer, højere, højere, til De med Deres Hænder kan tage i den evige Sne, til De

kan se Deres Fodspor som Mærker af Mejsel-
slagene i Marmor. De tænker ikke, De føler
ikke. De er i Sneens hvide Verden. Og De
er alene. De beslutter, at her skal Livet
laves til Ende, thi udenfor dette er intet.

— Men se, en Dag begynder Deres Øre
at lytte. Begynder Deres Øjne at søge ned
i Dybet, hvor Menneskene bor. De mindes
alt det, De flygtede fra, nu drager det og
suger det tilbage. *Støjen* kalder. Den plum-
rede Luft. Livet i Menneskers Samfund. Den
store By begynder at straale og funkke.
Tanken om den er som et mægtigt Or-
kesters Brus. De maa atter derned, hvor
Smudset klæber ved Deres Hænder, hvor
Menneskers Aande krydser Deres Vej, hvor
hæslig Vellugt beruser Deres Vilje . . .

— Sig ikke, De ikke kender det . . . Saa-
dan er alle Mennesker. Saadan var jeg. Der-
for blev jeg træt af Louise. Hun var den
evige Sne, hun var Havets uendelige Flade,
hun var Skovenes Fred. Og jeg længtes
efter alt det, der ikke var Fred. Tanken
om Louise pinte mig. Naar hun strøg sine

dejlige Hænder over min Pande, følte jeg det, som om Kistelaaget blev skruet til over mig, skønt jeg var levende. Og jeg kunde ikke blive hende kvit. Jeg vilde, men jeg kunde ikke. Alt det, der *ikke* var Louise, lokkede mig, men hendes Væsen udøvede en Magt over mig, jeg ikke formaaede at bryde. Før . . . naar én Kvinde gik ud af mine Tanker, var altid en anden gaaet ind. Langsomt løstes det ene Forhold, medens det andet blev knyttet. Saadan var min Natur, og jeg fulgte den. Jeg var stolt af at følge den. Det var hændet, at Kvinder ikke godvilligt gav slip, men jeg kendte ikke Medlidenhed, naar deres Tid var forbi, kendte jeg dem ikke mere. At en Kvinde skrev til mig: Hvis du slipper mig, vil jeg ikke leve! Og at hun gjorde Alvor af sin Trudsel, rørte ikke mit Hjerte . . . Dr. Stefan smilede som et uskyldigt Barn: — For jeg havde jo ikke noget Hjerte. Mit Legeme, mine Tanker, mine Sanser fungerede, men Hjertet, nej . . . det eksisterede ikke. Tro nu ikke derfor, at jeg var en af disse over-

fladisk haarde Naturer, der holder Menne-
sker paa Afstand og selv skyes af Men-
nesker. Tværtimod, jeg kunde gaa ind
paa ethvert Kvindelune, følge enhver
Stemning, svinge med i enhver Svingning,
men bagved, inderst inde, inde i mig selv
var jeg kold. Jeg kunde vise Dem Breve af
den Slags, der plejer »at røre Sten«, — naar
jeg modtog dem, sad jeg og morede mig
med at pille de enkelte Sætninger fra hin-
anden og finde ud, hvorfor Vedkommende
havde brugt netop denne Vending, netop disse
Ord. Og selv nu, nu, hvor jeg er en anden,
hvor jeg ikke kunde begaa en af hine Hand-
linger, ikke tænke en af hine Tanker, selv nu er
det ikke med Anger, jeg mindes dem. Jeg kan
ikke angre noget, der er før Louise. Mit Liv
begynder med hende. Ansvarer kommer ind
med hende. Og derfor er ogsaa min Skyld
mod Louise saa uhyre, saa ubeskrivelig stor.

— Jeg *vidste*, hvad jeg gjorde. Der er
ingen Undskyldning. Ingen . . . Men det er
ikke Dem, der skal dømme mig. Jeg har
faaet Tilgivelse. Min Skyld *er* sonet. Jeg

kan løfte mit Hoved saa højt jeg vil, min Samvittighed er let som Skyerne. Louise har sonet alt . . . .

— Der er Mødre, der tager Børn hen at se paa en Henrettelse. De vil sige, det er en Forbrydelse mod Barnets Sind. Og De har Ret. Men hvad er det mod *min* Skyld overfor Louise. Louise, der ikke forstod, der ikke kunde forstaa . . . .

— Jeg havde en ærlig Vilje til at bringe det til Afslutning uden at tilføje hende overflødig Smerte, men hun var ikke som andre . . . hun var ikke som andre.

— Jeg prøvede at forberede Bruddet ved at rejse bort. Hun skrev til mig hver Dag, og de Breve . . . Dr. Stefan slog Hænderne for sit Ansigt og hulkede. . . . De Breve talte om vor Kærlighed, som det eneste af Varighed, som et Evighedsværk, hvorpaa vi begge byggede. Der var ikke Tvivl i hendes Sind. Louise stillede aldrig Spørgsmaal. For hende *var* alle Ting. Hun saa med sine Øjne, hun hørte med sine Øren, hun forstod med sin Sjæl. Nu vil De sige: Altsaa

tog hendes Sjæl fejl, siden hun kunde tro paa mig! Men, det er jo netop det vidunderlige. Louise *vidste*, at jeg elskede hende, hun vidste det paa et Tidspunkt, hvor jeg bildte mig ind, jeg kunde leve hende foruden, hvor jeg kun pønsede paa Udveje til at jage hende fra mig. Dette er Kærlighedens Instinkt. Hendes dybeste Instinkt kendte mit dybeste Instinkt. Da Louise gik fra mig, da hun flakkede om som et Menneske, der ikke mere kender Lys fra Mørke, Drøm fra Virkelighed, Liv fra Død, da *vidste* hun, ikke at hun elskede mig, ikke at jeg elskede hende, men at *vi* elskede hinanden. Og dog gik hun — fordi jeg ønskede, hun skulde gaa. Tror De Louise græd? Tror De hun klagede? Tror De, hun tryglede i sin Kærligheds Navn? . . . Se, se, hvorledes hun ligger derhenne, saa stille var hun den Dag, Hun sad i en Stol, og jeg talte til hende. Jeg sagde: — Louise, nu maa du høre godt efter. Jeg vil gøre dig Fortræd, men det er nødvendigt. Hør nu efter . . . Louise saa paa mig, hendes Øjne aabnede sig helt ind

i Sjælen, hendes Ansigt blev saa smalt. Jeg kunde ikke taale hendes Blik, jeg saa paa hendes Hænder — de led, de led, saa det undrer mig, de ikke bukkede under som Mennesker, der underkastes Pinebænkens Tortur for at udlevere en Hemmelighed, de ikke véd. Louises Hænder var stumme . . . Jeg saa paa hendes Haar. Louise bar det dengang som nu, saadan en hvid, stille Vej fra Midten af Panden op til Issen. Men Haaret laa ikke glat, det løftede sig til hver Side kun bøjet som Kornet, naar man med Hænderne deler det til Side. Ikke nu mere, men dengang. Og hvert enkelt Haar havde en Lysstraale i sig. Medens jeg talte til hende, sluktes Haarets Lys, det sank ned, faldt sammen, det visnede som Græs, der skæres fra Roden. Jeg saa det, men jeg tav ikke. Vil De vide, hvad jeg sagde til hende? Sandheden. Jeg sagde: Saadan er jeg. Saadan var jeg. Overfor dig var jeg for en lille Tid en anden. Jeg har løjet for dig. Jeg har hyklet for dig. Du har troet, jeg elskede dig, du har troet, du var den ene-

ste . . . Hun sad i den samme Stilling, ubevægelig, med Blikket vendt imod mig. Noget inde i mig sagde: Naar du tier, falder hun sammen og er død! Derfor blev jeg ved at tale. Blev ved. Blev ved. Og, som om jeg frygtede, hun ikke skulde tro mig, tog jeg Beviserne frem. Jeg læste for hende Breve fra disse gifte Kvinder, der forraadte deres Mand og Børn for den kortvarige Nydelse hos mig, og fra de unge uskyldige Kvinder, der blindt gav sig hen i et Nu, de troede kunde vare al Evighed. Jeg aabnede Skufferne i mit Arbejdsbord, tog Brevpakkerne frem og sagde: Se! Og jeg fortalte. Intet skjulte jeg. Jeg talte til Louise, som jeg ikke havde talt til mig selv. Jeg afslørede hende Raaddenskabene i mit Sind, Sygdommen i mine Sanser, Giften i mit Blod. Intet fortav jeg. Det er en gammel Overtro, at den, der skal dø, i det sidste Nu ser hele sit Liv drage forbi, og da hjælper det ikke at ville tilsløre eller besmykke, da er det Sandheden, der viser sig i al sin Nøgenhed og Gru. Saadan følte jeg det over-

for Louise i hine Øjeblikke. Mit Liv gled forbi, og hun saa det. Men her kommer noget, der — ogsaa dengang — var mig uforklarligt. Jeg talte til Louise, lod hende se *ind* i mig, fordi jeg vilde tvinge hende til at gaa — derom er der ingen Tvivl. Men medens jeg talte, medens jeg saa mine Ord synke ned i hende som dræbende Gift, fødtes der i mig en *Angst* for at miste hende. Det var et Nu, hvor jeg helst havde kaldt alle mine Ord tilbage — og det var *ikke* Medlidenhed — men bagved den Tanke var en anden, der sagde: Du er jo træt, husk det! Hun var Skoven, Havet, Bjærgene, nu længes du mod Støjen . . .

— De vil have lagt Mærke til, naar De læser Beskrivelser af Mord, at Morderen næsten altid bliver ved at dræbe Ofret længe efter, at det er dødt. Det er Samvittighedens Angst. Morderen nøjes ikke med at skære Struben over, bagefter jager han sin Kniv ind overalt i den Frygt, at der dog skulde være en Rest af Liv tilbage . . . Mine Ord dræbte Louise for mine Øjne, men jeg blev

ved. Til det sidste, blev jeg ved . . . Har jeg sagt Dem, at jeg ikke er fejj? De kan se paa mig, jeg ikke er det. Men overfor Louise hyklede jeg, indtil den Dag. Da sagde jeg hende hele Sandheden. Og da Sandheden var sagt — løj jeg. Hvorfor? Vistnok fordi jeg maatte jage hende saa langt bort, at der for hende ikke gik Vej tilbage. Jeg fornægtede den Kærlighed, der havde været mellem os. Jeg sagde til hende, hun havde været et Studie for mig, andet ikke, et Kapitel i min Bog om Kvinden . . .

— De har ikke set Louises Hænder lide. De har ikke set Louises Øjne slukkes. De saa hende ikke, da hun prøvede at rejse sig fra Stolen . . . De saa hende ikke, da hun gik over Gulvet, baglænds, med Hænderne strakt ud imod mig som mod en Forfølger . . . Saadan skiltes vi . . . Og jeg kaldte hende ikke tilbage . . . .

Dr. Stefan gik hen til Vinduet, tændte en Cigaret og røg den med bortvendt Aasyn. Han tændte en anden, en tredje. Saa kom han tilbage og satte sig: — Undskyld mig,

jeg maatte samle mine Tanker. Nu er jeg rolig igen . . . Det er mig imod at tale saameget om mig selv, men jeg er nødt til det, ellers faar De ikke den rigtige Forstaaelse af det, der er hændet mellem Louise og mig . . .

— Jeg sad en Aften og skrev. Mit Vindu var aabent, og Lufttrækket strøg regelmæssigt henover Papiret. Denne kommende og svindende Kuldebevægelse var ganske behagelig, men den tirrede mig, fordi jeg ikke kunde holde Tankerne ved Arbejdet. At staa op og lukke Vinduet var en Ulejlighed, at ringe paa Tjeneren var en Afbrydelse. Jeg tvang mig til at skrive videre. Men urolig og ophidset var jeg . . . Har De set Lygtemænd flakke i en Mose? Det ser ejendommeligt ud, men det er ikke morsomt, naar Tankerne giver sig til at lege Lygtemænd. Jeg tænkte *ikke* paa Louise, det er sikkert. Hvoraf jeg véd det? Fordi enhver Tanke om hende nu var ledsaget af et vist legemligt Ubehag lig det, naar man uforvarende søndertræder en Orm eller et

Insekt. Sigtens en Art korporlig Samvittighedsnag. Nej, jeg tænkte ikke paa Louise . . . Vil De ikke tro mig, kan jeg bevise Dem, det er sandt. Jeg var i den Periode meget optaget af en anden Kvinde, og jeg havde lovet at komme til hende hin Aften, men Arbejdet fængslede mig saa stærkt, at jeg besluttede at svigte Aftalen . . . Nu rynker De igen Deres Bryn, ved De, det irriterer mig, De gør det svært for mig at tale i Sammenhæng. Jeg har jo forklaret Dem, Hans Stefan er to Personer. Altsaa . . . Jeg skrev. Jeg arbejdede dengang paa min store Bog om *Eva* — nej, De kender den ikke. Den var saavidt, at jeg havde læst Korrekturene, saa brændte jeg den. Det var mig en Nydelse — Blad for Blad, og jeg siger Dem, jeg har aldrig, blot et Sekund, ønsket det ugjort. Denne Bog var en Haan imod det Helligste, en Haan imod Louise . . . Naa, jeg skrev altsaa, til jeg med et Sæt springer op — det er, som om nogen staar og aander mig i Nakken. Naturligvis véd jeg, der ingen er. Jeg lukker

Vinduet. Det hænder igen. For første Gang *hørte* jeg mit eget Hjertes Banken. Saa skrev jeg videre, jeg vilde hævde Herredømmet over mine Handlinger.

— Det blev ved, igen og igen, denne fine puslende, pustende Varme i Nakken — jeg genkendte Louises Kærtegn. Uvilkaarlig tog jeg mig til Nakken, hastigt, som naar man slaar efter et Insekt. Den var hed og fugtig.

— Jeg gik op og ned i Stuen, ind i de andre Stuer, lod Døren staa, tændte Lys overalt. Da jeg kom tilbage, sporede jeg Lavendelduft. Jeg ejede ikke en Lavendel i Huset, og det var Maaneder siden, Louise havde været hos mig. Saa *vidste* jeg, det var et Puds, min Fantasi eller mine Nerver havde spillet mig.

— Jeg lo — lidt anstrengt maaske — men jeg lo. I det Nu, min Latter døde hen, hørte jeg nogen . . . eller noget . . . jeg véd ikke, hvordan jeg skal forklare det . . . sige, nej . . . ikke sige, heller ikke hviske . . . det var ganske lydløst, det kom fra Væg-

gene, fra Loftet, fra Møblerne . . . jeg hørte det ikke saa meget med mine Øren som med det øvrige Legeme . . . Det var aldeles, som om Ordene slyngede sig om mig, klamrede sig til mig:

- Du aabned mit Væsens lønligste Dør!
- Du vakte min Kærligheds Hu!
- Ak hvorfor mødtes vi aldrig før?
- Og hvorfor skilles vi nu?

— Jeg havde aldrig hørt disse Verslinjer. De maa tro mig, hverken hørt eller læst dem. Men ikke et Sekund var jeg i Tvivl om, hvem de skyldtes. Det var en Hallucination, et Sansbedrag — min Forstand var klar nok til at indse det. For at ramme en Pæl gennem Spøgelset tog jeg min Dagbog frem, og nedskrev de fire Linjer og føjede Dato ved. Saa klædte jeg mig paa og gik ud . . . Det kan jo være Dem ligegyldigt, i hvilket Selskab jeg tilbragte Tiden. Jeg var livlig, let tilmode. Der kom et Øjeblik, hvor jeg var fristet til at skildre min Nervøsitet, til at fremsige Verset . . . til at prisgive Louise. Dog, *den* Helligbrøde begik

jeg ikke . . . dengang . . . Det var sent ud paa Natten, da jeg tog Afsked. Mit Hoved var tungt, saa jeg foretrak at gaa. Paa Vejen kom jeg forbi et offentligt Danselokale, hvor — i den aabne Forhal — var et Blomsterudsalg.

— Sig, hvad drev mig nu til at gaa derind Klokken tre om Morgen og købe Roser? Tanken oprørte mig i samme Øjeblik, hvor man rakte mig de forjaskede hvide Blomster. Men det var med fuldkommen Ligegyldighed, jeg erindrede, at det var Louises Yndlingsblomst, den hvidgrønne *Victoria Augusta*, vor »Lykkerose«, som hun kaldte den. Næppe fem Minutters Gang fra min Bolig raabte jeg en Vogn an — jeg kunde pludselig ikke komme hurtig nok hjem og faa Blomsterne i Vand.

— Jeg satte dem, med Hensigt — der var noget af en bevidst ond Glæde i denne Handling — i samme Vindu og samme Vase, hvor Louise plejede at stille den Rose, hun ufravigelig bragte mig. Ved Synet af de forjaskede Roser kom jeg, ganske naturligt,

til at tænke paa en lille ejendommelig Hændelse: En Dag havde jeg stærk Hovedpine, og Louise tilbød at stryge den bort. Medens hun stod bag min Stol med sine kølige dejlige Hænder om min Pande, spurgte hun, halvt spøgende: — Hvor skal jeg nu gøre af Smerterne? Jeg rakte hende Glasset med Rosen. Louise sagde: — Ja, som du vil, men den dør af det! Hovedpinen forsvandt . . . Ak, naar jeg tænker paa Louises Hænder om min Pande! . . . Inden hun gik, havde virkelig de yderste Blade faaet det gustne Skær, der er sikkert Tegn paa nære forestaaende Visnen. To Timer senere var Stenglen blød, og Blomsten begyndte at segne. Næste Morgen hang Rosen som Hovedet paa en død Fugl. Da Louise kom, gik hun straks hen til den: — Jeg vidste det jo! Hendes Højtidelighed morede mig, og jeg sagde: — Ja, nu har du altsaa myrdet en Blomst for min Skyld, men vær du glad, det ikke er et Menneskeliv, du har paa Samvittigheden! Aldrig skal jeg glemme den stille, selvfølgelige Højhed i hendes

Stemme, da hun svarede: — Hvis det gjaldt dig, kunde min Samvittighed vel ogsaa bære et Menneskeliv! Jeg skal sige dig, Hans, der er jo ikke noget ved Siden af og ikke noget over Kærlighed, heller ingen Domstol, intet. For Kærlighed maa alt bøje sig eller ofres . . .

— Dengang tog jeg Ordene for det, de var, et Udbrud af Louises Ekstase, men senere, senere . . . Louise holdt Rosen mellem sine Hænder, hun virrede med Hovedet, som naar en Moder er ved at dysse sit Barn i Søvn, og nogen nærmer sig forstyrrende. Længe, længe blev hun staaende saaledes, holdende om Blomsten med vidunderlig Æmhed, aandende ned i den. Saa flyttede hun den tilbage i Glasset — og der *var* sket en Forandring, Stenglen begyndte at rette sig, de gustne Blade begyndte at lyse med deres levende Glands.

— Dette Eksperiment er ikke overnaturligt, og maaske fæstede det sig mest i min Erindring, fordi det var forbundet med Louises lidenskabelige Ord. Nu, jeg stod foran

hendes Yndlingsblomster, blev hint Optrin saa nærværende, og jeg spurgte mig selv, hvorfor jeg havde købt de Roser. Og i Forhallen til et offentligt Danselokale! De var besudlede af Omgivelserne. Jeg fik Lyst at kaste dem ud af Vinduet og vaske mine Hænder, fordi de havde rørt ved dem. Men i det samme steg den milde, næsten smertende Medlidenhedsfølelse op i mig, jeg havde mærket, da Louise første Gang kom til mig. Jeg løftede Roserne ud af Glasset og holdt dem i mine Hænder — og jeg genkaldte mig nøje Louises Væsen, da hun stod med den syge Rose. Jeg tænkte paa, hvor skøn hun saa ud, og en pludselig Længsel gennemstrømmede mig. Jeg holdt Roserne tæt sammen mellem Hænderne, jeg mærkede tydeligt Blomsterbladernes ængsteligt skælvende Liv mod Haandfladerne — og uvilkaarligt begyndte jeg, som Louise, at aande ned i de medtagne Kalke . . . Med et lod jeg dem falde. Der foregik noget i mig og med mig, noget, der dengang og længe efter kun lod sig forklare som et Vanvidsanfald. En

aldeles sønderrivende Smerte jog igennem mig fra Hoved til Fod. Men skønt jeg følte den med mit Legeme, med alle Nerver, med Blodet, var den dog mere af sjælelig end af legemlig Art. Den Tanke flakkede gennem min Hjerne: — Du skal dø. Det er Dødskampen, der begynder! Saa var det ovre. Jeg var sunken om i min Stol og hvilede ud i en halv Besvimelse. Det var min første Tanke straks at ringe paa Tjeneren og lade Lægen hente. Men medens jeg endnu halvdøsende grundede over, hvilken Læge, der var at foretrække, havde jeg atter Fornemmelsen af, at Louise var i Stuen. Ikke hun selv, men hendes Sjæl, hendes Væsen . . .

— Noget af hende var derinde, var blevet tilbage, kunde ikke eller vilde ikke forlade Rummet . . . som Menneskets Aande, som Lydbølgernes Tegning i Luften bliver tilbage, naar Døren lukker sig efter det . . .
Jeg hørte:

Og vil du vide, hvad mig tykkes størst:
Mit hele Liv at samle i én Draabe
for blot at stille et Sekund din Tørst.

De Linjer havde Louise hvisket til mig en Dag, og jeg havde ikke skænket dem en Tanke siden. Og nu kom de af sig selv. Som om de var bleven tilbage, da hun gik — som Blomsterblade føget hen i en Krog, glemt og atter hvirvlet frem ved Lufttrækket, naar et Vindu aabnes. De var ikke til at fjerne. Jeg holdt Hænderne for mine Øren, men de blev ved at glide forbi mig.

— Medens jeg sad dèr, døsende efter den voldsomme Smerte og lyttende til de tre Verslinjer, der blev ved at hænge i Luften, samlende sig som en Glorie af blid Vellyd, var det, som om Louises kølige Finger atter skrev tværs over min Pande . . . Atter? Har jeg ikke sagt Dem, at Louise, hvergang hun gik bort fra mig, skrev paa min Pande med sin Finger: — Jeg elsker dig i al Evighed! . . . Jeg havde mest Lyst til at stryge de skrevne Ord bort med min Haand, men jeg var for mat til at løfte den. Saa huskede jeg en Aften, hvor jeg skulde til Fest. Louise havde skrevet de sædvanlige Ord, men bagefter strøg hun sin Haand

henover Panden: — De andre skal ikke læse mine Kærlighedsbreve!

— Dette var min sidste klare Tanke, saa sov jeg ind. Da jeg vaagnede, stod min Tjener foran mig og betragtede mig med en Blanding af Uro og Forbavselse. Jeg spurgte, hvad der var paa Færde. Han pegede paa min Pande. I samme Nu erindrede jeg alt. Jeg gik hen foran Spejlet . . . Kains Forfærdelse kan ikke have været større end min, da jeg saa min Pande overtegnet med røde Linjer og Streger, der dannede en Slags ulæselig Skrift. Det var tydeligt, at den, der havde tegnet disse Streger og Linjer, bagefter havde forsøgt at vidske dem ud.

— Jeg lod Tjeneren tro, hvad han vilde. Jeg tog et Bad og gik til Sengs. Ud paa Eftermiddagen stod jeg op, hvert Spor var forsvundet, og jeg følte mig helt vel igen. Nu forklarede jeg mig det hele ganske naturligt: Jeg havde været overnervøs og eksalteret om Natten, havde haft et Par Febersyner, og i Drømme bildt mig ind,

Louise var i Stuen og tegnede paa min Pande. Under Paavirkning af Hallucinationen havde jeg ustandseligt forsøgt at vidske de indbildte Ord ud. At Panden derved blev rødtribet, var ligefrem Idiosynkrasi. Jeg havde beroliget mig selv. . . . Nu undrer det mig, at jeg efter denne Nats Hændelser ikke tænkte mere paa Louise, end jeg gjorde. For allerede dengang maa jo den senere altoverskyggende Kærlighed have begyndt sin Spiring i min Sjæl. Men jeg tænkte ikke paa hende, i hvertfald ikke mere paa hende end paa de andre Kvinder, der var gaaet ind og ud i mit Liv.

— Jeg arbejdede ivrigt paa Bogen, og den tog al min Kraft, al min Tid, alle mine Tanker. Med denne Bog vilde jeg befæste mit Navn ned gennem Tiderne. Jeg var vis paa, den vilde gøre uhyre Opsigt. Endelig engang skulde Verden se Kvinden blive skildret, som hun var, i al sin Nøgenhed . . . Det er sandt, De véd, Bogen blev brændt . . .

— En Morgen meldte min Tjener, at en

ældre Mand ønskede at tale med mig. Han vilde ikke opgive sit Navn. Da jeg af den Grund nægtede at modtage ham, gik han stille bort, men næste Dag kom han igen, og det blev han ved med en hel Uge igennem. Navnet vilde han ikke opgive. Tilsidst blev min Nysgerrighed vakt, og jeg lod ham komme. Næppe var han indenfor Døren, før han begyndte at græde. Jeg spurgte, hvad han havde paa Hjerte, han svarede ikke. Nu har det altid været mig modbydeligt at se Mænd græde, men denne Mands Taarer bevægede mig til mit Væsens inderste Grund.

— Jeg gik hen til ham og sagde: — Er der noget, jeg kan hjælpe Dem med? Han greb min Haand og kyssede den, men svarede ikke. Jeg blev utaalmodig: — Ja, naar De agerer stum, har jeg intet med Dem at gøre! Og jeg vilde gaa ind i en anden Stue. Da faldt han paa Knæ og strakte Hænderne ud og bønfuldt mig: — Gaa ikke! For Himlens Skyld gaa ikke! Pludselig *vidste* jeg, at det var Iwan, Louises russiske Tjener. Hvad

vilde han hos mig? Hvad kom han for at sige? Jeg bad ham rejse sig. Jeg sagde: — De maa være gaaet fejl. De forveksler mig med en anden. Jeg kender Dem ikke! Saa tog han frem fra Brystet et sammenfoldet Papir og rakte det til mig. Begriber De, hvad jeg følte, da jeg læste — med Louises Skrift — de fire Linjer:

- Du aabned mit Væsens lønligste Dør!
- Du vakte min Kærligheds Hu!
- Ak hvorfor mødtes vi aldrig før?
- Og hvorfor skilles vi nu?

— Jeg tog mig voldsomt sammen, gav ham Papiret tilbage og sagde med tvungen LigeGYldighed: — Hvad angaar det Papir mig? Iwan tog det, hans Hænder rystede: — Det . . . laa . . . paa hendes Bord . . . og jeg . . . troede . . . Saa rejste han sig: — Undskyld, Herre! Undskyld min Paa-trængenhed . . . Jeg troede . . . men naar De siger, jeg tager fejl, . . . saa er det saadan!

Han vendte sig mod Døren. Da sejrede Medlidenheden over Klogskaben, og jeg

kaldte: Iwan! Han saa paa mig, som var jeg et højere Væsen, en Gud: — Iwan! Herren kalder mig Iwan! Herren véd, hvem jeg er . . . Saa bliver det altsammen godt! Jeg skal nok gaa . . . Vær ikke bange, jeg taler ikke med nogen. Verden er saa stor, og der er saa mange Mennesker, ingen kan tælle dem. Der bliver flere og flere, ligesom Stjernerne, naar man ser paa dem. Men for Iwan er der kun Frøken Louise, og slet ingen andre. Jeg har baaret hende paa mine Arme. Jeg har set Drømmene gaa over hendes Pande, naar hun sov . . . Herren véd, hvor hun er. Herren vil vaage over hende, at hun ikke kommer noget til . . .

— Giv mig Papiret, Iwan! Jeg fik det, og han gik. Og det Papir . . .

Slutningskoret af *Händels* mægtige Oratorium klang ud fra Uret. Dr. Stefan bøjede Hovedet som i Andagt. Da han saa op, var Ansigtsudtrykket forvandlet. Jeg forstod, han havde glemt alt, hvad han nylig havde fortalt:

— Hvorfor sidder De oppe? Vil De ikke

til Ro? Vi har jo Gæstekamre — to, og de har aldrig været brugte. Det er meningsløst af Dem at vaage! De behøver Søvn, De, som arbejder . . .

Uden at afvente mit Svar satte han sig over paa Sengekanten og hviskede og talte til den Døde, som var jeg ikke tilstede. Ja, som var jeg ikke tilstede. Thi havde han erindret, at en Fremmed hørte ham, han havde ikke taget de Ord over sine Læber. Jeg vilde ikke høre, det tilkom mig ikke, det var som Ran fra deres Kærligheds Skatte. Men noget, der var stærkere end min Vilje, bandt mig til Stedet.

Dog, hvad jeg hørte, er lukket inde i mit Hjertes Lønkammer.

Jeg troede hidtil, at Menneskers Fortrolighed, ogsaa Fortroligheden mellem Mand og Kvinde, mellem to, der elsker, havde en Grændse, der ikke kunde overskrides. Nu véd jeg, at saadan er det ikke.

Der har staaet en Kamp i mit Indre, om jeg skulde medtage dette Kapitel af Dr. Stefans Kærligheds Bog, men jeg vover det

ikke. Jeg føler og aner, at Ordene, naar de mistede Stemmens inderlige Glands og Klang, naar de berøvedes den Højhed og Lidenskab, der udstrømmede fra hans Person, vilde virke som falmet Fløjl, som slidte Mønter, som urent Glas.

Dr. Stefan talte til sin Hustru om hendes Hjemkomst fra Fængslet, om deres Ægteskabs første Maaned. Han talte saaledes til hende, at det nu og da forekom mig, jeg hørte hende drage Aande — og det var mig ikke usandsynligt. Hvorfor skulde ikke *hans* Kærlighed kunne vække hende til Live, om end kun for et Nu, naar *hendes* havde kaldt ham til sig paa et Tidspunkt, hvor Hjertet laa i hans Bryst følelsesløst som en Sten? Hvorfor ikke?

Men det skete ikke. Fru Stefan laa hvid og stille i Sengens Muslingebund, mellem de hvide Flor, der hang ned fra Loftet som Brudeslør fra en Brudekrone.

Han blev ved at tale til hende, til Uret vækkede ham med en lille gammel fransk Hyrdesang. Saa strøg han hende en sidste

Gang kærtegnende over Haaret, skød hendes Natlinned tilside og kyssede hende under venstre Bryst. Og med et bedaarende Smil om Læberne kom han over og indtog sin Plads i den røde Stol.

— Og nu vil De vide, hvor Louise gik hen, da hun gik fra mig. Men jeg siger Dem, jeg véd det ikke — ikke saaledes at jeg kan pege paa Vejen og sige: dér, gennem disse Egne, gennem disse Byer! Og ingen anden véd det, ikke Louise selv, ingen. De kender Menneskene og skriver Bøger, men De kan ikke forstaa det. Og hvor skulde De kunne? De, som ikke har kendt Louise mere end en eneste Dag. Den, der har set en af Solens Straaler skinne gennem en Rift i Skyerne, kender ikke Solens Væsen, ikke dens Glands, dens Pragt, dens Vælde. Men jeg har set Solen, jeg kender Louise — jeg kendte Louise . . . Jeg har jo sagt Dem, at hun døde for mine Øjne dengang, for mange Aar siden, ikke bogstaveligt som nu, men mere end bogstaveligt. Glæden var saa stor i hende, den fyldte

hende helt, den straaledede ud fra hende som en Glorie! De skulde have set hendes Hænder dengang, det lyste fra dem. Det lyste fra hendes Haar, fra hendes Pande. Glæden var saa stor i hende, at den prægede hele hendes Væsen, hendes Tale, hendes Gang. Hun gik saa let. Hun vilde ikke træde dybere Spor i nyfalden Sne end en Fugl. Hun sagde: — Naar jeg gaar fra dig, mærker jeg ikke Stenene under mine Fødder, det er, som om jeg træder paa det blødeste Grønsvær! . . . Og saa døde hun for mine Øjne. *Jeg* dræbte Glæden i hende. Forstaar De, hvad det vil sige at dræbe Glæden i et Menneske som Louise? Tænk Dem, hun som lever i fuldkommen Ensomhed, fjernt fra alt som Perlen i sin Musling paa Havets Bund, ensom til hun møder den Mand, der bliver Tag over hendes Tanker, der bliver Gulv og Væg om hendes Længsler, den Mand, der bliver Bolig for hendes Sjæl. Hun giver ham alt, fordi han for hende er det eneste Menneske, fordi han med hende opfylder Jorden. Lovene skrives i hendes Hjerte,

Lovene for ham og for hende . . . Forestil Dem hendes Jubel, hendes Glæde. Og pludselig staar hun ene, nøgen, tom. Hun forstaar ikke, hvad der er sket. Hun kender ikke Verden og Menneskene, hun mangler Maalestok. Hendes Hænder har aldrig rørt ved Smuds, hendes Tanker er rene. Men hun vil forstaa, fordi alt i hende er Kærlighed — og hun kan det ikke. Begriber De nu, at hun ikke tænker over, hvorhen Fødderne bærer hende? . . . Hun er først gaaet til sit Hjem, uvilkaarligt, det véd jeg jo fra Iwan, fra Brevet paa hendes Bord. Men hun har ikke talt med nogen — hendes Forældre var i Italien, og de var fremmede for hende. Og saa . . . som det anskudte Dyr søger ind i Skovens dunkleste Dyb for at dø i Ensomhed, saaledes har hun, ubevidst, følt sig draget mod Rusland, mod Baikalsøen, mod det, der engang var Hjemmet. Stundum har jeg tænkt, det var hendes Hensigt at . . . men Tanken om Selvmord kunde ikke opstaa i Louise. Den, der ikke kan træde en Blomst itu, den, der ikke kan

taale et Barns Graad, gør ikke Vold mod sit eget Legeme. Nej, hun tænkte ikke paa at søge Døden selv. Snarere var det den instinktmæssige Tanke om det Sted, hvor Drømmen var blevet til, det Sted, hvorfra hin Sti udgik, som førte til mig . . . Hun vilde gaa Vejen tilbage . . . maaske for at se, om Drømmene endnu var i Behold, eller om de laa døde ved Vejkanterne, som de Sommerfugle, der hviler sig i Hjulsporene og køres over af forbifarende Vogne . . .

— Hun efterlod intet Brev, intet Bud, gav ingen Forklaring. De véd, hendes Forældre var mig ligegyldige. Naar jeg spiser en Fersken, tænker jeg ikke paa, om Træet, der bar den, er groet i en skøn Egn eller ved en hæsliig Sump. Men naar jeg nu tænker efter, forstaar jeg, at de maa have lidt frygteligt under Uvisheden, under det for dem absolut Uforklarlige. Hun skrev til dem, vistnok hver Uge, i sin Lykketid, som man skriver til Fremmede, med hvem man staar i venskabelig Forbindelse. Men naturligvis har hendes Breve været beandret af den

Glæde, der fyldte hende. Og disse Breve, harmoniske, velvillige, de har ikke levnet dem et Fingerpeg, hvor de skulde søge. De véd intet, intet, intet, før man siger til dem: Deres Datter har myrdet sit Barn! . . . Familien er stolt, hun er deres eneste Datter. De gaar ikke til Politiet og siger: Vor Datter er forsvundet, find hende! En hemmelig Frygt forhindrer dette, indtil Uvisheden synes værre end den frygteligste Vished. Saa lægges Sagen i fremmede kolde Hænder. Blodhundene slippes løs. Alle Spor forfølges. Den flygtede jages som et Dyr — skal fanges, død eller levende. Belønning udloves . . . aah forfærdeligt, rædselsfuldt . . . Og imedens gaar hun dør i det store vildsomme Land . . . Kender De Rusland? Siberien? De endeløse Floder, der synes at have deres Udspring i Evigheden, og Skovene . . . Sne-markerne . . . Landsbyerne ligger hinanden fjernt som Øer i store Have, det er et Tilfælde, om man naar i Hus, inden Natten falder paa . . . Dør har Louise gaaet, i tunge sømbeslagne Sko, saadanne som Bøn-

derne bærer, andre har hun ikke kunnet faa. Og de tunge Sko gnaver hendes Fødder til Blods, hvert Skridt volder Smerte, hun gaar som paa Glasskaar med nøgne Fødder, men det kan ikke være anderledes. . . . Hvad tænker hun paa? Hun har selv sagt mig det, og jeg har set det i hendes Øjne: Et Sørgetog af Kvinder . . . ja, et Sørgetog af Kvinder, der rakte Hænderne ud imod hende: Hjælp os! Hjælp os!

— Saadan var det jo ikke i Virkeligheden, kun for *hende* var det saadan. De kender Mennesker, De kender Kvinder, giv mig dog Ret, de *trøster* sig! De føler Sorg og Glæde, men deres Lyst og deres Lidelse kommer kun Legemet ved og Sindet, ikke Sjælen. De vidste, jeg vilde svigte før eller senere, jeg gav jo ingen Løfter, eller . . . jo, jeg gav Løfter, men kun saadanne, som man giver Kvinder, de gælder idag, imorgen er de magtesløse . . . Louise led ikke for sig selv, men for dem. *Deres Taarer* brændte og blændede hendes Øjne, *deres Savn* tærede paa hendes Sjæl . . .

— Jeg vidste ikke, at Louise var frugt-sommelig. Det var ikke faldet mig ind en Time, ikke et Nu. Hvorfor? spørger De, det var dog saa naturligt. Ja, De har Ret, naturligt . . . men jeg har jo sagt Dem, at Louise ikke var som andre. Hendes hele Væsen tvang mig til at være en anden i hendes Nærhed. Naar hun talte om vor Kærlighed, som et Træ, der omspændte Jorden med sine Grene, et Træ, i hvis Skygge Mennesker skulde finde Ly ned igennem Tiderne, da tog jeg dette som Udslag af den høje Poesi i hendes Sind. Der var aldrig mellem os nogen Tanke om Fortsættelse i nye Væsner. Aldrig. Vi nævnede aldrig Muligheden af et Barn. Men jeg husker, at den Dag, hvor jeg dræbte hende med mine Ord . . . da viste jeg hende et Brev fra en ung Kvinde, der berøvede sig Livet, fordi hun skulde have et Barn med mig, skønt hun var gift. Og da sagde jeg til Louise, thi selv i min Forhærdelses Tid havde jeg saadanne enkelte Principper: — Selvfølgelig havde jeg giftet mig med hende, hvis hun

havde ønsket det! Men jeg tilføjede: — Og var Tilværelsen blevet et Helvede for os bægge, havde jeg i hvert Fald intet at bebrejde mig . . .

— Louise vidste det ikke selv. Og hvorfra skulde hun vide det? Hun, der ikke talte med andre Mennesker, hun, der fik al sin Viden fra mig! Louise havde ikke en hemmelig Tanke for mig, hun gav mig sine Tanker i det Nu, de blev til, som Blomsterne giver deres Duft, naar Kalkene aabner sig . . . nej, nej, ikke saaledes, for Blomsterne giver deres Duft til enhver tilfældig Vandrer, Louises Tanker foldede sig ud for mig alene . .

— Men der er meget, De ikke forstaar. Man maa have kendt Louise, have set hende med Glædens Glorie om sin Pande og set hende, da hun gik, saa stille som en Skygge der svinder paa Muren, saa stille som en Stjerne der slukkes . . . ikke et Suk, ikke en Lyd . . . baglænds, med Hænderne haabløst udstrakt som Værge mod Slaget, der *havde* ramt . . .

— Men det var Rusland, vi kom fra . . .

Dage, Uger, Maaneder har hun slæbt sig fra Sted til Sted . . . Hvorfra jeg véd det? . . . I visse maanelyse Nætter er Minderne steget frem, og hun har talt, og atter er de sunket tilbage i Glemsel. Jeg har samlet hendes Ord ind i min Erindring, derfra véd jeg . . . : Om Bønder, der bad hende blive, der troede, hun var en Flygtning, en udbrudt Fange . . . I deres enfoldige Godhed gav de hende Ly, vadskede de og forbandt hendes saarede Fødder, delte de med hende deres fattige Leje. Underligt, at ingen gjorde hende Fortræd! Var det Højheden, der udstraalede fra hendes Væsen? Var det Smerthen i hendes Blik? Eller var det . . . var det Forsynet, der naadigt bevarede hende for *min Skyld?* . . .

Atter blev vi afbrudt af Urets Spilleværk. Dr. Stefan nynnede Ordene med. Det var *Händels*: So wie die Taube in einsamer Laube nach ihrem Liebsten klagt . . .

Og han var forvandlet: — De har aldrig hørt Louise synge, vel? Nej . . . Men De

har hørt hendes Stemme, De kan forestille Dem det . . . Der var Dage, hvor hun vaagnede syngende. Aah, naar jeg tænker derpaa . . . Jeg var jo altid først vaagen. Jeg sov saa let, siden Louise kom under mit Tag. Hun smilede i Søvne, som om hun saa mig gennem de lukkede Øjenlaage, og saa begyndte hun ganske sagte: — So wie die Taube in einsamer Laube nach ihrem Liebsten klagt . . . og jeg faldt ind, varsomt for ikke at vække hende. Saa hævede hun Stemmen, løftede Armene, og søgte med Hænderne som efter en Fugl, der fløj forbi . . . og da maatte jeg gribe hende. Aah, de Morgener, de Morgener! Saa var Louise kun tyve Aar, saa ung, saa stærk, saa fuld af Livsmod . . . Det er, som hører jeg endnu hendes Latter, snart oppe, snart nede, og ser hende, kaad, sprudlende, fuld af Indfald, sejrrig i sin Glæde som den helt unge, der tror sig Herre over Liv og Død . . . .

— Vi levede i saadanne Dage vor Barndom igennem, en Barndom, der blev til for os alene, ikke som den Barndom, vi engang

levede hver for sig, men Barndommen, som den maatte være bleven, hvis vi havde haft den sammen. Vi så i Træerne, i Blomsterne, i Skyerne, i Horizonten alt det, som Barnet ser. Alt skiftede Værdi for os, det Store blev Smaat, det Ubetydelige svulmede op og blev til noget Kæmpemæssigt. Vi så de gamle Træer staa som levende Væsner strækkende deres Grene ud i stum Længsel efter at slide sig løs fra den bindende Jord, vi følte Barnets Angst for Tusmørket, vi fortalte hinanden underlige Drømme. Vi gik ud i Haven, i Mørket, og lod, som om vi fo'r vild og famlede efter Vej og hviskede hinandens Navn. Ak, vore Hjerter bankede, naar vi mødtes, og vi favnede hinanden, som var vi undsluppet de største Farer. Vi jublede, vi raabte højt af Fryd. Og om Natten . . . vi kunde ikke sove, Livet var saa rigt, vi kunde ikke slippe de Timer, som Søvnens krævede. Saa stod vi op og sneg os som Tyve, for ikke at vække Pigerne, ned i Kælderen og hentede Vin . . . jeg har en gammel Tokayer . . . og vi satte os un-

der Morbærtræet. Vi talte de Stjerner, der naaede gennem Løvet. Louise paastod, hun kunde mærke Vinens Duft gennem Huden, og hun kom med sit Haanded, at jeg skulde fornemme Duften . . .

— Jeg ser af Deres Blik, at De ikke er helt med i det, jeg fortæller. De vilde ønske, det var mere klart, mere ordnet. Men jeg kan ikke. Jeg har bestandig en dobbelt Tankerække inde i Hjernen. Medens jeg beretter et løsrevet Minde om Louise, dukker talløse andre frem, som Skove, der skyder op i et Nu og skjuler Sletten, der før var synlig. Jeg dvæler i de mange Minder, medens De hører det enkelte. Derfor kan jeg glemme noget, der for Dem er — og maa være — væsentligt. For mig er alt væsentligt — alt hvad der slynger sig om Navnet Louise . . . Men det, jeg *nu* har at sige, kan fortælles klart, thi det rummer ikke Minder. — Det er, som om jeg dukker ned i stinkende Dynd, mine Hænder, min Mund, mine Øjne fyldes dermed, men jeg vil ikke gaa udenom, ikke springe over.

— Louise var borte. Jeg genoptog mit Liv, mine Vaner, mine — Udskejelser. Jeg genoptog dem med samme Nydelse som den, hvormed Drankeren, der en kort Tid har været berøvet Vin, hengiver sig til sin gamle Last. Det var, som havde Louise aldrig eksisteret — som havde hun aldrig med sin Finger skrevet paa min Pande . . . Kun nogle Dage havde jeg været foruroliget af denne Begivenhed . . . Der gik Maaneder. En Del af Tiden tilbragte jeg paa min Villa ved Comosøen — jeg ser paa Deres Ansigt, at ogsaa De har hørt Rygter om Livet, der førtes dèr . . . Men jeg var vendt tilbage, var atter i min Bolig i Byen. Min Tjener plejede at bringe mig Bladene ind paa Sengen. En Morgen, da jeg aabner dem, er det første, jeg ser, Louises Navn med store spærrede Typer. Louises Navn . . . De kender den Maade, hvorpaa Skandaler bringes til Torvs, uden Skaansel, uden Skamfølelse! . . . Louise fremstilles som et intrigant Fruentimmer, en kvindelig Tartuffe. Man overdænger hende med Smuds. Bag Forældrenes Ryg har hun

ført den skændigste Tilværelse og er saa løbet af Landet med en Elsker. Han forlader hende, og hun tumler rundt som Vagabond, givende sig til Pris for hvemsomhelst paa de alfare Veje. Til hun — føder sit Barn i en Kro og gaar bort og knuser dets Hoved mod en Sten. Hun vil flygte, men paagribes, er stum i sin Forhærdelse, vil intet bekende. Først da hun stilles Ansigt til Ansigt med Forældrene, først da tilstaar hun at have myrdet Barnet. . . .

— Alt dette og lignende staar der om Louise . . . Om *Louise!* Jeg læser det, og mine Øjne blindes ikke. Jeg staar op og gaar ud. Overalt drøftes den Aschenbachske Skandale. Man siger til mig: — Dette maa være Stof for dig! Du har jo været i Generalens Hjem, du maa have kendt denne Frøken Louise med Madonnamasken og det fjerne Væsen . . . Du maa kunne forklare, hvorledes en Kvinde kan forstille sig som hun! . . . Jeg smiler og trækker paa Skuldrene og beklager, at jeg kun har set hende saa flyg-

tigt, at jeg daarligt erindrer Farven paa hendes Haar . . .

— Ja, foragteligt, over al Maade foragteligt, men det sagde jeg jo i Forvejen, og De bad mig ikke tie . . . Lad os skynde os forbi dette, det er nærved at overstige mine Kræfter. De kan hjælpe mig ved at spørge om det, De ikke forstaar . . .

— Min Handlemaade var ikke dikteret af Fejghed, ikke af Frygt for Mennesker. I Fejghed ligger en Undskyldning, Fejghed er en Følge af Svaghed, og Gud i Himlen véd, jeg var ikke svag. Jeg havde taget mit Standpunkt, og jeg stod fast . . . Hvert Menneske har to Ansigter, ét der vender ud imod Mængden, og ét der skuer ind i Sjælen. Min Adfærd udadtil paa dette Tidspunkt har aldrig bekymret mig, heller ikke Louise. Hun som sagde: *Vi to — og de andre!* Nej, det var min indre Adfærd, der er foragtelig . . . Fra det Øjeblik, hvor jeg saa Louise anklaget for Drabet af sit eget — af *mit* — Barn, thi jeg var jo ikke i Tvivl,

blev hun for mig en ussel, uværdig Skabning. Saavidt gik det, at jeg havde Medynk med mig selv, fordi jeg for en Tid — taabeligt — havde kaldt hende »min gode Drøm«. Jeg sagde saaledes: Lad være, at en Kvinde, der er i yderste Nød, dræber sit Barn — hvis hun er forladt af den Mand, der be-
svangrede hende, hvis Slægten forstøder hende, hvis hun mangler Brød, og Brystet er tørret ud, saa ogsaa Barnet hungrer. Men Louise vidste, *vidste*, at jeg var rede til at gifte mig med den Kvinde, der kom og sagde: Du er Far til mit Barn! Istedetfor at gøre dette, afbryder hun enhver Forbindelse med mig, bringer Skam og Fortvivlelse over en hæderlig Slægt og begaar en Handling, der afslører hende som et Umenneske. . . .

— Jeg fulgte Bladenes Fremstilling af Sagen, gennemlæste Forhørene og dannede mig et saadant Vrængbillede, at selve Tanken om, at Louise havde været min Elskerinde, blev mig modbydelig. Jeg kæmpede mod Tanken om hende som en hallucineret mod

sine gyselige Hjernefostre . . . For at sløve Uroen i mit Sind søgte jeg bestandig Selskab, men mod min Vilje førte jeg altid Samtalen hen paa hende. Hun blev i mine Tanker som i min Tale Beviset paa en tidligere Paastand, at Kvindens Natur er lav og i Forhold til Manden ikke naar højt over Dyrets . . .

Saalangt havde Dr. Stefan talt næsten i et Aandedrag, monotont, sløvt men hastigt, det virkede, som et Menneske der gentager en Remse. Nu trak han Vejret dybt nogle Gange og tog sig til Struben, som var han ved at kvæles. Sveden bristede frem paa hans Pande, han krammede det hvide Knipplingstørklæde i sine Hænder. Saa gik han langsomt over Gulvet, knælede ved Sengen og hviskede nogle Ord i det Sprog, jeg ikke forstod. Lidt efter kom han tilbage, han var meget bleg:

— Louise ser ind i mig, hun véd, at hvad jeg lider ved at fortælle dette, er en Del af min Bod. . . . Sig, har jeg ikke fortalt klart og roligt? Men vi er ikke færdige, ikke

endnu. . . Der var en Kvinde hos mig, og vi talte om Louise. Hun sagde: — Man skal ikke fordømme et Menneske, man ikke kender! Irettesættelsen ramte mig som et Piskeslag. Ophidset til det Yderste af et Raseri mod det Vrængbillede, jeg selv havde dannet af Louise, raabte jeg: — Jeg fordømmer ikke uden at kende! Frøken v. Aschenbach har i sin Tid rendt mig paa Dørene med sine Kærlighedsdigte! Hun, der var hos mig, sagde tirrende: — Er du vis paa, du ikke praler? Og da . . . og da . . .

Dr. Stefan blev saa dødelig bleg, at jeg uvilkaarligt udbrød: — Sig det ikke, jeg vil ikke vide det! Jeg bryder mig ikke om at høre mere! . . .

Men han gik baglænds hen til Sengen, strakte Armene ud og trak — uden at vende sig — de hvide Forhæng sammen, saa de skjulte den Døde: — De vil ikke vide det! De vil ikke høre mere! Men jeg vil tale — *jeg vil tale* . . . Jeg aabnede den Skuffe i mit Arbejdsbord, hvor Louises Digte laa. Jeg tog dem frem, jeg læste dem højt

for hende, Skøgen, der var hos mig . . .
Jeg læste Louises Digte højt for en Skøge!
 Og hun lo og læste med over min Skulder
 . . . Jeg læste, hvad mine Øjne viste mig
 skrevet paa de hvide Blade med Louises
 rene spæde Skrift. Og mine Øjne saa Ordene,
 og jeg læste dem:

Og vil du vide, hvad mig tykkes størst:
 Mit hele Liv at samle i én Draabe
 for blot at slukke ét Sekund din Tørst . . .

Mine Øjne læste de Ord, derfor gentog
 mine Læber dem. Men Skøgen, der læste
 over min Skulder, sagde: — Hvad er det,
 du læser? Det staar der jo ikke! . . . Og det
 stod der *ikke* . . .

— Det var den 16nde October, den Dag,
 hvor Louise blev overført til Fængslet for
 med syv Aar af sit Liv at sone — min
 Skyld . . .

Jeg hørte Uret slaa tre fuldtonende Slag, jeg hørte *Beethovens* Hymne til »Adelaide« lyde ud i Natten. Endnu sad jeg i den dybe Stol, Dr. Stefan havde rullet frem til Bordet, da vi kom ind fra Haven. Endnu laa Lavendlerne opdyngtet paa Gulvet ved Sengens Fodende. Deres Duft, der i Begyndelsen var tiltalende, blev efterhaanden næsten uudholdelig stærk. De Møl og Nat-sværmere, der af Lysskæret sugedes ind gennem de aabne Vinduer, flygtede straks igen, eller blev som bedøvede hængende paa samme Plet, sammenkrøbne, skælvende. Maa-ske var det Kulden fra den Døde, der virkede saaledes, men jeg vil snarest tro, det var Lavendelduften. Mit Hovede var tungt. Min Hjerne var udmattet af den Spænding, hvormed jeg fulgte og samlede Dr. Stefans

ofte afbrudte Enetale. Jeg vilde ikke give efter for nogen Trang til Hvile, og det forekom mig, at jeg den hele Tid var lysende vaagen.

Da føler jeg Dr. Stefans Haand mod min Pande: — De maa ikke sove! De har lovet at vaage med mig denne ene Nat . . .

Jeg fo'r op. Hvilke var de Ord, Dr. Stefan havde talt, medens jeg var sunket hen i Ubevidsthedens Dvaletilstand? Hvormeget af »det Væsentlige« havde jeg saaledes *wigenkaldelig* forspildt?

Havde han knælet ved Sengen og fortsat Udmalingen af hine Minder, hvis Ordlyd ikke kan eller tør gengives? Eller havde han talt ud i Rummet til sig selv og mig? Eller havde ogsaa han tiet og hvilet og ventet paa, at jeg skulde slaa Øjnene op?

Det er det, jeg aldrig skal erfare.

Der er Handlinger og Tidsrum i Dr. Stefans Liv, som jeg ikke fik Klarhed over hin Nat. Maaske har han med Hensigt undladt at dvæle derved som »Uvæsent-

ligt« — han regnede jo først med Livets Begyndelse fra den Dag, Louise kom ind i hans Stue. Men det er ogsaa muligt, at han roligt og klart har berettet, hvad jeg mangler i Helheden *netop* i denne Time.

Det vilde ikke være vanskeligt paa Grundlag af den Viden, jeg kunde samle hos Slægt og Venner af Dr. Stefan, at udfylde visse tomme Rum i Skildringen af ham og hans Liv, men jeg undser mig ved at vove Forsøget. Jeg frygter, at andres Indblanding skal plumre det Billede, jeg her i Erindringen søger at ridse op, Streg for Streg, Linje for Linje, saaledes som det steg op for mig hin Nat, der kun er skilt fra dette Nu ved Maaneder, men som synes mig Aartier fjern.

Som spillet af ganske smaa og spinkle Fingre vandrede ud fra Uret, taktfast og formfuldendt en af *Bachs* Fugaer, og fire Slag forkyndte, at en hel Time var gaaet sporløst henover mit Hoved. Hvad hjalp det, at jeg dengang som nu fordømte min altfor blødagtige Natur, der ikke udholdt saameget som én Nats Vaagen!

— Drik noget The! Dr. Stefan ikke blot skænkede den kolde The men førte Koppen til mine Læber. Jeg mumlede forvirret en Undskyldning. Han iagttog mig halvt smilende, halvt prøvende:

— De behøver ikke at forsvare Dem. Det Hele er saa naturligt. Havde De siddet i en Kres af ligegyldige Mennesker, havde De med Lethed holdt Dem vaagen. Nu talte jeg til Dem om noget, der trængte til Dybet af Deres Væsen, det var Dem uvant, det anstrengte Dem, derfor blev De træt . . . De lever, som de fleste Mennesker, med en enkelt Side af Deres Væsen, alt andet ligger ubenyttet hen . . . Sig mig ikke imod, jeg iagttog Dem nu, medens De sov — og jeg saa mere af Deres Sjæl, end naar De er vaagen. De lever i Deres Drømme, men hvad er Drømme uden *Maal*? Ogsaa Louise levede i Drømmen, indtil hun mødte mig, men hun var sig Maalet bevidst . . . Undrer det Dem, jeg nævner mig selv som Maalet for en saadan Kvindes Længsler?

Synes De, jeg er saa uværdig, at jeg burde tie og gemme det som en Hemmelighed, der kun vedkom hende og mig? Nej, nej, det falder mig ikke ind. Louise kaarede mig til Konge i den Verden, som opstod af hendes Kærlighed, og jeg er det. Tro ikke, jeg agter mig selv ringe, fordi jeg har været den, jeg var. Thi tror De det, har De slet ikke fattet Meningen med min Tale. Hans Stefan er to Personer, den der *var* og den der *er*. . . . Se, jeg levede med én Side af mit Væsen, til Louise kom. Jeg laa hen som en uopdyrket Mark, hvor kun det strideste Græs kunde gro. Louise vakte Følelser i mig, som jeg aldrig havde kendt, hvis Tilstedeværelse jeg ikke havde anet. Af det golde Land fremskabte hun frodig Muld, og hendes varsomme Hænder saaede den til, saa alt blev et duftende Blomsterflor. Jeg blev en anden, Louise forvandlede mig. Jeg følte Tusinde Kilder risle i mit Indre, jeg følte Solens Sødme, som jeg aldrig havde følt den før. Og *dog* blev jeg træt. Træt

af at være en anden. Det var mig uvant, det anstrengte mig. Der maatte en dobbelt Genfødselse til, før jeg evnede at tage imod og holde fast paa en Lykke, der dog fra Tidernes Begyndelse maa have været forudbestemt for mig . . .

— Jeg vilde gerne med jævne Ord skildre, hvorledes det gik til, hvorledes den afgørende Omvendelse fandt Sted, men det formaar jeg ikke. Paa de store Havdybder hjælper det ikke at kaste Loddelinen ud, den fanger dog ikke Bunden. . . . Hvor er det Menneske, der nogensinde loddede Bund i sit eget Væsen? Ja, Louise . . . Louise . . . men hun . . . Louise er jo ikke »et Menneske«, Louise er — *Louise!* Nu smiler De og synes, jeg taler enfoldigt. Og De har Ret. Louise har lært mig at elske den rene Enfold. For hende *var* alt. Hun ejede Troen, og Troen er Enfold . . .

— Men det var Omslaget i min Natur . . . Ja, for det er det besynderlige, den hemmelige Forbindelse, jeg havde sporet

mellem Louise og mig, endnu før hun blev fængslet og dømt, den berørte kun mine Nerver, ikke mit Tankeliv, og slet ikke min Sjæl. De husker, jeg brændte Manuskriptet til min sidste Bog — men De kender ikke de nærmere Omstændigheder. Véd De forresten, at min Broder erklærede mig sindssyg og forsøgte paa at umyndiggøre mig af den Grund? Jeg nærer intet Nag til ham, hvor skulde han forstaa, hvad jeg dengang selv ikke forstod?

— Louise vidste intet derom. Jeg har spurgt hende Gang paa Gang, og hun kunde ikke huske fejl — det skete jo paa hendes Fødselsdag 20. December, den første i Fængslet. Nej. . . Hun sad og flettede Vidjekurve den Dag som de andre, ikke andet, saadanne Vidjekurve, som dem Børnene leger med, med en lille tynd Hank. Hun har flettet dem i Tusindevis — har De set Arrene i hendes Hænder? Tænk Dem — i Tusindevis . . . spredt over Jorden, hver enkelt bærende Bud fra hendes dej-

lige Hænder. Jeg synes, at disse Kurve maa have ført Velsignelse med sig, hvor de kom. Dèr . . . henne i Skabet staar én, den sidste hun flettede i Fængslet, men jeg tør ikke tage den frem, ikke nu . . . jeg er ikke stærk nok . . .

— Det gaar ikke an at tale om det . . . Jeg maa skynde mig, inden Natten er omme. Det er, som om jeg kun kan tænke frem til det Øjeblik, hvor Solen staar op, bagved det er der en Tomhed . . . jeg véd godt, det er *Døden* . . . Tillader De jeg tænder en Cigaret? . . . Nej, ser De, det at jeg brændte Manuskriptet, skyldtes ikke Louise, maaske nok hendes Indflydelse, men ikke Tanken om hende. Det kom helt inde fra, fra Sjælen. Som en overmægtig Trang, der maatte tilfredsstilles.

— Jeg havde aftalt med min Forlægger, at Bogen skulde komme i Februar. Manuskriptet var afskrevet i saa mange Eksemplarer, at hver Oversætter kunde faa et. Men da jeg var meget omhyggelig med

disse Overførelser til fremmede Sprog, havde jeg truffet den Ordning, at Oversætterne, medens de udførte deres Arbejde, skulde være mine Gæster paa Villaen ved Como-søen. Det var et omstændeligt Arrangement, men det passede mig. Derved blev jeg sikret mod adskillige af de Fejl, der ellers næsten uvægerligt sniger sig ind selv i de bedste Oversættelser. Mit Herredømme over Sprogene var stort nok til, at jeg turde forlade mig paa min egen Dom. Og saa morede det disse Mennesker at være en Maanedstid i en smuk Egn og under Vilkaar, der var bedre, end de var vant. Vi tilbragte hyggelige Aftener med at sammenligne de enkelte Kapitler i forskellige Sprog. Det skærpede Ørets Finsans og vakte Lyst til at yde det Fuldkomne. Det hele stod paa en god Maaned, saa De vil kunne begribe, at jeg saa at sige ikke havde Bogen ude af Tanker et Øjeblik i den Tid. Min Ærgerrighed var anspændt til en Højde, der forbausede mig selv. Jeg lovede mig et overordentligt Resultat.

— Og saa sker følgende: Arbejdet var fuldendt. Jeg havde forvissat mig om, at alle Kladder var tilintetgjort, saa kun de enkelte Renskrifter forelaa, som var rede til Trykning. Dagen efter skulde de oversendes til de forskellige Forlæggere, der ønskede at bringe Bogen samtidig. Jeg plejede at afslutte Samarbejdet med mine kosmopolitiske Oversættervenner med en Festlighed. Sent ud paa Natten, da vi alle var noget øre af Vin og Lystighed, fandt en eller anden paa, vi skulde gaa Tur, og vi gik ud — det sneede, husker jeg — hver med sin Haandlygte, en Nødvendighed, hvis vi skulde finde Vej i Bjærgene. Sneen hørte op, og det begyndte at blæse. Jeg husker, jeg gik og tænkte paa en Tigger, jeg i sin Tid saå paa et Gadehjørne i Prag, han saa ud, som var hans Øjne frosne til Is.

— Gæsterne gik til Sengs, men jeg foretrak at blive lidt i min Arbejdsstue. Heldigvis havde Tjeneren ikke ladet Ilden gaa ud. Jeg satte mig hen til Ildstedet for at

samle Tankerne lidt. Som altid dengang kredsede de om den uhyre Opsigt, Bogen efter mit Skøn maatte gøre. Denne Bog var ligesom Summen af mit Liv og mine Erfaringer, den stærkeste Essens af mit eget Jeg. Ja, den forekom mig som et Slags literært Testamente, en Bautasten, jeg, skønt levende, rejste over mig selv. Der var mørkt derinde, men Skæret fra Ilden — jeg brugte altid Favnebrænde — De véd, store Stykker, der ser ud som gennemsaveede Træstammer, naar de ligger paa Jernbukkene — Skæret var saa stærkt, at jeg skelnede de enkelte Genstande i Rummet som gennem en rødlig Taage. Jeg så skiftevis hen til mit Arbejdsbord, hvor Afskrifterne laa Side om Side i ens høje Bunker, og ind i Ilden. Det var, som om jeg læste min egen Berømmelse i de glødende Tegn, der dannedes, naar Træsplinterne krummede sig sammen og blev til Aske. Jeg ønskede at se Baalet endnu større — — — halvt i Tanker stod jeg op og slæbte to, tre af de svære

Brændestykker ind paa Bukkene. Heden blev næsten uudholdelig, men jeg flyttede mig ikke . . .

— Se, hertil er jeg fuldstændig klar over mine Følelser. Men hvad det var, som drev mig hen til Arbejdsbordet, som drev mig til at tage Manuskripterne, lægge dem i en Bunke, bære dem hen til Ildstedet og Blad for Blad lade dem drysse ned i Baalet — det . . . véd kun Gud! Det var ikke under Indtryk af nogen Rus. Det var ikke et af hine Anfald, der faar hysteriske Mennesker til at handle paa Trods af al sund Fornuft. Jeg var fuldkommen Herre over mig selv. Og jeg siger Dem, at aldrig . . . *aldrig* har jeg følt en saadan Fred. Det var, som om Himlen sank ned og velsignede mig . . . Jeg mærkede den skarpe Lugt af det forkullede Papir, og jeg vidste, at min Handling var uigenkaldelig, og dog blev jeg ved, til det sidste Blad var hvirvlet hen i Aske. Ikke en Tanke strejfede Louise, ikke en Tanke. Det var kun Fred, Fred og intet andet . . .

— Og da saa det sidste Blad af det, jeg selv kaldte: »*Summen af mit Liv*«, var for-
tæret, vidste jeg ogsaa, at jeg aldrig mere
skulde tage Pennen i min Haand . . .

— Jeg havde Fornemmelsen af, at Heden
sved mit Haar, men jeg rørte mig ikke af
Stedet. Ja, var der gaaet Ild i mine Klæ-
der — saasandt jeg lever, jeg tror ikke,
det havde drevet mig bort. For første Gang
i mit Liv kendte jeg den Følelse, som ikke
har forladt mig i de fem Aar, Louise var
hos mig, *Følelsen af at have Fred med sig
selv*. Jeg blev siddende, til Ilden var brændt
ud. Saa stak jeg halv uvilkaarligt — som
Børn, naar de leger med Sand — mine Hæn-
der ned i den lunkne Aske og fyldte dem
med Resterne af min sidste Bog . . . .

— Jeg har aldrig siden, hverken i Drøm-
me eller vaagen, blot et eneste Sekund øn-
sket denne Handling ugjort . . .

Dr. Stefan tændte en Cigaret. Han pu-
stede Røgen ud i smaa rolige Ringe, der
svævede længe rundt i Rummet, fordi Luf-

ten var saa stille. Saa smilede han med det skælmske Smil, der pludselig gjorde ham ung og kaad:

— De skulde have set det Postyr, der fulgte! Brevene, der strømmede ind, og Avisartiklerne, og de kære nysgerrige Venner . . . Der var jo kun én Forklaring paa min »afsindige« Handling, jeg maatte være gal! Man skildrede i Bladene mit »pludselige Vanvidsanfald« saa udførligt, som havde Væggene i min Arbejdsstue været som Fortæppet i et Teater fulde af Kighuller med et Reporterøje i hvert. Min Broder sendte mig Sindssygelæger paa Halsen, den ene efter den anden, under de utroligste Paa-skud. Jeg blev beluret, selv naar jeg sov . . . Men under alt dette, der vilde have bragt de fleste normale Mennesker ud af Ligevægt, var jeg fuldkommen rolig, let til Mode, lys i Sindet . . .

— De vil maaske have lagt Mærke til, at jeg har en udpræget Sans for det, Kvinder kalder »Huslighed«, og jeg forsikrer Dem,

at paa dette Tidspunkt var jeg med Liv og Sjæl optaget af at udpakke og ordne nogle Indkøb — nogle gamle Billeder og Træskærerarbejder . . . Louise var *ikke* i mine Tanker . . . Jeg havde faaet den Idé at lade et af Værelserne omdanne som Kapel med hvælvet Loft og kulørte blyindfattede Kirkeruder — for Stemningens Skyld, forstaar De, og nu skrev jeg i Øst og Vest for at skaffe Ruder fra den rigtige Tid. Jeg planlagde en Italiensrejse med dette som eneste Formaal . . .

— En Morgen, før jeg var staaet op, kommer min Broder ind med to Læger, og . . . Dr. Stefan rynkede Brynene i Vrede . . . man foretog med Magt en Legemsundersøgelse. Antagelig har min Broder ment, jeg var hengivet til en eller anden hemmelig Last som overdreven Brug af Morfin eller sligt . . . Naa, Undersøgelsen bragte det Resultat, at Lægerne erklærede, mit Legeme var fuldstændig sundt og harmonisk. Altsaa var det »kun« Sjælen, det var galt fat med! . . .

— Efter denne Voldshandling lod man mig i Fred. De fleste Gæster rejste bort, kun en . . . Veninde . . . blev hos mig . . .

— Du gode Gud, hvorfor spilder jeg Tiden med alt dette usigeligt ligegyldige? Det var jo kun et eneste Skridt ad den Vej, der førte til Louise . . .

— Hvis man spurgte de Mennesker, der kendte mig dengang, vilde de vel have kaldt mig ryggesløs. Men jeg ser ikke saaledes paa det selv . . .

— Freden, der kom over mig, da jeg brændte Manuskriptet, blev ikke af Varighed. Der fulgte en Tomhed, som jeg forgæves søgte at fylde ud med at rejse, med at samle og med . . . Kvinder . . . Ja, med Kvinder . . .

Dr. Stefan lænede sig tilbage i Stolen med Armene paa de forgyldte Armlæn. Han saa forbi mig ud i Fortiden men ikke med Anger i Blikket, snarere som den, der staar paa et højt og uangribeligt Stade og smilende følger Dværgenes puslende Forsøg paa at drive ham bort.

— Der kom det Øjeblik, hvor enhver Kvinde vakte Lede i mit Sind. Saa var det, jeg gik i Kloster. Det var atter et Skridt mod Maalet. Jeg droges ikke af Trang til Tro. Det var vel Modsætningen, der lokkede mig. Tilfældigt læste jeg en af de gamle Kirkefædres Skildringer af Klosterlivet, og det faldt mig ind, at Stilheden og Ensformigheden var det eneste, jeg endnu aldrig havde prøvet. Jeg blev ikke Munk, som man skrev om mig, jeg var kun optaget paa Prøve — men jeg fik Lov at deltage i Arbejdet, Bønnerne, Husordenen. Og jeg befandt mig saa vel, at havde jeg ikke hin Nat set Louises Haand tegne mit Navn paa Cellens hvide Væg . . . hvem véd, hvad saa! Men den Nat, det Nu, foregik det store afgørende Omslag . . .

— Har jeg fortalt Dem, hvordan jeg brød op fra Klostret og rejste i seksoghalvtredsindstyve Timer, uden at spise, uden at sove, for at naa min Bolig, for at læse Louises Breve? . . .

— Ingen ventede mit Komme — naturligvis. Jeg var jo allerede dengang »tabt for Verden«. Der laa toaarigt Støv over Møblerne . . . De sidste Timer i Toget skælvede jeg af Angst for ikke at finde Brevene. Jeg vovede næppe at træde over min egen Tærskel . . . men Gud være lovet, de var der, de var der . . . I Mørket famlede jeg Vej mellem Møblerne, i Mørket fandt jeg Brevene, eller *de* fandt mig, jeg véd ikke hvilket . . . Men da jeg holdt dem i mine Hænder, kunde jeg ikke læse! Under min Fraværelse havde man drejet af for Ledningen, jeg kunde ikke skaffe Lys . . .

— Gaa hen paa en Restaurant! Tage Værelse paa et Hotel! . . . Nej, jeg kunde ikke gøre sligt, det laa udenfor mine Tanker. Jeg besluttede at afvente Dagen.

— Jeg husker, jeg græd . . . som man græder i Mørke, og naar man er ene . . . og naar man føler Vægten af sin Synd . . .

— Jeg gik hen til Vinduet . . . aah, denne stille fortvivlede Lyd af Regnen . . . Det

var, som noget kaldte mig ud. Jeg tog Brevene ind under Kappen og gik ned. Foran Huset mødte jeg — Iwan. Han spurgte ikke, jeg talte ikke. Vi fulgtes til hans Hus og til mit og til hans igen. Saa bad jeg: — Maa jeg gaa med op hos Dem for at læse Louises Breve? Han aabnede Porten, vi gik ad Bagvejen, Iwan og jeg . . . og dør, under Tag med Louises Forældre, siddende paa Tjenerens Seng, læste jeg Louises Breve . . . Lavendelduften var i dem alle . . .

— Noget hulkede dybt inde i mig: — Hun har dræbt sit Barn! Louise har dræbt *vort* Barn! . . . Jeg vidste jo ikke bedre, hvor skulde jeg vide? Men det var ikke længere Vaaben imod hende. Thi nu vidste jeg, at Louise var Kvinden for mig — den *eneste*, min Sjæl har elsket . . .

— Jeg talte til Iwan, jeg bad ham tale, fortælle . . . Véd De, hvormed han hjalp mig? To smaa Ord, der er selvfølgelige, to smaa Ord, der anvendes i daglig Tale, uden at nogen skænker dem en Tanke . . . Han

sagde: — Herre, Tiden gaar! Og disse Ord: — Tiden gaar! de blev Krykkerne, hvorved jeg slæbte mig videre ad Vejen mod det store Maal . . .

— Fatter De, at ogsaa jeg har lidt? Endnu fire Aar var tilbage af de syv. Endnu fire Aar maatte Louise blive derinde . . . i Fængslet, mens jeg gik frit omkring. Og ikke en Dag, ikke en Time kunde jeg sone for hende. . . . Jeg synes, jeg kender hver Sten i den røde Mur, saadan har jeg gaaet om den, saadan har jeg stirret paa den. Jeg har lyttet efter hendes Skridt, hendes Aandedrag, ikke efter hendes Stemme . . . jeg vidste jo, hun var stum, naar de førte hende ud »at gaa Tur« . . .

— Spørger De nu, hvorfor jeg ikke skrev til hende, hvorfor jeg ikke søgte om Lov til at se hende, tale med hende, saa har jeg kun det eneste Svar: Jeg vovede mig ikke frem for hendes Aasyn, ikke endnu . . . ikke endnu . . .

— Ingen Tigger har mere ydmygt rakt

Haanden frem og bedt om Almisse, end jeg har vandret omkring denne røde Fængselsmur, ventende paa, sukkende efter et Tegn fra hende . . . som sad derinde og flettede Vidjekurve . . . Jeg har set Fængselsporten blive aabnet og lyssky Væsner blive lukket ud . . . mit Hjerte har knuget sig sammen af Medynk . . . Jeg følte mig i Slægt med dem, fordi *de* havde lidt, som Louise led. Jeg har nærmet mig og villet tale til dem, spørge dem: — Har De set hende, jeg elsker, har De set min Hustru? . . . — ja, Louise *var* min Hustru fra hin Nat, jeg sad paa Iwans Seng og læste hendes Breve for anden Gang. Men naar jeg kom helt hen, svigtede Mælet. Synet af de Ulykkelige gjorde mig stum.

— Opsynsmændene blev mig vær. Man spurgte mig, hvorfor jeg bestandig gik dør, og jeg svarede: — Jeg venter! Man spurgte: — Hvem venter De paa? Jeg svarede: — Paa hende, jeg elsker! Og man troede, jeg var gal.

— En Dag tænkte jeg, det var, fordi min Pels var foret med Søløveskind, og de, der plejer at vente udenfor Fængslet mest er saa fattige. Saa tog jeg den af. Men jeg frøs, og jeg tog den paa igen . . .

— I Nærheden af Fængslet . . . ikke helt nær, saadan vel en Times Vej borte . . . laa en Kro. En Landevejskro, med smaa kolde Kamre og Tørverøg. Dèr boede jeg. Fra mine Vinduer kunde jeg se, naar Lysene blev tændt i Fængslet . . .

— Dèr skrev jeg Breve til Louise . . . Breve, som aldrig blev sendt, Breve hun aldrig fik i Hænde. Naar Morgenen kom, brændte jeg Nattens Brev. De blev jo heller ikke skrevne, for at hun skulde læse dem . . . det var mere mit Hjerte, der talte ud i Natten . . . Og medens jeg skrev til hende . . . *skrev hun til mig!* Hun vidste intet . . . intet . . . intet . . . Familien fik Lov at besøge hende, men hun ønskede ingen at se. Hun skrev ikke til sin Slægt. Hun skrev til mig . . . i de smaa blaa Hefter

. . . de smaa blaa dyrebare Hefter, der skal følge hende i Graven. Men fra disse blaa Hefter, som jeg har læst en eneste Gang . . . ikke mere . . . Ordene brænder . . . Ordene brændte mine Øjne . . . fra dem véd jeg, at Louise fornam min Nærhed. . . Hun synes, Briksen bliver mindre haard. Hun synes, Luften i Cellen bliver mindre raa. Hun føler, at Solen er paa Himlen. Skønt hun ikke ser den, føler hun dens Varme. Og . . . ja, jeg har Beviserne for mine Ord: Louise drages mod den røde Fængselsmur, der omhegner Gaarden! Hun standser og lægger sine Haandflader mod de kolde Sten og kærtegner dem . . . og *kærtegner dem* . . . medens mine Hænder udenfor kærtegner de samme Sten . . . Tro mig, jeg taler jo kun den rene Sandhed . . . jeg taler om Louise . . .

— Louise var den eneste af alle Fangerne, der ikke bankede, hun levede helt alene, hun vilde det selv saaledes . . . i alle de syv Aar, medens min Sjæl langsomt, langsomt forberedtes paa det store Møde . . .

— Og saa kom den Dag, hvor Louise *vidste*, jeg var der, den Dag, hvor hun smilede og strakte sine dejlige Hænder op mod Himlen og nævnede mit Navn . . .

— Jeg sad jo i det lille blaa Kammer paa Kroen og talte til Louise og skrev til hende og brændte Brevene, eller jeg gik Vejen til og fra Fængslet og rundt om Muren — rundt, rundt . . . Aldrig raabte jeg: — Louise, Elskede . . . det er mig, som gaar herude! Aldrig. Aldrig . . . Det blev Foraar, Sommer, og Løvet faldt, det blev Vinter. Aarstiderne gik med Dagene. Iwan havde Ret: Tiden gaar! . . .

— Kender De de Drager af Papir, Børnene leger med og lader flyve op i Luften? Ja, alle kender dem. Jeg fik en Tanke . . . en Tanke jeg siden har velsignet. Af Børnene laante jeg en Drage, jeg prøvede at løbe med den, at lede den. Oh, Blæsten var villig . . . Saa lod jeg komme de hvide Roser, Victoria Augusta . . . de Roser, som Louise elsker . . . Jeg bandt dem til Dragen med tynde Traade, der maatte briste,

der skulde briste, og hver Dag lod jeg nye komme, hver Dag satte jeg Drager op med Roser bundet ved. Børnene lo og troede mig helt forrykt. Naar Dragen havde flakket lidt frem og tilbage, bristede Traadene, og Roserne faldt til Jorden . . . Louise saå det ske. Hun, som altid gik med Blikket sænket, saå op . . . hun saå den hvide Drage . . . hun strakte sine Hænder op og hviskede mit Navn, og Rosen faldt ned for hendes Fødder . . .

— Kunde jeg lyve, naar jeg taler om, hvad jeg har læst i de smaa blaa Hefter? . . . Rosen faldt, og hun tog den ikke op. En Fange maa ikke bøje sig og tage noget op. Men hun havde set den — den havde bragt sit Bud . . . Nu vil De vide, hvorledes jeg kunde vide, at Louise saa Rosen falde . . . at jeg kunde vide det allerede dengang, hvor jeg ikke havde læst i de smaa blaa Hefter. Men jeg kan ikke svare Dem. Jeg kan kun sige, jeg slap Snoren ud af min Haand og lod Dragen flyve bort over Markerne, hvorhen den vilde. Jeg

vendte mig ikke efter den . . . Der laa flere Roser i Græsset, jeg tog dem op og bar dem hjem. Noget inde i mig sagde: Det, som du ønskede, er sket! og jeg var rolig.

— Og fra den Tid begyndte jeg at tænke paa *vort Hjem*, det Sted, Louise som min Hustru skulde indvi til Hjem for os bægge. I det lille nøgne Krokammer laa jeg om Natten og udmalede mig dette Hjem. Jeg flyttede det i mine Tanker snart til det ene Land, snart til det andet. Det var som et Telt mine Tanker hamrede ned i Jorden i et eneste Nu. Og mine Tanker slog det sammen og bar det Tusinder af Mile bort — atter i et eneste Nu. Hver Plet paa Jorden, der flygtigt havde vakt mit Behag, blev prøvet . . . i hine stille Nætter, medens jeg fra min Seng saa Vagtlysene brænde i Fængslet. Snart tænkte jeg mig os levende i Norge ved en af de dybe Fjorde, med Fjælde rundt om som Værn mod Verden. Snart førtes vi over Havet til Mexikos frugtbare Højland. Og igen forekom Baikal-

søen mig som det eneste Sted, og saa Spanien . . .

— Vi maatte leve for os selv. *Vi to!* Mellem os og — *de andre* maatte rejses en Mur saa høj som fra Jord til Himmel . . .

— Jeg tumlede med de uudførlige Planer. Jeg — der aldrig havde haft en Øxe i min Haand — vilde selv fælde Træerne til vort Hjem, selv ramme dem ned i Jorden, selv lægge Tag paa Huset, dele Rumene af, skære Vinduer og Døre til . . . Der var Nætter, hvor dette syntes mig en saadan Nødvendighed, at jeg besluttede Morgenen efter at gaa i Lære hos de smaa Haandværkere i Landsbyen nærved. Men jeg opgav det igen. Jeg huskede paa Iwans Ord: — Herre, Tiden gaar! Jeg vidste, at den Louise, der kom ud fra Fængslet, naar de syv Aar var omme, var en anden end hin unge Kvinde med det sorte Fløjlsbaand og Glorien af Glæde om sin Pande . . . Jeg følte og forstod, at en saadan Tilværelse, som jeg havde udmalet mig, hvor vi saa at sige skulde leve af de Urter og Frugter,

vi selv avlede, og de Fisk vi selv fangede, det var en Tilværelse, der passede for helt unge Mennesker — for dem, der springer over Grøfter og Gærder, dem der klatrer i Træer . . . ikke for hende, der i syv Aar havde været stænget ude fra Solen . . .

— Saa slog det om. I Tankerne førte jeg Louise ind i Marmorpaladser . . . intet var stort nok, prægtigt nok . . . Fra den ene Yderlighed til den anden. . .

— Ja, alt dette var kun Fantasterier, men med saadanne Fantasterier gik mine Nætter . . . Et Øjeblik tænkte jeg paa Villaen ved Comosøen — kun et Øjeblik, saa slog jeg Tanken ned som et hæsligt Kryb. Jeg skrev til min Broder og meddelte ham, at han kunde betragte den og alt, hvad der fandtes deri, som sin Ejendom. Ikke fordi jeg nærede Godhed for ham, men for at blive alt det kvit, der var besudlet af Fortiden . . . Som Tak forsøgte han at gøre mig umyndig, og det lykkedes ham delvis . . .

— Se, alt her i Livet synes smaa Tilfældigheder, og dog er alt vejet paa For-

udbestemmelsens haarfine Vægt. Jeg hævder, det var ingen Tilfældighed, at jeg paa min Vandring for at finde en Bolig til Louise og mig kom til denne Dal. . . Fra Evighedernes Morgen har det været forudbestemt. Derfor blev disse blaa Bjærge lagt her, derfor slog Pinjerne Rod, derfor lod Mennesker dette Hus bygge . . . og derfor blev Louises Hænder lamme, da hun i Længsel efter mig knugede vort Barn ind til sig . . . Ja, fra Evighedernes Morgen har det været lagt til Rette . . . og derfor véd jeg, at alt er saare godt . . .

— Men sig mig nu: — Hvor er det muligt, at jeg troede, . . . at jeg, der *kendte* Louise, kunde tro, hun havde dræbt sit Barn? Tro det, og blive ved at tro det? Og Louise tav . . . Hun vidste, jeg troede det. Hun kunde se det paa mit Blik, hun kunde læse det i mine Tanker, men hun tav . . . Ikke blot i de syv Aar i Fængslet, men senere . . . indtil den Dag, Fuglen faldt ned af Træet. Jeg har spurgt hende: — Louise, hvorfor hjalp du mig ikke med et eneste Ord? Men

hun rystede paa Hovedet. *Hun kunde ikke tale om det.*

— Og dog . . . aldrig er nogen Kvinde bleven elsket og æret, som Louise er blevet det af mig. Men Kampen, før jeg naaede saavidt . . . denne afsindige Kamp mellem Hjernen og Hjertet . . . Den sidste Kamp, det sidste Skridt . . . Naar mine Tanker hviskede: — Husker du Louises Hænder? Naar mine Tanker hviskede det, skjaldet det igennem mig: — Ja, ja, det var de Hænder, der knuste Barnets Hoved mod en Sten! Naar mine Tanker jubede: — Husker du Louises Hjerte? Svarede det angstfuldt: — Ved dette Hjerte nærede hun vort Barn — og dog slog hun det tildøde . . .

— Véd De, der var en Tid — to Aar før Fængslets Porte aabnede sig for hende — hvor jeg ønskede Døden, fremfor at opleve den Stund at staa Ansigt til Ansigt med Louise *uden at kunne glemme*. Men den Dag kom, hvor jeg saa paa mine Hænder og sagde: — *Vi har dræbt vort Barn!* Og da var Kampen endt. Da blev det for

mig, som om jeg ogsaa tog min Del af Straffen . . .

— Men naar jeg tænker . . . naar jeg tænker, at Louise kunde være gaaet i Graven *uden* at sige: — Mine Hænder blev lamme, derfor . . . skete det . . . Nej, nej, jeg vil ikke, jeg tør ikke gruble over det mere . . .

— Men hør nu: Louise *vidste*, jeg tog bort. Det staar i de smaa blaa Hefter. Der staar: — Hvorfor længes jeg ikke mere efter at staa ved Muren? Hvorfor er Stenene kolde, naar jeg rører ved dem? Og senere staar der: — Jeg maa samle Kræfter. Lykken maa ikke dræbe!

— Hun skriver: Lykken maa ikke dræbe! Men det *er* Lykken, som har dræbt hende. Det er ikke Lidelsen, det er *Lykken* . . .

Dr. Stefan taler til sin Hustru:

— Louise, Elskede, husker du, da mit Blod blev blandet med dit? Ja, du husker . . . mit Blod, som levede i dine Aarer, som døde, da dit Blod standsede sin Vandring. Louise, er det ikke en sød og vidunderlig Tanke, at Bloddraaber, der først fuldbyrdede Kredsløbet i mit Legeme, siden vandrede rundt i dit, søgende alle de hemmelige Steder, hvor jeg ikke kunde naa, de Steder, der var selv mine hedeste Kærtegn forholdt! Mit Blod trængte ind i dit Hjerte, mit Blod blev Et med dit . . . Aah, Louise, Elskede, at vi skulde opleve den Salighed! . . . Husker du? Husker du? Den kolde, kolde Vinter . . . Ustandseligt kom Stormene fra Øst, fra Rusland, fra *dit* Land. Og du frøs Dag og Nat. Kulden var kommen ind i dig, og jeg var magtesløs. Du

sagde: — Jeg fryser ikke ret meget, jeg bliver snart varm! men du blev ikke varm. Jeg gav dig Pelskaaben paa og Pelsstøvlerne, men du rystede af Kulde. Jeg aandede paa dine Fødder, jeg holdt dem timevis i mine Hænder, men du rystede af Kulde. Lægen sagde, du havde ikke Blod nok. Saa fik jeg Tanken — Forsynet indgav mig den. Men jeg vidste, du vilde sige nej, og derfor tav jeg. Derfor gik jeg og havde en lille Hemmelighed for dig; og du, som kendte alle mine Tanker, du saa det, og du sagde: — Hans, hvad er det, du gaar og tænker paa? Men jeg kunde ikke røbe det, ikke før Tiden var inde. Jeg lod Lægen tage en Prøve af mit Blod, og det var sundt. Saa skrev jeg til en af de store Læger, og han kom . . . du blev saa forskrækket, da du saa et Ansigt, du ikke kendte . . . Jeg næsten fortrød, jeg havde handlet bag din Ryg . . . Og jeg tryglede dig om Lov, jeg tryglede dig paa mine Knæ — du frygtede, det skulde skade mig. Men Lægens Ord gjorde dig tryg . . . Husker du, Louise, El-

skede? Vi laa i Sengen, i denne Seng, i vor Seng, men den var flyttet ovenpaa, hen foran det store Vindu, for Lysets Skyld. De to Læger stod om os og Iwan og Sygeplejersken, men vi saa dem ikke. Jeg saa kun dine Øjne, du saa kun mine . . . Man taler om Sødmen i den Følelse en Moder fornemmer, naar hun har sit Barn ved Brystet — men hvad er det mod den Livsalighed, jeg fornemte hin Vintermorgen, da Blodet randt fra mine Aarer over i dine . . . Der var saa lyst, der var saa varmt. Iwan havde været oppe hele Natten for at holde Ilden vedlige, og der var en sød Duft af Brænde og Konvaller . . . Du elskede de Blomster fra vort eget lille Drivhus . . . Aah, de Øjeblikke, de evighedslange Øjeblikke. Jeg mærkede, legemligt, med hver eneste Sans, hvorledes Styrken fra mig gled over i dig. Og de Tanker, jeg tænkte hin Stund, er de rigeste, de fuldeste, jeg har tænkt i mit Liv. Hver Bloddraabe var en Tak, en Velsignelse, en jublende Bod . . . Dine Øjne blev saa store, det var, som

om de rørte ved mine, som gled der Kærtegn fra dem ind i mine . . .

— To Timer varede det. To Timer, der aldrig kom igen. Og disse to Timer, Louise, de lever et eget løsrevet Liv midt i alle de dyrebare Minder. Jeg hører dig sige: — Nu ikke mere! Nu ikke mere! Du bliver saa bleg! . . . Men jeg ønskede, det skulde vare ved, til hver Bloddraabe var trængt ind i dig, til jeg havde givet dig mit sidste Aandedrag . . . Saa var det forbi, og denne forunderlige Bro mellem vore Legemer blev kastet af. Vi laa Side om Side, du og jeg — men Glandsen i dine Øjne var saa dyb, og Farven kom i dine Kinder som Morgenrødmen paa den østlige Himmel. Og du sagde: — Hans, hvad hedder det højeste Bjærg i Verden? For nu tror jeg, jeg kunde gaa til Toppen uden at blive træt . . . Du, Elskede, du, som Dagen forud ikke kunde gaa opad vor lille Høj . . .

— Husker du, vi blev i Sengen i tre Døgn — det var slet ikke nødvendigt, vi blev der blot, som to Børn, fordi vi befandt os

saa godt. Og Sneen blev ved at falde . . . aldrig før og aldrig siden saa vi saa store Flokke, de svævede derude i Luften som Maagerne om et Skib. Og Ilden brændte saa rødt . . . Det hvide Skær og det røde Skær . . . husker du? Iwan bragte os Suppe kogt paa de Svampe, vi selv om Efteraaret havde fundet paa Højen, de gule, Cantareller kaldes de. Og Iwan gik til og fra, til og fra og bragte os Legetøj . . . Ja, Louise, det var jo dog Legetøj, om vi var aldrig saa voksne af Aar. Husker du hans glade Smil og hans Taalmodighed? Alt bar han hen paa de smaa Borde ved Sengen, glemte vi noget, huskede han det selv . . . Det er vist den eneste Gang, du har leget med dine Smykker . . . de Smykker, jeg købte sammen til dig, medens du sad derinde i Fangedragten og flettede Vidjekurve med dine dejlige Hænder . . . Jeg fik Lov at prøve dem alle paa dig, i Haaret, paa Halsen, paa dine Haanded . . . Louise, Louise, husker du de tre Dage? — Jeg længes efter Uret! sagde du. Du sagde det til

mig og ikke til Iwan. Men Iwan hørte Ordene. Lidt efter mærkede vi noget, der blev tumlet opad Trapperne — og dèr kom Iwan og Pigerne med det svære Ur! Vi lod Iwan dreje paa det, saa alle tolv Melodier kom uden Ophør. Du holdt mig i Haanden, det var, som følte jeg Tonerne gennem din bankende Puls . . .

— — Og nu vil jeg rede dit Haar til Natten, til den sidste lange Nat. Og jeg vil sige dig Tak for hver Gang, du gav mig den Glæde . . . Nu er dine Hænder døde, de er døde, ikke lamme som *dengang* . . . I fem Maaneder kunde du ikke røre dine Hænder, men sig, Louise, sig Elskede, at det var dig ingen Sorg, men kun en Glæde, fordi jeg var hos dig, fordi jeg var din højre og din venstre Haand! Du kunde ikke klæde dig paa eller af, ikke jage en Flue bort, ikke føre Skeen til din Mund. Men var jeg ikke hos dig? Mærkede du ikke af hver af mine Bevægelser, at jeg kun levede og aandede for at hjælpe dig? Følte du ikke et Kærtegn i hver eneste af de smaa Tje-

nester, jeg formaaede at yde dig? Jo, jo, jeg véd det . . . du sagde det med Ord, du sagde det med Smil.

— Yndigt, yndigt var det for mig at pusle og pleje dit bløde, stille Haar. Dit Haar er blødt og stille som dit Sind, Louise, og tillidsfuldt som du selv. Det hvilede i mine Hænder, naar jeg redte og flettede det, med en Fred, med en Tryghed, som forstod hvert enkelt Haar, at jeg elskede det. Og husker du, at i de fem Maaneder redte jeg ikke flere Haar af end dem, jeg bærer om min Finger under Ringen? Husker du min Stolthed hver Morgen og hver Aften, naar jeg viste dig den tomme Kam, og der var intet af dine Haar i Børsten? Og det gjorde ikke ondt, vel? Jeg tog saa varsomt, jeg tænkte paa, at hvert Haar var en fin kostelig Plante, hvis Rod sugede Næring af dit Legeme . . .

— Men jeg blev aldrig saa flink, som jeg burde, til at binde Baand og løse Hægter . . . Husker du i den første Tid, naar jeg fyldte Skeen til Randen, saa du ikke

kunde spise uden at spilde? Men du skændte ikke, du smilede blot ad min Ubehændighed . . . Louise, nu vilde du rødme, hvis du kunde. Husker du Badet? Du vilde ikke tillade mig at hjælpe dig, du vilde ikke . . . Men saa fandt jeg paa, at du kunde jo have et Lagen om dig i Badet — det var en lille List, Louise, for jeg vidste jo, at naar du stod op fra Badet, maatte Lagnet fjernes. Aah, du, du . . . Hvad var det, jeg ikke maatte se, jeg, der kendte dig . . . jeg, der kendte alt af dig? Saa tilbød jeg at binde for mine Øjne, naar jeg kom med de varme Haandklæder, men da forstod du, at du tilføjede mig en Smerte, og du sagde: — Hans, tilgiv mig! Du . . . *du* bad mig tilgive dig!

— Jeg ønskede, og jeg tror ikke, Ønsket var bespotteligt, for det var opstaaet af Kærlighed, — jeg ønskede, at dine dejlige Hænder aldrig skulde blive saa karske, at du ikke havde min Hjælp behov. Men Hænderne kom sig, langsomt . . . Du havde Ret, Louise, jeg *var* skinsyg paa dem. De

tog mine kære Gerninger fra mig. Der blev saa lidt for mig at gøre. Kun Haaret beholdt jeg. Den Glæde nænnede du ikke at berøve mig. Engang sagde du: — Nu sætter du Lykkekransen paa mit Hoved! *Lykkekransen!* — fordi den var flettet af mine Hænder . . .

— Den Dag skal aldrig mere komme, hvor du siger: — Se, Hans, jeg kan løfte mine Hænder igen! Men den Dag skal heller ikke mere komme, hvor Kammen falder til Jorden, og dine Hænder synker ned, og du siger: — Nu kommer det igen som dengang . . . Og jeg ser et Minde stige op for dine Øjne, det Minde, som jeg aldrig, aldrig evnede at slette ud. Da græd du, og jeg vovede ikke at kysse dine Taarer bort . . .

— Jeg kendte alle dine Tanker, og dog var der noget, du aldrig havde sagt med Ord. I mit Hjerte var ingen Tvivl, hvor kunde jeg tvivle om dig — om dig, Elskede! Men *et* Spørgsmaal var ikke spurgt, og *et* Svar var ikke svaret . . . før den Dag, før det Øjeblik . . . Aah, Louise, nu er Smerten

der igen, den skærer igennem mig. Jeg ser det for mig . . . jeg ser dig . . . Tilgiv, se, jeg knæler for dig, jeg kysser dine døde Hænder, og beder dig tilgiv, tilgiv . . . Hvorfor sad vi under Morbærtræet? Hvorfor blæste det ude i Dalen? Hvorfor kom det store Vindstød og kastede Fugleungen til Jorden? Jeg saa den falde, jeg tog den op, den havde knust sit Hoved mod en af de smaa Sten, som ingen Fod vilde ænse. Da, først da, de mange Aar efter, talte du om det, der ikke kan glemmes. Og jeg ser dig gaa dør, alene, svag, med dit Barn, *vort* Barn. Dit Hjerte taler til det om den Tid, hvor det blev til, den Tid, hvor det hed: Vi to — og de andre! Du vil knuge det ind til dig, værne det mod alt ondt . . . saa føler du en Afmagt i Hænderne, dine Arme slappes, du samler al din Viljekraft, men du kan ikke hindre det. Det sker, fordi det *maa* ske: Barnet falder og knuser sit Hoved mod en af Alfarvejens skarpe Skærver. Du bøjer dig for at gribe det, du fatter ikke det Forfærdelige — men dine

Hænder nægter dig sin Tjeneste. Og dèr staar du . . . i det vildsomme Land, paa den alfare Vej. Intet Menneske er nær. Du hører Græshopperne, du hører Lærkerne, du hører langt borte en Le blive hvæset, men intet Menneske er nær. Hvad skal du gøre? Du gaar, du vender dig for hvert Skridt, du gaar indover Markerne efter Lyden af den hvæssede Le. Saa kommer Vognen fra den anden Side. Man ser Barnet, man ser dig. Dermed er du dømt: Du har dræbt dit Barn! Du har knust dets Hoved mod en Sten! Kom med og faa din Straf! Du taler ikke. Du har intet at sige de fremmede Folk. Man tager dig i Forhør, man vil vide dit Navn, dit Hjemsted, hvorfor du dræbte dit Barn . . . Du ser paa dine Hænder, du kan røre dem igen, de er ikke lamme . . . Saa lader du dig korsfæste for mine Synder . . . Og jeg vidste intet, jeg dømte dig med de andre . . .

— Og havde vi ikke siddet under Morbærtræet hin Stund, og havde Blæsten fra Dalen ikke sendt et Vindstød gennem Mor-

bærtræet og slynget Fugleungen af Reden, da havde du aldrig talt . . . . aldrig forklaret det Uforklarlige . . . Du *vidste*, vi elskede hinanden. Du gik i Fængsel i den Tro, du var gaaet i Døden i den Tro. Og din Tro tændte Lyset i min Sjæl . . . Var det Vejen, der maatte vandles af os bægge? Den lange, lange Vej — du i Øst og jeg i Vest . . . var det Vejen? . . .

— Louise . . . nu staar Solen op! . . . En sidste Gang skal den hilse os sammen, en sidste Gang skal Dagen velsigne vor Kærlighed . . .

Dr. Stefan rejste sig. Hans Blik var fjernt og fremmed. Han gjorde en Bevægelse med Hænderne, der ligesom fejede mig ud af Rummet — og jeg gik.

Jeg véd, uden at se det, at han bar sin Hustru opad den pinjeklædte Høj, og at Solen og Dagen for sidste Gang hilste og velsignede dem sammen.

De, der har fulgt min Beretning om Dr. Stefan og hans Hustru saalangt, maatte nu ønske at vide, hvad der blev af ham efter hin Nat. Selv synes jeg, det var den værdigste Afslutning at standse ved det Øjeblik, hvor jeg, i fuldt Solskin, gik bort mellem de ved Nat afklippede Lavendelhække, fulgt af gamle Iwan, der ikke talte, da han aabnede og atter lukkede Laagen efter mig. Men jeg forstaar, at for mange Læsere er denne Slutning ikke tilfredsstillende, og jeg skal derfor tilføje det lidet, jeg selv ved.

Jeg saa aldrig siden Dr. Stefan. Skønt vi ikke havde talt om det, var det mig klart, at han ikke ønskede, hverken jeg eller nogen anden skulde overvære Begravelsen, der foregik paa en Landsbykirkegaard i Nærheden. Om Begravelsen véd jeg intet. Jeg

kunde ikke faa over mine Læber at nævne Dr. Stefans Navn for nogen i den lille By — det er ogsaa muligt, at ingen vidste noget om hans Tilværelse. To Uger efter fik jeg et Brev fra ham. Det er ikke aftrykt helt som jeg modtog det, jeg har set mig nødsaget til at fjerne visse Sætninger, der røbede Ting, som, af Hensyn til hans nulevende Slægt, helst skal forties. Paa disse Udeladelser nær lød Brevet saaledes:

— De blev en Ven for Louise og mig, inden vi nogensinde saa Dem. Et Tilfælde førte Dem til os, og De fik et hastigt Indblik i vort Liv. Jeg vilde gerne have talt mere med Dem, der er saameget, De skulde vide om Louise, men nu er det for sent.

— Mellem Louise og mig er kommen ligesom en Hinde eller en Taage, noget uendelig tyndt og zart, men det adskiller os. Er det Døden, der har større Magt, end jeg troede? Eller er det en Brist paa Evne hos mig, at jeg ikke formaar at fjerne denne Taage? Jeg ser hende bestandig, men jeg ser hende som i et dugget Spejl. Hendes

Stemme lyder anderledes, svagere, fjernere, som talte hun fra den anden Side af en Mur. Hun er her, jeg kan se hende, men naar jeg griber efter hende, viger hun tilside, som om min Berøring smertede.

— Bryd Dem ikke om, at jeg søger Ophold i et Asyl mellem Syge. Det sker med fuldt Overlæg, og medens mine Tanker er ganske klare. Jeg føler mig uvel her. Det er, som om Træernes og Blomsternes dybe Sørger knuger min Sjæl og forstemmer mig. Jeg forudseer, at inden ret længe vil alt her være visnet. Jorden kan ikke undvære Kærtegnene af Louises Fodtrin, Blomsterne kan ikke undvære hendes Smil og hendes Aandedrag. Hvor skal jeg udholde at gaa ene omkring mellem udgaaede Træer og døde Blomster? Det maa De kunne forstaa.

— Jeg har nu kun et eneste Ønske, det stadige, der har været i mine Tanker, siden jeg fandt Hvile i Lykken . . . Jeg vil prøve at skrive et Digt, Summen af hele mit Liv, et Digt bærende Navnet: *Louise*. Men jeg frygter, det ikke vil lykkes mig.

De Ord, jeg har til Raadighed, er for ringe til den mægtige Rytme, der klinger inde i mig.

— Min Broder er hos mig for Tiden, han giver mig Ret, jeg hører ikke mere til ude i Verden mellem de sunde Mennesker. Saa lad mig søge Tilflugt hos dem, der er syge.

— De maa ikke besøge mig, det vilde kun gøre mig Fortræd. Jeg har ikke Mennesker behov — desuden bliver Iwan hos mig. Med ham kan jeg tale om Louise. Mine Dage og Nætter vil rinde hen i Louises Nærhed med at udtænke det Digt, der er min eneste Grund til at fortsætte Tilværelsen. Besøg mig ikke. Jeg beder Dem derom — besøg mig ikke.

Hans Stefan.

Jeg besøgte ham ikke. Men jeg satte mig i Forbindelse med Overlægen paa Stedet, hvor han havde taget Ophold, og jeg erfor, at Dr. Stefan gik om mellem de Syge, tilsyneladende veltilpas, ofte smilende, men

stum overfor alle med Undtagelse af Tjeneren Iwan.

En Dag hørte han en af Patienterne raabe Navnet *Louise*. Dette gjorde et saa voldsomt Indtryk paa ham, at han faldt hen i en heftig Nervefeber. I Feberfantasierne kredsede han om det ene, at en fremmed havde vovet at udtale det Navn, der var hans Ejendom. Han vilde finde Forbryderen og dræbe ham. Feberen tog en farlig Vending. Mod Slutningen forlangte han Pen og Papir, men han kom ikke til at skrive. Derimod laa han og tegnede med Fingren paa Væggen, og alt hvad han tegnede, strøg han bort igen.

Hans Død var let.

GYLDENDALSKE
BOGHANDEL

NORDISK-FORLAG

KARIN MICHAËLIS STANGELAND

BARNET.

Fortælling. 2det Oplag.

F. B. i Nationaltidende. — „Hvor er dette ikke Altsammen oplattet og gengivet med den fineste og ægteste Kunst og den varmeste og inderligste Følelse. Og hvor ypperligt er det ikke i saa Streger lykkedes Forfatterinden gennem »Barnet's Ord at aftegne Forældrene. . . Fru Michaëlis' Bog er formet med en fast og klar Kunst, der aldrig glider ud i det sentimentale og som netop derfor virker gribende og betagende paa Læseren.“ 2 Kr. 50 Øre.

LILLEMOR.

Fortælling 3die Oplag.

Herman Bang i København. — „Paa hver Side af de Blade, hvoraf Bogen bestaar, finder man de tindrende Enkeltudtryk, hvori alene den fødte Digter mægter at fæstne sin Tanke. Med en beundringsværdig Fantasiens Styrke er det fra første Færd udkastede Billede fastholdt i Følelse og Stil. Og med en fuldkommen Finhed slynger Ninas vaarstraalende Kærlighedshymne sig om Søsteren Marthe Fangel's tomme og sorgfulde Skæbne.“

F. B. i Nationaltidende. — „En vidunderlig levende Bog er »Lillemor«. Den synes skreven i eet Aandedræt, skabt til Verden som en Helhed, og dog er den fuld af de fineste og nydeligste Iagttagelser, ofte — især i Aninas Breve — sprudlende morsom og vittig.“ 3 Kr.

KARIN MICHAËLIS STANGELAND

HELLIG ENFOLD.

F. Bænditz i Nationaltidende. — „Man har naar man læser en Bog af Fru Michaëlis altid den behagelige Fornemmelse, at dette altid er Førstehaandsarbejde, en virkelig original Forfatterpersonligheds Produktioner, der er ganske upaavirket af bestemte Strømninger indenfor den tidligere eller samtidige Litteratur. »Barnet« og »Lillemor« har allerede baaret rigt Vidnesbyrd om Forfatterindens store og ejendommelige Talent, og de Fortællinger, hun nu har udgivet under Fælles-titlen »Hellig Enfold« kan kun bidrage til at skaffe hende endnu talrigere Venner end dem, hun allerede har vundet sig.“ 3 Kr. 50 Øre.

SØNNEN.

Fortælling.

Ostsjællands Folkeblad. — „Ogsaa i Karin Michaëlis' sidste Bog, »Sønnen«, bryder et straalende Talent, en overvældende Fantasirigdom og den fineste kvindelige Medfølelse sig Vej. . . . Fru Michaëlis besidder en aldeles forbløffende Iagttagelsesevne, forenet med en ikke ubetydelig Sum Menneskekundskab. Hun forstaar at aflure Menneskene deres Pudsigheder og Særheder, men hun gengiver dem paa saa harmløs en Maade, at hun højst fremkalder et lille overbærende Smil hos Læseren.

Som Bogen er, vil den sikkert betage de fleste ved det Talent, hvoraf den præges, og de mange rørende smaa Træk, som Forfatterinden er en Mester i at opfange og gengive.“ 4 Kr.

GYDA.

Fortælling.

J. C. i Berlingske Tidende. — „At gøre Rede for denne Bogs Indhold vilde ingen Forestilling kunne give om den Poesie, hvormed den er behandlet, og som giver den en absolut kunstnerisk Værdi. Alle Rørelserne i et Barnehjerte, alle de Fantasiens Lynskud, som en lille Barnehjerne rummer, dem kender Karin Michaëlis ud og ind — og hun springer intet over.“ 4 Kr. 50 Øre.

MUNKEN GAAR I ENGE.

Fortælling.

Dagens Nyheter (Stockholm). — „ . . . Det som giver denne lille Novelle dens ualmindelige Tiltrækning er den Smidighed, hvormed Forfatterinden afslører en ung Pigesjæl for os. I lange Tider har jeg ikke læst noget bedre i den Retning.

Alma Selchau er jo mindst af alt en kvindelig Normaltype; hun hører til de faa og udsøgte. Hun er mærket af Nevrosen — paa én Gang mimoseagtig og blodrig hensynsløst overfor Livet. Men hvad hun besidder i forstærket Grad, det ejer til Dels enhver ung Pige. Hun er skabt af det samme Stof som Drømmene skabes af.“ 3 Kr.

KARIN MICHAËLIS STANGELAND

DE SMAA MENNESKER.

Herman Bang i København. — „Fru Karin Michaëlis har samlet en Række smaa Fortællinger i et Bind og udgivet denne Bog. Og Bogen vidner paa hvert af sine Blade højt nok om Fru Michaëlis' særegne og altid overraskende Evne. Denne sælsomme og barokke Fantasi, hvor Indfald gnistrer frem af Indfald, synes i sit Værd uudtømmelig.

»De smaa Mennesker« — saaledes hedder Fru Michaëlis' nyeste Bind — indeholder Skildringer af den beundringsværdigste Indbildningskraft. Hvor Børn males, er Billederne af en paa samme Tid barok og yndefuld Skønhed, som Fru Michaëlis i dansk Kunst er helt ene om at kunne skænke.“

4 Kr.

TOMMELISE.

Fortælling.

Berlingske Tidende. — „En kaad og munter lille Bog, hvor Forfatterinden gør sig lystig over sin lille Heltindes mange Unoder. De er unægtelig mange, og de bliver ikke færre paa hendes Livsvandring fra lille Skoletøs gennem Lømmelaarene — hvis man kan bruge den Vending om en ung Dame — og ind i Ægteskab med en Søofficer, hvis hele koldblodige Overlegenhed er nødvendig for at dressere den lille Vildkat.“

3 Kr. 75 Øre.

KYLLINGESORGER.

Fortælling.

Alb. Gnudtzmann i Dagbladet. — „Det er i »Kyllingesorger« Fru Michaëlis' Forfatterskabs bedste Sider, der gør sig gældende: hendes varme Hjerte, hendes rige Fantasi, hendes Lune.“

Politiken. — „Fru Michaëlis har med en Rigdom af illuderende Smaatræk vist os det yppigt udviklede Talent, hvormed en Kvinde kan narre sig selv. Og hun har tilrettelagt Begivenhederne saaledes, at den, der læser, samtidig indser Urimeligheden i den unge Kvindes Opfattelse af dem, og begriber det sandsynlige i, at hun maa opfatte dem som hun gør.“

3 Kr. 50 Øre.

OVER AL FORSTAND.

Fortælling.

Dannebrog. — „Forf.s lille nye Bog hører til det allerbedste i hendes stemningsrige Produktion. . . . Fru Michaëlis fortæller med en Intensitet, med en Overbevisningens Inderlighed, at man rives med og føler med den unge Kvinde, der er Hovedpersonen. . . . Det er en smuk lille Historie, fuld af Menneskekærlighed og kvindelig Forstaaelse.“

2 Kr.

KARIN MICHAËLIS STANGELAND

BETTY ROSA.

En ung Kvindes Roman.

København. — „Det er en ung Kvindes Lidelseshistorie, der er fortalt i denne Bog; og den er fortalt saaledes, at den griber Læserne stærkt. . . . Er der end i Bogen et og andet, som man kunde have ønsket anderledes, saa er den dog i sin Helhed præget af dyb Følelse, stor Menneskekundskab og varm Kærlighed til dem, som ved Livets Forviklinger tit bliver Genstand for Menneskenes strænge Dom.“ 5 Kr.

TRO SOM GULD.

Fortælling.

Berlingske Tidende. — „Selv om stillet paa Spidsen er Forholdet mellem Skibsføreren og hans Hustru, hans vanvittige Længsel efter hende, naar han er borte, smukt skildret; og der er mange fine Træk i Skildringen af Familielivet og Forholdet mellem de fire Søskende og Moderen.“ 4 Kr.

DEN FARLIGE ALDER.

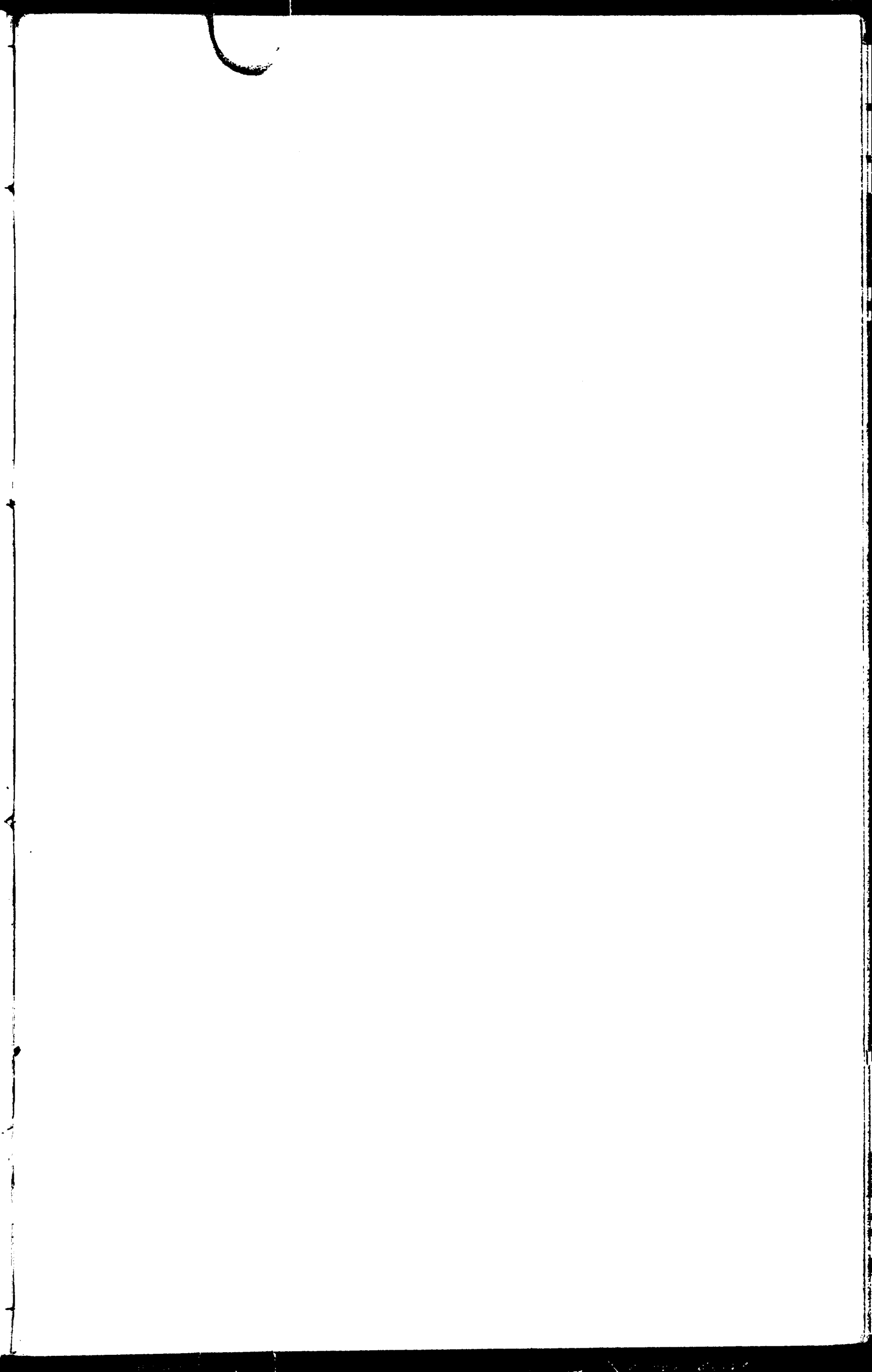
Breve og Dagbogsoptegnelser. 8de Oplag.

Verdensspejlet. — „Den farlige Alder« er en Bog, der gør Indtryk af den hensynsløse Sandhed og af en Ærlighed, der vil og skal have al Ting med. Og det er tillige en medfølelse Bog, der fortæller den triste Historie om den stakkels Fru Lindtner, paa den stilfærdigste Maade. . . . Navnlig blandt forstaaende Kvinder vil der være mange, der vil sige Forf. Tak for, hvad hun her saa oprigtigt siger dem.“ 3 Kr. 50 Øre.

ELSIE LINDTNER.

Riget. — „Smukkeste er Slutningen. Elsie Lindtner har antaget sig en fattig Dreng og gribes efterhaanden af Moderfølelse for ham. Til denne henviser da Fru Michaëlis dem af sine Søstre, hvem de erotiske Batailler gjorde til Invalidere. Det er ikke nyt, men det er smukt. I en Akkord af blid Aftenfred klinger Bogen ud — den farlige Alder er bleven til den fredelige.“

Randers Dagblad. — „Elsie Lindtners videre Skæbne er fremstillet saa kønt, saa stilfærdigt, næsten indtagende. Fredløs flakker Elsie Lindtner med sit hede Blod og sine stærke Drifter Verden rundt, indtil hun i den underjordiske »Metro« i New York finder en lille, for-dærvet 7-Aars Knægt, der paa Grund af Drikfældighed er ved at havne i Politiets Klør. Hvorledes hun udøser sit Hjertes rige Kærlighed, sine hede Følelser, al sin Æmhed som Kvinde for dette Forbryder-subjekt. . . ., alt det er skildret med fin Stilfærdighed, med en næsten blufærdig Skyhed og Æmhed, der er af egenartet Virkning.“ 3 Kr.

GYLDENDALSKE
BOGHANDEL

NORDISK FORLAG

FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI
KØBENHAVN

